

การจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะตาม
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในเด็กปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์

ของ

นุชจรีย์ ม่วงอยู่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2551

การจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะตาม
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในเด็กปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์

ของ

นุชจรีย์ ม่วงอยู่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะตาม
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
นุชจรีย์ ม่วงอยู่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2551

นุชจริย์ ม่วงอยู่. (2550). การจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:

อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุระหว่าง 5- 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนเกษมพิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 17 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เพื่อจัดให้เด็กได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 60 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการและแบบสังเกตคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ $t - \text{test for dependent Samples}$

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยมีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านความรู้และเทคโนโลยี หลังจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

THE EFFECT OF PROJECT APPROACH ON YOUNG CHILDREN'S
ECONOMIC SUFFICIENCY CHARACTERISTIC

AN ABSTRACT
BY
NUTJAREE MUANGYOO

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2008

Nutjaree Muangyoo. (2008). *The effect of Project Approach on young Children's Economic Sufficiency Characteristic*. Master thesis M.Ed. (Early Childhood Education).

Bangkok : Graduate School , Srinakharinwirot University. Advisor Committee :

Dr Suchinda Kajonrunsilp , Assist Prof Jiraporn Boonsong .

The purpose of this research was to study The effect of Project Approach on young Children's Economic Sufficiency characteristic.

The subjects were boy and girl age 5-6 years in Kindergarten three of Kasem Phithaya School , Wattana district , Bangkok Province . Seventeen children were randomly sampling from one of two classrooms .The sample group experienced through project approach activities for 8 week , 5 day a week , and the activities lasted 60 minutes for each day .The study was conducted during the second semester , academic year of 2007. The research instruments consisted of project approach activities plans and observation form for recording the young children's economic sufficiency characteristic , the t-test for dependent samples was applied to analyses the data .

The research result was found that the young children for this study earned score of economic sufficiency characteristic with significantly difference at .01 level between before and after experienced the project activities .The economic sufficiency characteristic for this study were defined as mental aspect , social aspect , environment and natural resource conserving aspect , and aspect of knowledge and technology .

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์สำเร็จลงได้ เนื่องจากได้รับความเอื้อเฟื้อจาก อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง อาจารย์ที่ปรึกษาด้านสถิติ รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ และ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ที่ได้ให้ความรู้ และให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนความรู้ที่เป็นประโยชน์ ในการทำปริญญานิพนธ์จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้มีความซาบซึ้งในความกรุณาจากอาจารย์เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัทรี ผลโยธิน ที่ได้ให้คำแนะนำในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ขอกราบขอบพระคุณ นายวรินทร์ เขียวสะอาด นางสาว ประไพพิศ วุฒิสุข และนางสุชาดา สุทธาพันธ์ ที่ได้คำแนะนำในการจัดทำแบบสังเกตการณ์จัดประสบการณ์แบบโครงการ

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนเกษมพิทยาที่ให้ความอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยทำการทดลองปริญญานิพนธ์

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนเกษมพิทยาที่ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัย นางสาวเข็มจิรา นิจสุชาติ ที่ให้ความสะดวกในการตรวจทานปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้

คุณค่าและประโยชน์ และคุณความดี อันเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอเป็นเครื่องบูชาคุณคุณพ่อชาณู ม่วงอยู่ คุณแม่เมณี ม่วงอยู่ และครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้วางรากฐานทางการศึกษา และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จนทำให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยนี้สำเร็จได้ตามความมุ่งหวัง

นุชจรีย์ ม่วงอยู่

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	6
สมมุติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวกับการใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	8
เอกสารเกี่ยวกับเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กและการจัดประสบการณ์.....	15
เอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	25
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	40
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	40
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	68
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	68
ขอบเขตของการศึกษา.....	68

สารบัญ

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
ตัวแปรที่ศึกษา.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	69
การดำเนินการค้นคว้า.....	69
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
สรุปผลการวิเคราะห์.....	70
อภิปรายผล.....	70
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า.....	74
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	76
บรรณานุกรม.....	77
ภาคผนวก.....	81
ภาคผนวก ก คู่มือการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	82
ภาคผนวก ข คู่มือการสังเกตลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	93
ภาคผนวก ค แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	99
ภาคผนวก ง บันทึกการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องเลื้อ.....	116
ภาคผนวก จ ระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงรายบุคคล.....	132
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	150

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การเปรียบเทียบลักษณะการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	32
2 รูปแบบการดำเนินการจัดกิจกรรม 3 ระยะ.....	44
3 คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนการทดลอง.....	53
4 คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหลังการทดลอง.....	53
5 การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการทดลอง ด้านจิตใจ.....	54
6 การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการทดลอง ด้านสังคม.....	56
7 การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการทดลอง ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.....	57
8 การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการทดลอง ด้านความรู้เทคโนโลยี.....	59
9 การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	60
10 การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจรายชื่อ ก่อนการจัด และหลังการประสบการณ์แบบโครงการ.....	61
11 การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมรายชื่อ ก่อนการจัด และหลังการประสบการณ์แบบโครงการ.....	62
12 การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อมรายชื่อก่อนการจัดและหลังการประสบการณ์แบบโครงการ.....	63
13 การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้และ เทคโนโลยีรายชื่อก่อนการจัดและหลังการประสบการณ์แบบโครงการ.....	64
14 ตัวอย่างคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละข้อ.....	66
15 ระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยรายบุคคล.....	133

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอน.....	24
2 การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	65

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาปฐมวัยเป็นศาสตร์ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณ และมีการพัฒนาขึ้นโดยลำดับตามยุคสมัยขึ้นอยู่กับปรัชญา แนวคิด ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ในสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ผ่านมาของแต่ละประเทศได้ใช้เป็นดัชนีชี้วัดด้านการศึกษากว่าเป็นสิ่งที่แสดงถึงการพัฒนาและความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นทุกประเทศทั่วโลกจึงมุ่งพัฒนาการศึกษา ตรงกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานไว้

“การให้การศึกษาแก่เด็กต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด ขึ้นต้นต้องก็ต้องสอนให้รู้จักอวัยวะและประสาทสัมผัสต่างๆ ต้องคอยควบคุมฝึกหัด จนสามารถใช้อวัยวะและประสาทส่วนนั้นๆ ทำกิจวัตรทั้งปวงของตนเองได้ เมื่อสามารถทำกิจวัตรของตัวเองได้แล้วถัดมาต้องสอนให้รู้จักทำการต่างๆ ให้รู้จักแสวงหาสิ่งต่างๆ ตามที่ต้องการให้ได้มากขึ้น เพื่อทำชีวิตมีความสะดวกมีความสุขสบาย การให้การศึกษาขั้นนี้ ได้แก่ การฝึกกายให้มีความคล่องแคล่วชำนาญ และสามารถในการปฏิบัติประกอบกับการสอนวิชาความรู้ต่างๆ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพเลี้ยงตัว การให้การศึกษาอีกครั้งหนึ่ง คือการสอนและฝึกฝนเรียนรู้วิทยาการที่ก้าวหน้าขึ้นไป พร้อมทั้งการฝึกฝนให้รู้จักใช้เหตุผลสติปัญญาและหากหลักการของชีวิต เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามทั้งทางกาย และทางความคิด”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรผู้สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา วันจันทร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2514 (อุดมพร อมรรธรรม. 2549 : 29) จากพระราชโองวาทที่พระราชทานทำให้ทราบถึงว่าการเรียนรู้ของเด็กในปฐมวัยเป็นสิ่งจำเป็น เป็นพื้นฐานของความเจริญเติบโตและการเรียนรู้ เด็กในวัยนี้พร้อมแล้วที่จะเรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กจะเรียนรู้โดยการชกถามและทดลองและมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา (พัชรี ผลโยธิน. 2546 : 16) และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนนั้นเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ยาวนานตลอดชีวิตของตน แต่ช่วงระยะที่สำคัญที่สุดที่จะมีผลต่อตัวบุคคลต่อไปก็คือ วัยเด็กตั้งแต่เกิด จนถึงอายุ 6 ปี เพราะเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในวัยนี้ จะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความพร้อมของเด็กที่พัฒนาตนเองต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2534 : 3)

จากแนวคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550 -2554 : 9) ได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จำเป็นต้องเน้นเป็นยุทธศาสตร์ให้คนและสังคมไทยสามารถปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน

ภายใต้หลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง การมีภูมิคุ้มกัน และการสร้างสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นในทุกมิติ ควบคู่ไปกับการนำทุนที่มีอยู่แล้วในสังคมไทยทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเสริมสร้างให้เข้มแข็ง โดยวางแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างทุนลักษณะดังกล่าว ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมทั้งระดับประเทศ เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2549 : 25) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตอยู่และปฏิบัติของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง และในขนาดเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2548 : 3 – 4) ดังนั้นการปลูกจิตสำนึกให้เกิดขึ้นควรจะปลูกฝังแก่เด็กตั้งแต่ช่วงอายุ 0 – 5 ปี ซึ่งเรียกว่า “ปฐมวัย” เป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุดของการวางรากฐานชีวิต เด็กปฐมวัยควรได้รับการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการทางสมองจะเกิดขึ้นถึงร้อยละ 80 ของพัฒนาการทั้งหมดของสมอง (พัชรา พุ่มพชาติ. 2548 : 11)

เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้โดยผ่านการกระทำ และการสัมผัสวัสดุสิ่งของ ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ควรส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาในทุกด้าน ดังนั้นการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) เป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการสืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกตามหัวข้อที่เด็กสนใจควรแก่การเรียนรู้ เป็นการทำกิจกรรมเพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ ค้นคว้า และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยการสำรวจ สังเกต และลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบ ระยะเวลาทำโครงการแต่ละโครงการขึ้นอยู่กับความลึกซึ้งของเรื่องที่เด็กสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ เคทและ ชาร์ด (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2549 : 12-13; อ้างอิงจาก Katz ; & Chard. 1994) การศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องที่เด็กสนใจและต้องการค้นหาคำตอบจากคำถาม และเป็นการบูรณาการทุกวิชาเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะครูเป็นผู้ชี้แนะและที่ปรึกษาในการทำโครงการ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) มาจาก

แนวคิดจาก จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ผู้เรียนต้องไปค้นหาเนื้อหาวิชาและข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเอง ผู้เรียนย่อมเกิดความเข้าใจดียิ่งเพราะได้ทำการค้นคว้าด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ ไวโกตสกี (Vygotsky) กล่าวถึงจุดบอดของการเรียนรู้ หรือ Zone of proximal การเรียนรู้ของเด็กสามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ แต่การรับรู้จะกระจำต้องเกิดขึ้นกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้ที่มีความสามารถมากกว่า (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545 : 33) จะพบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพราะการจัดประสบการณ์แบบโครงการนี้ช่วยให้เด็กได้มีโอกาสในการประยุกต์ใช้ทักษะที่มีอยู่

ด้วยเหตุผล แนวคิด และหลักการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อศึกษาว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถจะมีผลต่อพฤติกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้นำการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อมาส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการวิจัยครั้งนี้ จะช่วยให้ทราบถึงผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สามารถส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยเพื่อจะเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับครู และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัย ได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาในการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย อีกประการหนึ่งเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้จัดการศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจะพื้นฐานของการผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชายหญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาล 3 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องละ 18 คน ทั้งหมด 35 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย - หญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 17 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านจิตใจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านความรู้และเทคโนโลยี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยชาย - หญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
2. การจัดประสบการณ์แบบโครงการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในสิ่งที่เด็กสนใจอย่างลุ่มลึก โดยการทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการค้นคว้า ได้คิด พุดคุย เรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสังเกต การเก็บข้อมูลจากผู้ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ห้องสมุด และแหล่งค้นคว้าอื่นๆ ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับครู ผู้ปกครอง เพื่อน วัสดุ สถานที่ บุคคลภายในชุมชน และที่สำคัญเด็กมีส่วนร่วมกำหนดรายละเอียดเนื้อหาในการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มที่วางแผนในการทำงาน และศึกษาข้อมูลร่วมกัน ระยะเวลาในการทำโครงการขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก ประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการประกอบด้วย 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ เป็นระยะที่หาความสนใจของเด็ก โดยมีการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจ และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวเรื่อง สำหรับทำโครงการร่วมกัน ทบทวนประสบการณ์เดิม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหัวเรื่องโครงการ

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ เป็นระยะที่วางแผนการทำงาน ทำการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่างๆ การจัดแสดง การทำงานภาคสนาม

ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ เป็นระยะสรุปเหตุการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้และมีการเตรียมการเสนอผลงานที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดงผลงานการเรียนรู้ในโครงการและเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการใหม่

ในแต่ละระยะของโครงการ เด็กจะพัฒนาสิ่งที่น่าสนใจจากการพูดคุยสนทนา การปฏิบัติภาคสนาม การแสดงออก การค้นคว้า และการนำเสนอร่วมกัน โดยใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมตามความสนใจ และกระบวนการการจัดประสบการณ์แบบโครงการเข้าในกิจกรรมประจำวัน ตามกระบวนการศึกษาค้นคว้าของเด็ก

3. คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวเด็กต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ด้วยการประเมินพฤติกรรมที่เชื่อมโยงกับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยรายละเอียด 4 ด้านคือ

3.1 ด้านจิตใจ หมายถึง การที่เด็กมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ มีเหตุผล

3.2 ด้านสังคม หมายถึง การที่เด็กมีการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสามัคคี เสียสละ

3.3 ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การที่เด็กยึดหลักความประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ และช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากร

3.4 ด้านความรู้และเทคโนโลยี หมายถึง การที่เด็กมีการสืบค้นความรู้ความสามารถในการนำเสนอความรู้ ความเข้าใจ และมีการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับตัวเองและชุมชน

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

การสอนแบบโครงการเป็นการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการสอนที่เด็กได้มีโอกาสที่จะทำกิจกรรมด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลากรรอบตัวเด็ก และเด็กได้มีโอกาสเลือก คิด ตัดสินใจในการทำกิจกรรม ดังนั้นการสอนแบบโครงการสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้าน

สมมุติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านความรู้และเทคโนโลยีสูงขึ้นจากก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เอกสารเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กและการจัดประสบการณ์
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- 1.1 นิยามของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.2 ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.3 ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.4 กรอบแนวคิดและวิธีการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.5 ความหมายของทฤษฎีใหม่
- 1.6 ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา

2. เอกสารเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กและการจัดประสบการณ์

- 2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์
- 2.2 ทฤษฎีพัฒนาการบุคลิกภาพของบรุนเนอร์
- 2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา
- 2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของไวทสกอสกี
- 2.5 ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์
- 2.6 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์
- 2.7 กลุ่มของรูปแบบการจัดประสบการณ์
- 2.7 การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์
- 2.8 ความสัมพันธ์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์ วิธีการ และเทคนิคการจัดประสบการณ์

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

- 3.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 3.2 ประวัติความเป็นมาของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 3.3 แนวคิดของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 3.4 ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 3.5 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 3.6 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.1 นิยามเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ (คณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547 : 4)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในแนวทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้ความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (คณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547 : 8)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการและแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล และองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อมความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเองโดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการ ด้วยความรอบคอบและ

ระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนกัน แบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในทางบวก นำไปสู่ความสามัคคี การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้

1.2 ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจแบบพอเพียง เริ่มจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงมีพระราชดำรัสแก่ผู้เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาในปี 2517 เกี่ยวกับการพออยู่พอกิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง มีข้อความดังนี้

“ คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่ แต่เราพออยู่พอกินและขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิษฐานที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่ามีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้ ประเทศต่างๆ ในโลกนี้กำลังตก กำลังแย่ง กำลังยุ่ง เพราะแสวงหาความยิ่งยวด ทั้งในอำนาจ ทั้งในความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทางอุตสาหกรรม ทางลัทธิ ฉะนั้นถ้าทุกท่าน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความคิดและมีอิทธิพล มีความกลัวจะทำให้ผู้อื่นซึ่งมีความคิดเหมือนกัน ช่วยกันรักษาสวนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขออย่าพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ”

ในวันที่ 4 ธันวาคม 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัสแก่ผู้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพร เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มีข้อความดังต่อไปนี้

“ เศรษฐกิจแบบค้าขาย ภาษาฝรั่งเขาเรียกว่า Trade Economy ไม่ใช่แบบพอเพียง ซึ่งฝรั่งเรียกว่า Self – Sufficient Economy ถ้าเราทำแบบที่ไทยทำได้ ถือเศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตนเอง เราก็อยู่ได้ไม่ต้องเดือดร้อน ”

“ ถ้าเราสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงให้กลับเป็นเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต้องทั้งหมด แม้จะไม่ถึงครึ่ง อาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถที่จะอยู่ได้ การแก้ไขจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่ายๆ ส่วนมากคนก็ใจร้อน เพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ก็จะสามารถที่จะแก้ไขได้ ”

“ การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกินและมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพออยู่พอกิน แบบพอมีพอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกินแบบพอมีพอกินหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ให้มีพอกเพียงพอกับตนเอง ”

จากพระราชดำรัสสรุปได้ว่า พระองค์ได้ตรัสเพื่อให้ประชาชนพึ่งตนเอง ยึดเส้นทางสายกลาง ไม่ยึดวัตถุนิยม อยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ยึดหลักวิถีไทย รู้จักประมาณในการบริโภค ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นรู้จักผลิตใช้เอง มีจิตใจที่อดทนและเข้มแข็งพอสมควร

1.3 ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2543: 286 - 287) หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถคุ้มชูตัวเอง (Relative Self - Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือต้องตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับต่อไป

การปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสที่ว่า “ ...ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”

2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัสที่ว่า “ ...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ...”

3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่า “ ...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น...”

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่งให้ความชัดเจนว่า “ ...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้ เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง...”

5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากละอายต่อแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชโอวาท

1.4 กรอบแนวคิดและวิธีการปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

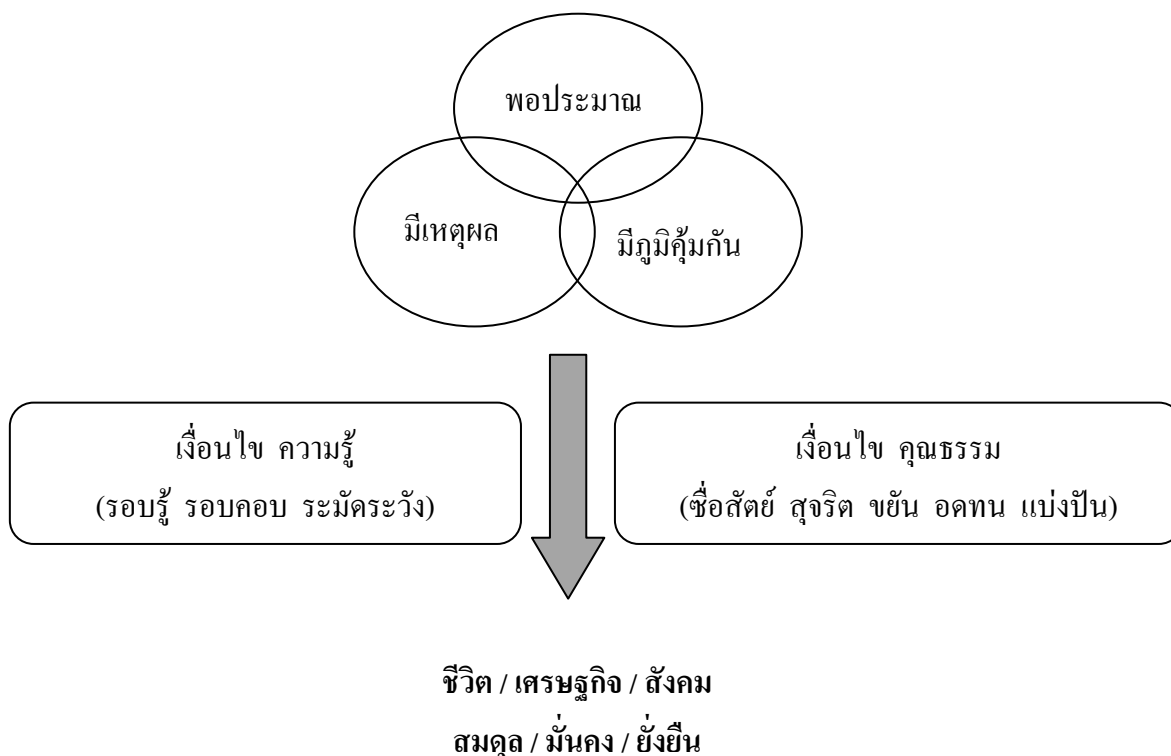
คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2548 : 12-14) กล่าวว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมๆ กัน ดังนี้

ทางสายกลาง

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

1.5 ทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549 : 18-20) กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่ โดยที่ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกลักษณะและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ในขณะที่ แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอนนั้น เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อาจเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า ได้ดังนี้

ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว โดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝนและประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และมีข้อสมมติว่า มีที่ดินพอเพียงในการขุดบ่อเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวจากการแก้ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำ จะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่งก็ได้ และใช้ที่ดินส่วนอื่นๆสนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว

อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่ง ในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน ราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสม

เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของ ทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและความสามัคคี

ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่างๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ

กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กรต่างๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตนซึ่งจะสามารถทำให้ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้นๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายรัฐวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา และเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน องค์กร และธุรกิจต่างๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงกลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลัก ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ดีที่สุด

ทศนา แคมมณี (2543 : 1-2) ได้วิเคราะห์แนวคิดต่างๆ ที่แฝงในทฤษฎีใหม่พบว่า มีแนวคิดหลักๆ 7 ประการ คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง
2. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระภาพ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งต้องอาศัยคุณสมบัติหลายประการ เช่น
 - 4.1 ความขยัน อดทน ไม่หวังคอบ
 - 4.2 ความสามัคคีและการรวมกลุ่ม
 - 4.3 ความใฝ่รู้ในการแสวงหาและศึกษาข้อมูลและความรู้
 - 4.4 การอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน
5. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง
6. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
7. แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎี

แนวคิดทั้ง 7 นี้ เมื่อนำมาประกอบกันแล้ว พบว่า มีแก่นสาระหลักที่สำคัญๆ อยู่ 4 ประการ ซึ่งจำเป็นอย่างหนึ่งต่อการดำเนินชีวิตหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิต กระบวนการดังกล่าวมีดังนี้

1. การพึ่งตนเอง คุณสมบัติประการแรกที่มนุษย์ทุกคนควรจะทำ คือ การพึ่งตนเอง ได้แก่ การไม่มุ่งที่จะพึ่งพาคนอื่น ก่อนที่จะลงมือพึ่งตนเอง หรือการรอคอยแต่จะให้ผู้อื่นมาช่วยโดยตนเองไม่ยอมทำอะไร การที่บุคคลจะพึ่งตนเองได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบในตนเอง หากขาดความรู้สึกรับผิดชอบในตนเองแล้ว ก็จะขาดจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง บุคคลที่สามารถพึ่งตนเองจะมีชีวิตที่เป็นอิสระไม่ตกอยู่ในอำนาจหรือถูกบีบบังคับโดยผู้อื่น การพึ่งตนเองกับชีวิตที่มีอิสรภาพจึงเป็นของคู่กันโดยปริยาย

2. การทำงานและการแก้ปัญหา เมื่อบุคคลเกิดจิตสำนึก มีความรับผิดชอบในตนเอง และพร้อมที่จะพึ่งตนเองแล้ว บุคคลนั้นก็ต้องลงมือกระทำการอันจะช่วยให้ตนเองได้ในสิ่งที่ชีวิตต้องการ การทำงานหรือการลงมือปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในอันดับต่อมา บุคคลใดจะสามารถประกอบกิจการงานให้ประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังได้ จะต้องมีความขยัน อดทน ไม่ท้อถอย สามารถที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ นอกจากนั้นยังจะต้องมีทักษะการบริหารจัดการกิจกรรมด้านต่างๆ ในชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ เมื่อบุคคลมีการลงมือปฏิบัติขยายไปสู่การรวมกลุ่ม และได้รับความร่วมมือจากชุมชนหรือคนอื่นมากขึ้น ผลประโยชน์ที่ได้รับก็จะเพิ่มพูนขึ้น

3. การแสวงหาความรู้และข้อมูล ในการทำงานใดๆ ให้ได้ผล การแสวงหาข้อมูลและความรู้เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการปฏิบัติโดยขาดความรู้ อาจทำให้เสียเวลาและทรัพยากรมาก และอาจไม่ประสบผลสำเร็จ การศึกษาหาความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานไม่ว่าจากผู้รู้หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ จะช่วยให้การทำงานของบุคคลก้าวหน้าและได้ผลมากขึ้นหรือพูดง่าย ๆ ว่า ทฤษฎีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปฏิบัติ และในขณะเดียวกันการปฏิบัติก็ส่งผลทำให้ทฤษฎีหรือข้อความรู้ขยายตัวออกไป ดังนั้น การปฏิบัติตนและทฤษฎีหรือข้อความรู้ จึงเป็นกระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และส่งผลต่อกันและกันเสมอ

4. การพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิต เมื่อบุคคลมีความรับผิดชอบที่จะพึ่งตนเอง และลงมือทำงาน โดยอาศัยความรู้ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ และหากมีปัญหาเกิดขึ้น ก็จะสามารถที่จะศึกษาหาวิธีการที่จะมาแก้ปัญหานั้นๆ ได้ การปฏิบัติก็จะบังเกิดผล บุคคลก็จะเกิดการพัฒนาทั้งทางด้านคุณภาพชีวิตและคุณสมบัติส่วนตัว ผลที่เกิดจากการทำงาน นอกจากจะสามารถนำไปใช้เลี้ยงชีวิตแล้ว บุคคลยังเกิดความชำนาญจากการลงมือกระทำ และมีความรู้เพิ่มพูนขึ้น ทั้งจากประสบการณ์การทำงาน และการศึกษาหาความรู้ขณะทำงาน ซึ่งจะเป็นปัจจัยช่วยให้บุคคลนั้นสามารถคิดและทำในสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้นและดีขึ้น จึงกล่าวได้ว่าบุคคลเกิดการพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิต จากการพึ่งตนเอง การทำงานและการแสวงหาความรู้มาใช้ในการทำงาน

1.6 ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550 : 55-56) กล่าวว่า การจัดการศึกษาพอเพียงมีแนว ดังนี้

1. การส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความคิด มีปัญหา มีวิธีคิด รู้จริง รู้แจ้ง รู้ตลอด รู้เท่าทัน ตามเหตุผลความเป็นจริง รู้จักการวิเคราะห์ บูรณาการองค์ความรู้ ค้นพบทางเลือกเพื่อประยุกต์สู่การปฏิบัติ เกิดทักษะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่เหมาะสม

2. การส่งเสริมให้บุคคลมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความเข้าใจในคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีเจตคติที่ดี มีทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานความซื่อสัตย์ สุจริต จริใจ มีวินัย มีความอดทน อดกลั้น อดออม มีความขยันหมั่นเพียร เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม

3. การส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจทักษะในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ พึ่งตนเองได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม ยุคสมัยและศีลธรรมที่ดีงาม

กล่าวโดยสรุปการจัดการศึกษาตามวิธีหรือแนวทางดังกล่าวนี้เป็นการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์เกิดความสมดุล และคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องคำนึง โดยเฉพาะแนวทางดังกล่าวต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็กปฐมวัย ด้วยการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการเด็กเพื่อเป็นพื้นฐานให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

2. เอกสารเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กและการจัดประสบการณ์

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ (ประมวญ คิตคินสัน. 2520: 7-11)

หลักสำคัญของทฤษฎีของเพียเจท์ มีความเชื่อพื้นฐานว่าพฤติกรรมเกิดจาก

1. พันธุกรรมและวุฒิภาวะ อันเกิดขึ้นภายใน Heredity and internal maturation
2. ประสบการณ์ทางกาย (physical experience) ได้จากการกระทำของตัวเอง
3. สิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social transmission)
4. การดำเนินไปสู่สมดุล (Equilibrium)

เพียเจท์ กล่าวว่า “สติปัญญาคือการปรับตัว มีหน้าที่ช่วยให้ชีวิตอยู่ การปรับตัว (Adaptation) คือการที่มนุษย์พยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยการซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างสติปัญญา (Accommodation) ตามสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุลในโครงสร้างความคิด ความเข้าใจ (Equilibration)

การซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) คือการปรับตัวของสิ่งแวดล้อมเข้าสู่ตนเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต แต่ตนเองไม่จำเป็นต้องกลายเป็นสิ่งแวดล้อม และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสติปัญญา (Accommodation) เป็นกระบวนการควบคู่ไปกับการซึมซับประสบการณ์เมื่อ

สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสติปัญญาในร่างกายจึงต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหน่วยที่มีการปรับตัวนี้ เพียเจต์ เรียกว่าสกีมา (Schema) ทั้งนี้หมายความว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลช่วยให้เด็กเปลี่ยนความคิด ความเข้าใจและปรับโครงสร้างสติปัญญาให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของเด็ก

พัฒนาการทางสติปัญญาตามทฤษฎีของเพียเจต์เป็นไปตามลำดับขั้นดังนี้

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี เป็นขั้นการเรียนรู้เป็นไปโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยการประสานงานระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาท

2. ขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Pre-operational Stage) ช่วงอายุ 2-6 ปี เริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจสัญลักษณ์ หรือใช้เครื่องหมายท่าทางในการสื่อความหมาย เด็กเริ่มพัฒนาความสามารถในการรู้จักสิ่งที่เป็นตัวแทน (Representation) ในระยะนี้เป็นโครงสร้างทางสติปัญญาจะแบบง่าย ๆ การรับรู้ดีขึ้น แต่ยังไม่สามารถหาเหตุผลอ้างอิงได้ และเด็กจะมีความเชื่อในความคิดของตนเองอย่างมาก เนื่องจากมีความยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางอยู่มาก เด็กสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่และมีปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว

3. ขั้นปฏิบัติตามแนวคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operation Stage) ช่วงอายุ 7-11 ปี สามารถใช้สมองคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมได้ เข้าใจเรื่องการคงที่สามารถคิดย้อนกลับได้

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Operational Stage) อายุ 11-15 ปี เป็นช่วงที่เด็กสามารถรู้จักคิดหาเหตุผลอย่างมีระบบ และเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ดีขึ้น มีความคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์ เป็นขั้นเกิดพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์

จากทฤษฎีของเพียเจต์พัฒนาการของเด็กปฐมวัยต้องมีโครงสร้างทางสติปัญญาที่สามารถคิดอย่างมีเหตุผลกับสิ่งที่เป็นนามธรรมและมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ จนสามารถผสมผสานความคิดไปสู่ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาตามลำดับขั้นซึ่งสอดคล้องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกล่าวคือการมีเหตุผลโดยการใช้สติปัญญา

2.2 ทฤษฎีการพัฒนาบุคลิกภาพของบรูเนอร์ (ทิตนา แชมมณี. 2536 : 63-64)

บรูเนอร์ (Bruner) เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก บรูเนอร์เห็นด้วยกับเพียเจต์ที่ว่า การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกระบวนการภายในอินทรีย์ (Organism) ซึ่งจะพัฒนาได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก

บรูเนอร์ แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้นด้วยกัน ซึ่งคล้ายคลึงกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ได้แก่

1. ขั้นการกระทำ (Enactive Stage) เด็กเรียนรู้จากการกระทำและการสัมผัส
2. ขั้นจินตนาการหรือสร้างมโนภาพ (Iconic Stage) เด็กเกิดความคิดจากการรับรู้ตามความเป็นจริง และความคิดจากจินตนาการด้วย

3. ขั้นใช้สัญลักษณ์และคิดรวบยอด (Symbolic Stage) เด็กเริ่มเข้าใจเรียนรู้ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบตัว และพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่พบเห็น

บรูเนอร์เชื่อว่า พัฒนาการทางความคิดจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้และขึ้นกับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมมากกว่าเกิดจากการพัฒนาภายในของร่างกาย

จากการที่บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กให้โอกาสเด็กได้ตัดสินใจ ได้กระทำการต่างๆ ด้วยตัวเองทำให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรง ส่งเสริมให้เด็กมีการฝึกฝนตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตัวเด็กเอง

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ แบนดูรา

แบนดูรา (Bandura) ผู้ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social-Learning Theory) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเราส่วนมาก เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ซึ่งตัวแบบนั้น ไม่จำเป็นจะต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น หนังสือหรือภาพก็ได้

แบนดูรา ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของตัวแบบและผู้เรียนมีความสำคัญเท่าๆ กัน เนื่องจากการเรียนรู้พฤติกรรมสำคัญต่างๆ ทั้งที่เสริมสร้างสังคม (Prosocial Behavior) และพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคม (Antisocial Behavior) ต่างก็เน้นความสำคัญของการเรียนรู้แบบการสังเกตหรือเลียนแบบจากตัวแบบ ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งตัวบุคคลจริงๆ เช่น ครู เพื่อนหรือจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ การ์ตูนหรือจากการอ่านจากหนังสือได้ การเรียนรู้โดยการสังเกตประกอบด้วย 2 ขั้น คือ ขั้นการรับมาซึ่งการเรียนรู้ (Acquisition) และขั้นการกระทำหรือการแสดงออก (Performance) ขั้นการรับมาซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางปัญญาผู้เรียนสามารถควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง โดยการที่เข้าใจถึงผลที่จะเกิดตามมาของพฤติกรรม (Consequences) ถ้าผลที่จะเกิดตามมาคือรางวัล ผู้เรียนก็จะมีคความพอใจในพฤติกรรมของตนเอง แต่ถ้าผลที่ตามมาเป็นการลงโทษก็จะก่อให้เกิดความไม่พอใจ และทั้งความพอใจหรือไม่พอใจจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมาตรฐานของพฤติกรรมที่ผู้เรียนได้ตั้งไว้ (ทศนา เขมมณี. 2536 : 83)

การที่ผู้ใหญ่เป็นต้นแบบและปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เด็กเห็นและส่งเสริมการปฏิบัติที่ถูกต้องให้แก่เด็กก็จะทำให้มีพฤติกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยเด็กไม่ต้องถูกบังคับและเด็กก็จะซึมซาบพฤติกรรมจากการสังเกตและปฏิบัติตาม

2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของไวทกอสกี (เปเลว ปุริสาร. 2543 : 7; อ้างอิงจาก Berk; & Winsler. 1995)

เด็กจะเกิดการเรียนรู้ พัฒนาการสติปัญญาและทัศนคติขึ้นเมื่อ มีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกันกับคนอื่น ๆ เช่น ผู้ใหญ่ ครู เพื่อน บุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลสนับสนุนให้เด็กเกิดขึ้นใน Zone of Proximal Development หมายถึง สภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายแต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่ หรือจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า เด็กจะสามารถแก้ปัญหาได้และเกิดการเรียนรู้ขึ้น

การให้การช่วยเหลือแนะนำในการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ของเด็ก (Assisted Learning) เป็นการให้การช่วยเหลือแก่เด็กเมื่อเด็กแก้ปัญหาโดยลำพังไม่ได้ เป็นการช่วยเหลือที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง วิธีการที่ครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กเพื่อให้การช่วยเหลือเด็กเรียกว่า (clue) การช่วยเตือนความจำ (reminders) การกระตุ้นให้คิด (encouragement) การแบ่งปัญหาที่สลับซับซ้อนให้ง่ายลง (breaking the problem down into step) การให้ตัวอย่าง (providing and Example) หรือสิ่งอื่นๆ ที่จะช่วยเด็กแก้ปัญหา และเรียนรู้ด้วยตนเอง การให้การช่วยเหลือ (Scaffolding) มีลักษณะ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมการร่วมกันแก้ปัญหา
2. เข้าใจปัญหาและมีวัตถุประสงค์ที่ตรงกัน
3. บรรยายภาคที่อบอุ่น และการตอบสนองที่ตรงกับความต้องการ
4. รักษาสภาวะแห่งการเรียนรู้ของเด็ก (ZPD : Zone of Proximal Development)
5. สนับสนุนให้เด็กควบคุมตนเองในการแก้ปัญหา

ครูมีหน้าที่ในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและให้คำแนะนำด้วยการอธิบาย สาธิต และให้เด็กมีโอกาสดำเนินงานร่วมกับผู้อื่นๆ เช่น การวาด การเขียน การทำงานศิลปะหลายๆ รูปแบบ เพื่อเป็นการจัดระบบความคิดของเด็กเอง แล้วให้โอกาสเด็กแสดงออกตามวิธีการต่างๆ ของเด็กเองเพื่อครูจะได้รู้ว่าเด็กต้องการจะทำอะไร

จากทฤษฎีพัฒนาการ ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวถึงการวัดประสบการณ์ให้กับเด็กต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ความสามารถของเด็ก และการที่ผู้วิจัยเลือกการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กและยังสามารถส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่นักทฤษฎีได้กล่าวได้ และสามารถส่งเสริมคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยได้

2.5 ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอน

ทิสนา แคมมณี และคณะ (2526 : 5) ให้ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอนว่า หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบแบบแผนตามปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่างๆ เข้ามาช่วย ให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ คุณลักษณะสำคัญ (Critical Attributes) ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จะต้องประกอบด้วย สิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

1. มีปรัชญา หรือแนวคิด หรือความเชื่อพื้นฐานที่เป็นหลักของรูปแบบนั้น
2. มีการบรรยายหรืออธิบายภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน
3. มีการจัดระบบ คือ องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพิสูจน์ทดลองถึงประสิทธิภาพของระบบนั้น
4. มีการอธิบายกระบวนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบย่อยที่สำคัญของระบบนั้น

จอยส์ และเวล (เปลว บุริสาร. 2543 : 10 ; อ้างอิงจาก Joyce ;& Weil. 1992 : 40-42) กล่าวว่า รูปแบบการสอนเป็นแผน หรือแบบซึ่งสามารถใช้เพื่อการสอนในห้องเรียน หรือการสอนพิเศษ เป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการสอนซึ่งรวมถึงภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และหลักสูตรรายวิชา แต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้เด็กบรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน

รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอน หมายถึง การจัดองค์ประกอบ หรือจัดระบบเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอน ตามหลักปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีหรือความเชื่อพื้นฐานที่เป็นหลักของรูปแบบนั้น

2.6 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอน

รูปแบบการจัดประสบการณ์ การเรียนการสอน โดยทั่วไปมีองค์ประกอบร่วมที่สำคัญ ซึ่งผู้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนควรคำนึงถึงดังนี้ (ทิสนา แคมมณี ; และคณะ. 2536 : 34-36)

1. หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิดของทฤษฎีที่รองรับรูปแบบการสอน หลักการของรูปแบบการสอนจะเป็นตัวชี้้นำการกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการในรูปแบบการสอน
2. จุดประสงค์ของรูปแบบการสอน เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการสอน

3. เนื้อหา เป็นส่วนที่ระบุถึงเนื้อหา และกิจกรรมต่างๆ ที่จะใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบการสอน

4. การจัดกิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ เมื่อนำรูปแบบไปใช้

5. การวัดและการประเมินผล เป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการสอน องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอนนั้น เกิดจากหลักการ ความเชื่อแนวคิด และทฤษฎีของรูปแบบการสอน ซึ่งนำไปสู่การจัดระบบการเรียนการสอน และการวัด ประเมินผลเพื่อให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอน

2.7 กลุ่มของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอน

รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบในแต่ละรูปแบบมีจุดเน้นที่ต่างกัน มีผู้ศึกษาและเสนอการจัดกลุ่มของรูปแบบการเรียนการสอนดังนี้

จอยส์ และเวล (Joyce ; & Weil. 1992 ; อ้างอิงจาก วัฒนา อัครสมัน. 2539 : 42-48) จัดรูปแบบการเรียนการสอนเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการจัดกระบวนการข้อมูล หรือกระบวนการคิด (The Information Processing Family) เช่น การสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment) การสอนการคิดเชิงอนุมาน (Inductive Thinking) การสอนและฝึกฝนการคิดสืบค้น (Inquiry Training) การสอนยุทธศาสตร์การจำ (Memorization)

2. รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาคน (The Personal Family) เช่น การสอนแบบไม่สั่งการ (Nondirective Teaching) เป็นการสอนที่มุ่งให้คำแนะนำปรึกษา ให้ผู้เรียนสามารถนำตนเองในการเรียนการสอน เพื่อฝึกให้เด็กตระหนักในตนเอง (Awareened Training)

3. รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอนที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Family) เช่น การสอนแบบค้นคว้าเป็นกลุ่ม (Group Investigation) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

4. รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอนที่เน้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (The Behavior System Family) เช่น การสอนเพื่อการควบคุมตัวเอง (learning Self-Control) การเรียนแบบรู้รอบ (Mastery Learning)

จอยส์ และ เวล ยังให้ข้อคิดอีกว่า รูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบจาก 4 กลุ่มนี้สามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบ

หมวดที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหา (Content Oriented Model)

หมวดที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ (Process Oriented Model)

หมวดที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการทางสังคม (Social – Oriented Model)

หมวดที่ 4 รูปแบบการเรียนการสอนตัวบุคคล (Personal – Oriented Model)

หมวดที่ 5 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะและพฤติกรรม (Skill or Behavior Oriented Model)

จากการนำเสนอการจัดกลุ่มของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอนนั้นมีจุดเน้นที่บุคคล พฤติกรรมของบุคคล ด้านสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

2.8 การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการเรียนการสอน

การเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนใด ๆ (ทึศนา แหมมณี. ม.ป.ป. อ้างอิงจาก วัฒนา มัคคสมัน. 2539 : 42-48) กล่าวว่า ผู้ใช้จำเป็นต้อง

1. ศึกษาทำความเข้าใจในปรัชญา ทฤษฎี หรือหลักการของรูปแบบให้เข้าใจ
2. ศึกษาทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และสภาพการณ์ที่เหมาะสมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนรวมทั้งขอบเขต ข้อจำกัดต่างๆ ของรูปแบบ
3. เมื่อตกลงใจจะใช้รูปแบบใดก็ตาม ควรวางแผนจัดเตรียมรายละเอียดการดำเนินงานให้พร้อม
4. ลองใช้และศึกษาผล และประเมินผลว่าควรปรับปรุงสิ่งใด
5. เสนอแนะให้ทดลองใช้ทีละรูปแบบ และพยายามจนรู้สึกรู้สีกว่าคล่อง และชำนาญแล้วจึงค่อยๆ เพิ่มการใช้รูปแบบอื่นต่อไป
6. เมื่อสามารถใช้รูปแบบได้หลากหลายขึ้นแล้ว ต่อไปควรหัดผสมผสานรูปแบบต่างๆ ในการสอนแต่ละครั้งหรือแต่ละหน่วย

เชย์เลอร์ และคณะ (วัฒนา มัคคสมัน. 2539 : 45 ; อ้างอิงจาก Saylor ; other. 1981) ได้เสนอสิ่งที่ควรพิจารณาในการเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ ดังนี้

1. เป้าหมายทั่วไป และจุดประสงค์ (goal and objectives being sought) รูปแบบการสอนที่เลือกไปใช้จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และเป้าหมายทั่วไปของการสอน
2. ความมีโอกาสนสูงในการบรรลุเป้าหมาย (maximize opportunities to achieve multiple goals) ระดับความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายขึ้นอยู่กับความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการสอนกับจุดประสงค์ของการสอนได้สูงกว่ารูปแบบการสอนอื่นๆ

3. แรงจูงใจของผู้เรียน (student motivation) ผลสำเร็จของรูปแบบการสอนอยู่ที่ สามารถจูงใจให้ผู้เรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดไว้เพื่อการบรรลุจุดประสงค์ของการสอนหรือไม่ ผู้สอน จึงควรเลือกรูปแบบการสอนที่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้

4. หลักการเรียนรู้ (principles of learning) ผู้สอนต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน ที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ

5. สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ และทรัพยากร (facilities, equipment and resources) ผู้สอนจะต้องจินตนาการถึงสิ่งเหล่านี้ในสถานที่ที่จะนำรูปแบบการสอนไปใช้ว่าเหมาะสม กับรูปแบบการสอนที่เลือกหรือไม่

รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบนั้นมีจุดเน้นของรูปแบบที่ แตกต่างกัน ตามปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี หลักของความเชื่อของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นการเลือกใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอน ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ วิธีการ สอน และเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับการส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการตามศักยภาพของเด็ก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์ หรือการสอน

2.9 ความสัมพันธ์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์หรือการเรียนการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน

รูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน มีความสัมพันธ์กันดังที่ ทิศนา แคมมณี (วัฒนา มัคคสมัน. 2539 : 45 – 46; อ้างอิงจาก ทิศนา แคมมณี. ม.ป.ป.) กล่าวไว้ดังนี้

รูปแบบการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้น อย่างมีระบบระเบียบแบบแผน ตามปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธี สอน และเทคนิคการสอนต่างๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ คุณลักษณะสำคัญ (Critical Attributes) ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จะต้องประกอบด้วยสิ่ง ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. มีปรัชญา หรือทฤษฎี หรือหลักการ หรือแนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน หรือ เป็นหลักการของรูปแบบนั้น
2. มีการบรรยาย หรืออธิบายสภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน
3. มีการจัดระบบ คือจัดทั้งองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบ ให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพิสูจน์ทดลองถึงประสิทธิภาพของ ระบบนั้น
4. มีการอธิบายกระบวนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน ในฐานะที่เป็น องค์ประกอบย่อยที่สำคัญของระบบนั้น

วิธีสอน หมายถึง วิธีการต่างๆ ที่ใช้เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ บรรลุเป้าหมาย วิธีการแต่ละวิธีย่อมประกอบไปด้วยลักษณะอันเป็นจุดเด่นเฉพาะของวิธีนั้น และกระบวนการอันเป็นหลักในการดำเนินการตามวิธีนั้น คำว่าลักษณะเด่นในที่นี้ หมายถึง ลักษณะสำคัญของวิธีการนั้น ที่ทำให้วิธีการนั้นแตกต่างไปจากวิธีการอื่น เช่น วิธีการทอด สิ่งที่เป็นลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ (Critical Attributes) ถ้าขาดจะถือว่าไม่เป็นการทอด ก็คือ น้ำมันและความร้อน และวิธีการ หรือขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ คือการหย่อนสิ่งที่จะทอดลงในน้ำมันที่มีความร้อนสูง และมีปริมาณมากพอที่จะทำให้สิ่งนั้นสุกโดยไม่ติดภาชนะที่ใช้ทอด ดังนั้น คุณลักษณะสำคัญที่เป็นลักษณะเด่น (Critical Attributes) ของวิธีสอนใดๆ ก็คือ

1. มีการบ่งบอกลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น
2. มีการบ่งบอกกระบวนการหลัก หรือขั้นตอนการดำเนินการที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น

เทคนิคการสอน หมายถึง กลเม็ดต่างๆ ที่ใช้ในการช่วยให้วิธีการ หรือกระบวนการ บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิคการสอนจะใช้ควบคู่กันไปกับวิธีการสอนแต่ละวิธี หรือใช้ควบคู่ไปกับกระบวนการหรือขั้นตอนต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนแบบต่างๆ เช่น ในการสอนแบบบรรยาย การบรรยายให้น่าฟัง ผู้บรรยายจำเป็นต้องใช้เทคนิคต่างๆ ช่วย เช่น เทคนิคการใช้น้ำเสียง ท่าทาง การใช้อารมณ์ขัน เป็นต้น

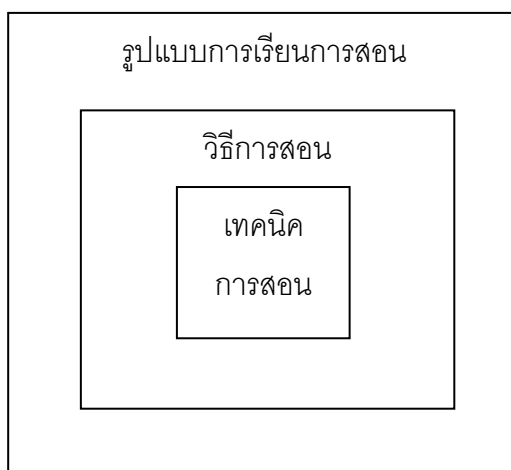
จากการที่กล่าวข้างต้น ทิศนา แหมมณี (วัฒนา มัคคสมัน. 2539 : 45 – 46; อ้างอิงจาก ทิศนา แหมมณี. ม.ป.ป.) จึงชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ซึ่งอาจจะมองได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. การมองโดยเริ่มต้นจากปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ กล่าวคือ เมื่อเรามีแนวคิด หรือความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เราก็พยายามจัดการเรียนการสอนให้มีสภาพที่สอดคล้องกับความเชื่อนั้น และพยายามสรรหาวิธีสอนที่จะเอื้ออำนวยให้หลักการนั้น ๆ บรรลุผล นอกจากนั้น เพื่อให้วิธีสอนเหล่านั้นบรรลุผลสำเร็จได้อย่างดี เราก็ต้องพยายามหาเทคนิคต่างๆ มาเสริมวิธีสอนอีกชั้นหนึ่ง

2. การมองโดยเริ่มต้นจากเทคนิคการสอน กล่าวคือ เทคนิคการสอนช่วยส่งเสริมวิธีสอนให้สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีต่างๆ ที่ยึดถือ

การมองในทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าว สามารถจำลองออกมาเป็นแผนภูมิ ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอน (วัฒนา มัคคสมัน. 2539 : 46; อ้างอิงจาก ทิศนา แชนมณี. ม.ป.ป.)

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอน

ที่มา : ทิศนา แชนมณี. (ม.ป.ป). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. หน้า 45.

โดยสรุปแล้ว รูปแบบการสอน หมายถึง แผนซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ คือ ความสำคัญและความเป็นมาของรูปแบบ หลักการ วัตถุประสงค์ สาระของรูปแบบ กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์เป็นการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยให้อิสระในการเรียนรู้จากความสนใจและการกระทำด้วยตัวเด็กเอง ตามความสามารถของเด็กแต่ละบุคคล เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามพัฒนาการ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3. เอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

3.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach)

พัชรี ผลโยธิน (2542 : 3) การสืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกตามหัวข้อเรื่องที่เด็กในใจควรแก่การเรียนรู้ โดยปกติการสืบค้นจะทำโดยเด็กกลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ในชั้นเรียน หรือเด็กทั้งชั้นรวมกัน หรือบางโอกาสอาจเป็นเพียงเด็กคนใดคนหนึ่งเท่านั้น

วัฒนา มัคคสมัน (2544 : 1) เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสเด็กได้ค้นพบและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสิ่งของ เรื่องราว สถานที่ บุคคลและเหตุการณ์ต่างๆ ภายในชุมชนของเด็กตามวิธีการของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินการทำงานของตนเอง และเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร มีอิสระ

ปัทมา ศุภกานี (2545 : 30-31) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้โดยบูรณาการทักษะกระบวนการต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้ไว้ด้วยกันได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่เด็กสนใจอย่างลุ่มลึก โดยมีครูเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกกระตุ้นให้เด็กคิดและเรียนรู้ร่วมกับไปพร้อมกับเด็ก และระยะเวลาในการเรียนรู้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

ทีศนา เขมมณี (2548 : 138-139) การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงการที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่สนใจวางแผนในการทำโครงการร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูลความรู้ที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่แล้วจึงเขียนรายงานและนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูล แล้วนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด

กล่าวโดยสรุปการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นเป็นศูนย์กลาง สืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกตามหัวข้อเรื่องที่เด็กสนใจแก่การเรียนรู้ และมีการลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้มีการร่วมมือกันจนได้ค้นพบข้อเท็จจริง ระยะโครงการขึ้นจบกับความลึกซึ้งของเรื่องเด็กสนใจ มีการสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ทั้งหมดมาจัดแสดงผลงาน

3.2 ประวัติความเป็นมาของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การเรียนการสอนแบบโครงการนั้นมีมานานเริ่มจาก การศึกษากลุ่มพิพัฒน์นิยม (Progressive) ต่อมา คิลแพทริก (William Kilpatrick) นำแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ มาประยุกต์สอนบุคคลต่างๆ ถึงวิธีการสอนแบบโครงการที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์จริง ที่เป็นรากฐานสำคัญทางการศึกษามากกว่าการเตรียมเพื่อชีวิตในอนาคต และลูซี่ สปราค์ มิทเชลล์ (Lucy Sprague Mitchell)

และวิทยาลัยการศึกษาเบงส์สตรีท ได้พัฒนาการสอบแบบโครงการให้ครูผู้สอนได้รู้จักวิธีการสอนแบบโครงการ และในเวลาต่อมา มีรายงานฉบับหนึ่งมีชื่อว่า Plowden Report นักการศึกษาชาวอังกฤษเรียกการเรียนการสอนแบบโครงการว่า “หลักสูตรบูรณาการ” “การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ” และ (Open Education) ของกลุ่มพัฒนานิยม มีการสอนที่คล้ายคลึงกับการเรียนการสอนแบบโครงการ

ดังนั้น การเรียนการสอนแบบโครงการมีการสอนมาเป็นระยะเวลานานมีการยอมรับจากทั่วโลก มีการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับประสบการณ์และมีการบูรณาการให้กับเด็กเป็นสำคัญ

3.3 แนวคิดของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ได้นำแนวคิดของการนักการศึกษาที่สำคัญในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 ประกอบด้วยแนวคิดของนักการศึกษาที่สำคัญ คือ

แนวคิดแบบพัฒนิยม (Progressive) ของ จอห์น ดิวอี้ (ปีพม่า ศุภกานิต. 2545 ; อ้างอิงจาก Edward ; Gandini ; & Forman. 1993 ; 151-169) ดิวอี้ เห็นว่า ได้ชี้ให้เห็นว่าธรรมชาติของเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมและต้องการพึ่งพาตนเอง ดังนั้นเด็กควรมีสติธิในการแสวงความคิดเห็น ได้เรียนรู้จากการกระทำ และมีประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อม ได้เล่นอย่างอิสระ ได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำงานอย่างมีความสุขจากการเรียนรู้ในโรงเรียนที่เปรียบเสมือนชุมชนจำลองของสังคม

คิลแพทริก (Kilpatrick) ได้นำทฤษฎีของดิวอี้ (จิราภรณ์ วสุวัต. 2540 ; อ้างอิงจาก Knoll 1996 : 193) มาประยุกต์ใช้โดยทำการทดลองมีวิธีการสอนแบบโครงการ ได้ศึกษาพบว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเด็กได้วางแผนร่วมกัน มีอิสระในการตัดสินใจ และได้ทำในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งมีผลให้เด็กมีระดับความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้นและเด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านต่างๆ สูงขึ้น อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระดับของความสนใจ และเป้าหมายที่เด็กต้องการเรียนรู้ ซึ่งไม่ได้มาจากการที่ครูเป็นผู้กำหนดหรือจากบทเรียนสำเร็จรูป จึงเป็นการสอนที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ คิลแพทริก กล่าวว่า การสอนแบบโครงการคือ หัวใจสำคัญของกิจกรรมในการเรียนรู้ของเด็ก

แนวคิดแบบคอสมตรักติวิส ของ Jean Piaget (เปลว บุริสาร. 2543 ; Katz ; & Chard. 1994 ; Ducharme. 1993 : Edward ; Gandini ; & Forman. 1993) ให้ความสำคัญอย่างมากกับกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของเด็กเนื่องจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของเด็กเนื่องจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มาจากความสนใจของเด็กโดยส่งเสริมการวางแผนการค้นคว้าทดลอง การทำงานร่วมกันและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ลอรีส มาลากูซี (สุจินดา ขจรรัฐศิลป์. 2543 : 64) เป็นผู้กำหนดแนวคิดแบบเรกจิโอ เอมีเลีย ในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1970 ได้ศึกษาค้นคว้าทางด้านประสาทวิทยาและจิตวิทยา ก่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลายที่นำไปสู่การปฏิบัติที่มีความลื่นไหลและความคล่องตัวในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็กจนได้แนวคิดแบบเรกจิโอ เอมีเลีย ซึ่งพัฒนามาจากรากฐานของปรัชญาทางการศึกษาและแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญหลายทฤษฎี ซึ่ง ลอรีส มาลากูซี ให้ความสำคัญ ไว้ดังนี้

ความสำคัญประการแรก คือ วิธีการมองเด็ก (The image of the children) ของนักศึกษารегgio Emilia จากประสบการณ์ที่เป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิบัติ ทฤษฎี และผลการวิจัยเด็กในสายตาของครู เด็กคือผู้เต็มไปด้วยความสมบูรณ์ พลังความแข็งแกร่ง เด็กในแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวของตัวเอง มีศักยภาพและความสามารถในตนเอง ความปรารถนาที่จะเติบโตและงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็นความสามารถที่น่าพิศวง มีความปรารถนาที่จะสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่นปรากฏขึ้นมาตั้งแต่แรกเกิด เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อความอยู่รอด ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเผ่าพันธุ์ที่ตนถือกำเนิดมาความสามารถที่มีมาตั้งแต่เกิดประการนี้จึงเป็นสิ่งที่อธิบายถึงความกระตือรือร้นของเด็กในการที่จะสื่อหรือแสดงถึงตัวตนของเด็กเมื่ออยู่ท่ามกลางบริบทที่มีความหลากหลายของสัญลักษณ์ทางภาษา และมีความสนใจในการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะก้าวเข้าสู่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการต่อรองที่ประนีประนอมกับทุกสิ่งทุกอย่าง สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเด็กครูต้องรับรู้ถึงศักยภาพของเด็กอย่างชัดเจน เพื่อการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่จะตอบสนองต่อศักยภาพของเด็กอย่างเหมาะสม

ความสำคัญประการที่สอง มองว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ที่บูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลายเป็นสถานที่ที่ใช้ชีวิตร่วมกัน มีสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็กที่ต่างเต็มไปด้วยความหลากหลาย เป็นสถานที่ที่มีระบบชีวิตที่ขยายไปสู่ครอบครัวของนักเรียน ครอบครัวของนักเรียนมีสิทธิ์ที่จะรับรู้และมีส่วนร่วมในระบบชีวิตของโรงเรียน และยังขยายไปถึงเมืองที่โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อให้เมืองและโรงเรียนรับรู้ถึงชีวิตของกันและกันในรูปแบบการพัฒนาและวิถีชีวิต สังคมยอมรับเด็กในฐานะของผู้รับช่วงในอนาคตและเป็นผู้รับผลประโยชน์ตามสิทธิเฉพาะในตัวเด็ก ในโรงเรียน มาลากูซีและครูหลังจากที่ได้วิเคราะห์และได้มาซึ่งเป้าหมายที่ร่วมกันของโรงเรียน คือการรวมเอาครูและครอบครัวของนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ดังนั้นการดำเนินการใน เรกจิโอ เอมีเลีย จึงคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 คือ เด็กครอบครัว และครู การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จึงมุ่งที่จะจัดโรงเรียนให้มีความรู้สึกที่อบอุ่นและเป็นมิตรสำหรับทุกคนที่ได้เข้ามาสัมผัสโรงเรียน (An Amiable School) ให้ความรู้สึกอบอุ่น เป็นเป้าหมายของแนวการจัดการศึกษาตามแนวทางของเรกจิโอ เด็ก คือเป้าหมายที่สำคัญและเป็นศูนย์กลางของการจัดสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ มาลากูซียังตระหนักถึงให้ทุกคนที่เข้ามาสัมผัสกับโรงเรียนแล้ว จะรู้สึกอบอุ่นเหมือนอยู่ในบ้านที่เปี่ยมไปด้วยไมตรีจิต

ความสำคัญประการที่สาม คือ ครูและนักเรียนเรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน แนวคิดเรกจิโอจะให้ความสำคัญของการเรียนรู้มากกว่าการสอน มาลากูซี กล่าวว่า ก่อนที่จะเริ่มเข้าสู่การสอนถ้าครูยืนสังเกตอยู่ข้างๆ สักครู และเรียนรู้จากห้องเรียนในขณะนั้นว่าเด็กกำลังทำอะไรอยู่ และถ้าครูสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง บางทีการสอนในวันนั้นอาจแตกต่างจากวันที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ของการจัดการการศึกษา คือ การจัดสิ่งแวดล้อมและโอกาสให้เด็กได้คิด ประดิษฐ์ และค้นคว้าด้วยตัวเอง การเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กจึงไม่ใช่การสอนจากครูที่เป็นการบอกเล่าโดยตรง แต่เป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนเป็นบุญแก่สำคัญที่นำไปสู่การสอนวิธีใหม่ โดยครูเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ครูต้องมีการนำเสนอทางเลือกที่หลากหลาย การเสนอความคิดเห็นและเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ ครูต้องปฏิบัติตัวเป็นนักค้นคว้าวิจัย เป็นนักสำรวจและตะเวนเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคนจากการประชุม “สัมมนาหรือมีโอกาสพบปะกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นประสบการณ์และข้อมูลในการเชื่อมโยงเข้าสู่การจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่นำเด็กไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรกจิโอ ไม่มีหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาที่แน่นอนชัดเจน ไม่มีการเขียนแผนการสอนที่กำหนดขั้นตอนกิจกรรมที่ชัดเจน แต่จะเป็นการรวบรวมรายชื่อหัวข้อโครงการที่คาดว่าจะสร้างความสนใจของเด็กสภาพการจัดกิจกรรมจะสลับไปมาตามภาวะการณ์ที่ตอบสนองต่อความสนใจของเด็กในขณะนั้น ดังนั้นการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากโครงการจึงเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่โดดเด่นในโรงเรียนตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย

จากแนวคิด และหลักการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นการจัดประสบการณ์ที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง โดยให้อิสระในการเรียนรู้จากความสนใจและการกระทำด้วยตัวเด็กเอง ตามความสามารถของเด็กแต่ละบุคคล เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามพัฒนาการ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก

3.4 ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

กุลยา ตันติผลชีวะ (2545 : 82 – 83) การสอนแบบโครงการเกิดจากปรัชญาพัฒนานิยมที่เน้นให้เด็กเรียนรู้จากการกระทำ และได้ประสบการณ์จริง เป็นการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในเรื่องที่เด็กสนใจ แล้วครูพิจารณาแล้วว่ามีคุณค่าแก่การเรียนรู้ โดยมีหลักการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. หัวข้อการเรียนรู้เกิดมาจากความสนใจและประสบการณ์ของเด็ก ซึ่งครูเห็นแล้วว่า มีคุณค่าต่อการเรียนรู้
2. ประสบการณ์การเรียนรู้ เด็กต้องได้สัมผัสและมีประสบการณ์ตรง และสถานที่จริงและวัสดุสิ่งของ ในขณะเดียวกันได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อมขณะศึกษาค้นคว้าด้วย

3. ประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดให้กับเด็กต้องต่อเนื่อง และมีเวลาเพียงพอไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในชั้นเรียนหรือการศึกษานอกสถานที่

4. เนื้อหาของโครงการเกิดจากความเข้าใจของเด็ก เด็กได้คิด ได้เรียนรู้เองตามกระบวนการศึกษาอย่างมีขั้นตอน

5. บทบาทของครูต้องเป็นผู้ช่วยเหลือ ผู้ร่วมงาน และผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

6. การจัดกิจกรรมในโครงการที่เป็นกลุ่มเล็ก เด็กสามารถศึกษาได้ลึกซึ้งกว่าการทำโครงการกับเด็กที่เป็นเด็กกลุ่มใหญ่ และการดำเนินโครงการการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์ต้องสอดคล้องกับอายุเด็ก

7. การบอกขั้นตอนการทำกิจกรรมให้เด็กรับรู้เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กสามารถประเมินความก้าวหน้าของโครงการ และช่วยกันพัฒนาโครงการต่อไปได้ดีขึ้น กิจกรรมหลักในการดำเนินโครงการมี 4 กิจกรรม คือ

1.) กิจกรรมสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน เป็นกิจกรรมที่เด็กจะใช้ตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ เพื่อแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันแก้ปัญหาด้วยกันกับกลุ่ม

2.) กิจกรรมทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้สัมผัส รับรู้ สังเกต และมีปฏิสัมพันธ์จากสิ่งที่ปรากฏอยู่จริงด้วยตนเอง ณ สถานที่จริง ซึ่งอาจอยู่ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็ได้

3.) กิจกรรมสืบค้น เป็นกิจกรรมที่เด็กจะต้องทำการค้นคว้าเพื่อหาข้อความรู้ที่ตนต้องการ อาจมาจากหนังสือ บุคคล สถานที่ ด้วยการอ่าน การถาม การสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลกลุ่มเล็กสามารถนำมาสนับสนุนโครงการให้บรรลุเป้าหมาย

4.) กิจกรรมนำเสนอผลงาน ซึ่งอาจนำเสนอโดยการอธิบาย บรรยายหรือจัดแสดงเมื่อสิ้นสุดโครงการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจ ในสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากโครงการ

พัชรี ผลโยธิน (2542 : 13) โครงการถือเป็นตัวอย่างที่ดีของการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความหมายเหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก เป็นการศึกษาอย่างลึกในช่วงที่ขยายได้ตามความสนใจของเด็กแต่ละคน แต่ละกลุ่มย่อย หรือแต่ละชั้นและตามหัวเรื่องที่ต้องการศึกษาในหนังสือ “ Project A Practical Guide for Teachers ” ของ Sylvia C. Chard (1992, 1994) ได้กล่าวถึงลักษณะโครงสร้างของการปฏิบัติโครงการไว้ 5 ข้อ คือ

1. การอภิปรายกลุ่ม ในงานโครงการครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็ก และช่วยให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนทำกับเพื่อน การพบปะสนทนากันในกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น ทำให้เด็กมีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2. การศึกษาออกสถานที่ สำหรับเด็กปฐมวัยไม่จำเป็นต้องเสียเงินจำนวนมาก เพื่อพาเด็กไปยังสถานที่ใดๆ ประสบการณ์ในระยะแรกครูอาจพาไปทัศนศึกษาออกห้องเรียน เรียนรู้สิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่อยู่รอบบริเวณโรงเรียน เช่น ร้านค้า ถนนหนทาง ป้ายสัญลักษณ์งานบริการต่างๆ ฯลฯ จะช่วยให้เด็กเข้าใจโลกที่สิ่งแวดล้อม มีโอกาสพบปะกับบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญในหัวเรื่องที่เด็กสนใจ ซึ่งถือเป็นประสบการณ์เรียนรู้ขั้นแรกของงานศึกษาค้นคว้า

3. การนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กสามารถที่จะทบทวนประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องที่ตนสนใจ มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็น ในประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างกับเพื่อน รวมทั้งแสดงคำถามที่ต้องการสืบค้นในหัวเรื่องนั้นๆ นอกจากนี้เด็กแต่ละคนสามารถที่จะเสนอประสบการณ์ที่ตนมีให้เพื่อนในชั้นได้รู้ ด้วยวิธีการอันหลากหลายเสมือนเป็นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นการเขียนภาพ การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเล่น บทบาทสมมติ และการก่อสร้างแบบต่างๆ

4. การสืบค้น งานโครงการเปิดกว้างให้ใช้แหล่งค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลายตามหัวเรื่องที่สนใจ เด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อนนอกโรงเรียน มาจัดหาคำตอบของตนด้วยการศึกษาออกสถานที่ สัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรอบรู้ในหัวเรื่อง อาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุสิ่งของด้วยตนเอง เขียนโครงร่าง หรือใช้แว่นขยายส่องดูวัตถุต่างๆ หรืออาจใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุดทำการค้นคว้า

5. การจัดแสดง การจัดแสดงทำได้หลายรูปแบบ อาจใช้ฝาผนังหรือป้ายจัดแสดงงานของเด็กเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ที่ได้จากการสืบค้นแก่เพื่อนในชั้น ครูสามารถให้เด็กในชั้นได้รับทราบความก้าวหน้าในการสืบค้นโดยจัดให้มีการอภิปราย หรือการจัดแสดงทั้งจะเป็นโอกาสให้เด็กและครูได้เล่าเรื่องงานโครงการที่ทำแก่ผู้มาเยี่ยมเยียนโรงเรียนอีกด้วย

ลักษณะทั้ง 5 ประการของโครงสร้างที่กล่าวมานี้ เด็กจะเรียนรู้ในแต่ละระยะของโครงการ ซึ่งมีอยู่ 3 ระยะ

แคทซ์ (เปลว บุริสาร. 2543 : 18 ; อ้างอิงจาก Katz. 1993 : 18) กล่าวถึงการสอนแบบโครงการว่า เป็นการศึกษาย่างลุ่มลึกในเรื่องที่เด็กมีความสนใจจะศึกษาด้วยตัวเอง จากสภาพแวดล้อมและสถานการณ์จริง ที่อยู่รอบตัวเขา ซึ่งจะทำให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโต้แย้งต่อรองกับครู ในเรื่องต่อไปนี้

1. การเลือกคำถามที่ต้องการจะค้นคว้า
2. วิธีการที่จะใช้ค้นหาคำตอบ
3. วิธีการที่จะเสนอคำตอบ หรือผลงานที่ค้นพบคำตอบแล้ว เช่น วาดภาพ ระบายสี

แคทซ์ และชาร์ด (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2549 : 12-13 ; อ้างอิงจาก Katz ; & Chard . 1994) กล่าวถึงการสอนแบบโครงการว่า วิธีการสอนนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเด็กทั้งชีวิตและจิตใจ (mind) ซึ่งชีวิตจิตใจในที่นี้หมายรวมถึง ความรู้ ทักษะ อารมณ์ จริยธรรม และความรู้สึกถึงสุนทรียศาสตร์ แคทซ์และชาร์ด ได้เสนอว่า ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยโดยใช้การสอนแบบโครงการมีเป้าหมายหลัก 5 ประการ คือ

1. เป้าหมายทางสติปัญญา และเป้าหมายทางจิตใจของเด็ก (Intellectual Goals and the Life of the Mind) การจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลในปัจจุบันมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการจัดการเรียนการสอนที่แคบเฉพาะเนื้อหาวิชาการให้เด็กเล็กๆ ฝึกทักษะการอ่าน เขียน เรียนเลข (The Three R's) เพื่อเตรียมเด็กเข้าสู่การเรียนการสอนในชั้นสูงต่อไป เป็นการมุ่งเน้นหนักเฉพาะทางด้านวิชาการซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่เด็กทุกคนจะสามารถทำได้เหมือนกันตามที่ครูตั้งเกณฑ์ไว้ ลักษณะที่ 2 การสอนแบบดั้งเดิม (Traditional Kindergarten Approach) คือการจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อม มุ่งให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างหลากหลาย เรียนรู้ผ่านการเล่น ตามพัฒนาการที่สอดคล้องกับวัยของเด็ก เชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนเด็กอนุบาล ต้องมีทั้ง 2 ลักษณะอยู่ด้วยกัน คือในขณะที่เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ อย่างรอบตัว เด็กควรจะได้เข้าใจประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่การเล่นอย่างสนุกสนานและไม่มีเป้าหมาย (Spontaneous play) ดังนั้นเป้าหมายหลักของการเรียนในระดับนี้จึงเป็นการมุ่งให้เด็กพัฒนาความรู้ความเข้าใจโลกที่อยู่รอบๆ ตัวเขาและปลูกฝังคุณลักษณะการอยากรู้อยากเรียน (dispositions) ให้เด็ก

2. ความสมดุลของกิจกรรม (Balance of Activities) แคทซ์และชาร์ด กล่าวว่า การสอนแบบโครงการจะทำให้เด็กวัยอนุบาล ได้ปฏิบัติกิจกรรมทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวิชาการ และกิจกรรมทางการเรียนรู้ผ่านการเล่น และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ

3. โรงเรียนคือส่วนหนึ่งของชีวิต (Schools as Life) การเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาลต้องเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของเด็ก ไม่ใช่แยกออกจากชีวิตประจำวันทั่วไป กิจกรรมในโรงเรียนจึงเป็นกิจกรรม การดำเนินชีวิตปกติ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบๆ ตัวเด็ก

4. ห้องเรียนเป็นชุมชนหนึ่งของเด็กๆ (Community Ethos in the Class) เด็กๆ ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตัว การสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกถึงคุณลักษณะ ความรู้ความเข้าใจความเชื่อของเขา ในการสอนแบบนี้จึงเกิดการแลกเปลี่ยน การมีปฏิสัมพันธ์กัน อย่างลึกซึ้ง เด็กเรียนรู้ความแตกต่างของตนกับเพื่อน

5. การสอนเป็นสิ่งที่ท้าทายครู (Teaching as Challenge) ในการสอนแบบโครงการ ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กโครงการบางโครงการครูเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ครูร่วมกันกับเด็กคิดหาวิธีการแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติไปด้วยกัน

แคทซ์และชาร์ด เปรียบเทียบการสอนปกติ (Systematic Instruction) กับการสอนแบบโครงการดังแสดงต่อไปนี้

1. การสอนปกติเป็นการแสวงหาความรู้ทักษะที่ใช้แรงจูงใจจากภายนอก ขณะที่การสอนแบบโครงการเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะที่มีอยู่และใช้แรงจูงใจจากภายในตัวเด็กเอง
2. ในการสอนปกติ เด็กทำงานเพื่อหวังรางวัลหวังคะแนนจากครู ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กทำงานเพราะความต้องการและสนใจของเขาเอง
3. ในการสอนปกติ ครูเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กเป็นคนเลือกที่จะทำกิจกรรมที่หลากหลายที่ครูเตรียมให้
4. ในการเรียนการสอนปกติ ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถแล้วถ่ายทอดสู่เด็ก ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กจะถูกมองว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ครูเป็นผู้คอยช่วยกระตุ้นให้เด็กพัฒนาในบางจุดที่ยังด้อยอยู่
5. ในการเรียนการสอนปกติ ครูเป็นผู้สร้างเด็กให้เกิดการเรียนรู้ และมีผลสำเร็จทางการเรียนที่ดีขณะที่การสอนแบบโครงการ ทั้งครูและเด็กร่วมกันสร้างการเรียนรู้และผลสำเร็จทางการเรียน

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อม

การจัดการศึกษาแบบเตรียมความพร้อม ต้องการทักษะ ต้องการแรงดลใจจากภายนอก	การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ประยุกต์ทักษะนำมาใช้ ต้องการแรงดลใจภายใน
- ความตั้งใจในการทำงานของเด็กมาจากครูและรางวัลเป็นแหล่งของแรงดลใจภายนอก - ครูเป็นเลือกกิจกรรมการเรียน และการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เห็นว่าเหมาะสมกับระดับที่ศึกษา - ครูเป็นผู้รอบรู้ทุกด้าน และมองว่าเด็กเป็นผู้ไม่รู้ - ครูเป็นผู้ที่สามารถกำหนดการเรียนรู้ และความสำเร็จของเด็ก	- ความสนใจของเด็ก และการให้เด็กได้มีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมความมานะพยายาม และเป็นแรงดลใจภายในที่สำคัญ - เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดเตรียมโดยค้นหาระดับที่เหมาะสมและท้าทาย - เด็กเป็นผู้เชี่ยวชาญโดยมีครูเป็นผู้แนะนำ - เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และประเมินความสำเร็จของตนเองร่วมกับครู

นอกจากนี้ ยังกล่าวว่า การสอนแบบโครงการ มีสาระสำคัญดังนี้

1. หัวข้อของโครงการ (Topic) และการเลือกหัวข้อของโครงการ หัวข้อโครงการต้องมาจากความสนใจและความต้องการของเด็ก ครูมีเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อโครงการดังนี้

- 1.1 เป็นหัวข้อที่เด็กทุกคน หรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจ
- 1.2 มีแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมในหัวข้อโครงการนี้ได้
- 1.3 เป็นหัวข้อที่เด็กพอจะมีประสบการณ์อยู่บ้างแล้ว
- 1.4 เป็นหัวข้อที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงได้
- 1.5 เป็นเรื่องที่เป็นจริง สามารถให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนั้นได้
- 1.6 เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ สร้างสิ่งของหรือเล่นสมมุติ
- 1.7 เป็นหัวข้อที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
- 1.8 เด็กมีโอกาสใช้ทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้
- 1.9 ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ

ที่มา : เปลว บุริสาร.(2543 : 21) ; อ้างอิงจาก Katz and Chard. (1994). *Engaging Children's minds : The Project Approach*. pp. 19)

2. กิจกรรมหลักๆ ในการสอนแบบโครงการ (Project Activities) ในโครงการใดโครงการหนึ่ง กิจกรรมที่เป็นหลักในโครงการนั้นประกอบด้วย

- 2.1 กิจกรรมการศึกษาค้นคว้า (Investigation Activities)
- 2.2 กิจกรรมสร้าง (Construction Activities)
- 2.3 การเล่นสมมุติ (Dramatic Play)

3. โอกาสแห่งการเรียนรู้ (Learning Opportunities) การสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อย่างหลากหลายผ่านกิจกรรมของโครงการ เช่นการแสดงออกทางภาษา การเล่าเรื่อง การอ่าน การเขียน ทางคณิตศาสตร์ เช่น การเปรียบเทียบ ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสร้างหรือการเล่นอื่นๆ สิ่ง que เด็กจะได้เรียนรู้และเกิดการพัฒนาในการสอนแบบโครงการ คือ

- 3.1 ความรู้ (Knowledge)
- 3.2 ทักษะ (Skills)
- 3.3 คุณลักษณะการอยากรู้อยากเรียน (Disposition)
- 3.4 ความรู้สึก (Feelings)

4 เด็กเป็นผู้เลือก (Children Making Choices) ในการสอนแบบโครงการ เด็กมีโอกาสในการเลือกในหลายๆ ทาง สิ่ง que เด็กเลือกก่อให้เกิดผลทางการเรียนรู้อย่างหลากหลาย คือ การให้เกิดพัฒนาการเรียนรู้ทางสติปัญญา (Cognitive) พัฒนาการทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) พัฒนาการทางสังคม (Social) พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotion) และพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral) ผลทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบางประการ เกิดขึ้นในกระบวนการแก้ปัญหาของเด็ก บางประการเกิดจากผลการทำงานตามกระบวนการแก้ปัญหาที่ได้พบกับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว เด็กมีโอกาสที่จะเลือกในหลายๆ ทาง คือ

- 4.1 โอกาสในการเลือกงานที่จะทำ
- 4.2 โอกาสในการเลือกเวลาที่จะทำ
- 4.3 โอกาสในการเลือกสถานที่ ที่จะทำ
- 4.4 โอกาสเลือกเพื่อนที่จะทำงานด้วย

5 บทบาทครู (The Role of Teacher) ครูเป็นผู้เฝ้าติดตามความสนใจของเด็ก จัดเตรียมกิจกรรมตามความต้องการของเด็ก และเป็นผู้คอยให้การช่วยเหลือในการแก้ปัญหาของเด็ก กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

6 การจัดนิทรรศการในห้องเรียน (Classroom Display) ห้องเรียนในการสอนแบบนี้จัดตกแต่งโดยผลงานของเด็ก แสดงกระบวนการทำงานของเด็ก นอกจากจะให้ผู้เห็นถึงทิศทางการดำเนินงานของโครงการของเด็กแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กระลึกถึงสิ่งที่ตนเองทำอยู่ ทำให้เด็กสามารถศึกษาได้อย่างลุ่มลึก

7 ระยะเวลาต่างๆ ของโครงการ (Phase of Project Work)

- 7.1 ระยะที่ 1 วางแผน/เริ่มต้นโครงการ (Planning and Getting Started)
- 7.2 ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ (Project in Progress)
- 7.3 ระยะที่ 3 คิดทบทวนและสรุป (Reflection and Conclusions)

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรื่องที่จะศึกษาด้วยตนเอง โดยการกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นมาตามความสนใจ แล้วใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการศึกษาความรู้ตามวิธีการของตนสรุปหลักการในการสอนแบบโครงการได้ดังนี้

1. เด็กศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไป ในรายละเอียดของเรื่องสั้นๆ จนพบคำตอบที่ต้องการ
2. เรื่องที่เด็กศึกษาเป็นเรื่องที่เด็กเป็นผู้เลือกเองตามความสนใจ ประเด็นที่ศึกษาก็เป็นประเด็นที่เด็กตั้งคำถามขึ้นเอง

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษานั้นโดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตอย่างใกล้ชิด จากแหล่งความรู้เบื้องต้น

4. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะใช้ระยะที่ยาวนานอย่างเพียงพอตามความสนใจของเด็กเพื่อที่จะให้เด็กได้ค้นพบคำตอบและคลี่คลายความสงสัยใคร่รู้

5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เด็กได้ประสบกับทั้งความสำเร็จ และความล้มเหลวในวิธีการแสวงหาความรู้ตามวิธีการของเด็กเอง

6. เมื่อเด็กได้ค้นพบคำตอบแล้ว เด็กจะนำความรู้ใหม่ที่ได้นั้นมาเสนอในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการของเด็กเอง อาจจะเป็นงานเขียน งานวาดภาพระบายสี การสร้างแบบจำลอง การเล่นสมมุติละคร การทำหนังสือ หรือรูปแบบอื่นๆ

7. เด็กได้นำเสนอความรู้ต่อเพื่อนๆ และคนอื่นๆ อันจะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของกระบวนการศึกษาของตน และเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น

กล่าวโดยสรุปว่า ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ และใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เปิดกว้างสำหรับเด็กในการเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ โดยร่วมมือกันวางแผน กำหนดแนวทางการเรียนรู้ และให้ระยะเวลาที่พอเพียงกับความต้องการของเด็ก มีครูเป็นผู้ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกกระตุ้นให้คิดและเป็นผู้ร่วมงาน โดยเด็กจะสามารถคิดตัดสินใจเลือกดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในโครงการร่วมกัน อันเป็นผลมาจากความสนใจ และความท้าทายของโครงการ

3.5 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

พัชรี ผลโยธิน (2542 :14 ; อ้างอิงจาก Katz. 1994) กล่าวถึงขั้นตอนในการทำโครงการไว้ 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้และความสนใจเด็ก

เด็กและครูจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปราย เพื่อเลือกและปรับหัวเรื่องที่จะทำการสืบค้น หัวเรื่องอาจเสนอโดยเด็ก ครู โดยใช้หลักในการเลือกหัวเรื่อง ดังนี้

1. เลือกหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่มีทุกวัน อย่างน้อยเด็กประมาณ 2 – 3 คน ควรจะคุ้นเคยกับหัวเรื่อง และจะช่วยในการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับหัวเรื่อง

2. ทักษะพื้นฐานทางการรู้หนังสือและจำนวน ควรถูกบูรณาการอยู่ในเรื่องที่ทำโครงการ รวมทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา

3. หัวเรื่องที่เลือกควรใช้เวลาทำโครงการได้น้อย 1 สัปดาห์ และเหมาะที่จะทำการสำรวจ ค้นคว้าที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน

เมื่อได้หัวเรื่องแล้ว ครูควรเริ่มทำแผนที่ความคิด (Mindmap) หรือใยแมงมุม (Web) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็กในหัวเรื่องนั้นและจัดแสดงแผนที่ทางความคิดที่ทำไว้ภายในชั้นเรียน ซึ่งข้อมูลต่างๆ ที่ได้สามารถใช้ในการสรุป อภิปรายระหว่างทำโครงการ และยังสามารถเชื่อมโยงไปยังหัวเรื่องย่อยได้อีก นอกจากนี้ ในช่วงอภิปรายระดมความคิด ครูควรทราบว่าเด็กมีประสบการณ์ในหัวเรื่องเพียงใด เด็กจะนำเสนอประสบการณ์และแสดงความคิดสิ่งที่ตนเข้าใจในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสมของวัย เช่น เด็กปฐมวัยอาจใช้การเขียนภาพเล่นบทบาทสมมุติ ฯลฯ ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเสนอคำถามที่ต้องการสืบค้นหาคำตอบ จดหมายเกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะสืบค้นถูกส่งไปบ้านของเด็ก ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่คุยกับเด็กเกี่ยวกับหัวเรื่องเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูจะชี้แนะวิธีการสืบค้น เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้ทำงานตามศักยภาพโดยใช้ทักษะพื้นฐานทางการสร้างการวาดภาพดนตรี และบทบาทสมมุติ

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

เป็นงานในภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นคามแหล่งข้อมูลต่างๆ ระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หรือแม้แต่การออกไปศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญวิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กทำการสืบค้นสังเกตอย่างใกล้ชิดและบันทึกสิ่งที่พบเห็น อาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการสังเกต จัดทำกราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม หรือสร้างแบบต่างๆ สสำรวจ คัดคะเน มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมุติ เพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได้

ระยะที่ 3 ประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนงานโครงการ

เป็นระยะสรุปเหตุการณ์ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงาน และผลที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดง การค้นพบ และจัดทำสิ่งต่างๆ สนทนาเล่นบทบาทสมมุติ หรือจัดนำชมสิ่งที่ได้จากการก่อสร้าง ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเรียนรู้กับผู้อื่น เด็กสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำโครงการให้ผู้ฟัง โดยจัดแสดงสิ่งที่เป็นจุดเด่นให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้บริหารได้เห็น ครูจะช่วยเด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาแสดง ซึ่งการทำเช่นนี้เท่ากับช่วยให้เด็กทบทวนและประเมินโครงการทั้งหมด ครูอาจเสนอให้เด็กได้จินตนาการ ความรู้ใหม่ที่ได้ ผ่านทางศิลปะ ทางละคร สูดทำยครูนำความคิดและความสนใจของเด็กไปสู่การสรุปโครงการ และอาจนำไปสู่หัวเรื่องใหม่ของโครงการต่อไป

บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ทิศนา แชมมณี กล่าวว่า ผู้สอนในการสอนแบบโครงการว่า

- 1) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน
- 2) ผู้สอนและผู้เรียนมีการออกไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา
- 3) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และหาสาเหตุของปัญหา
- 4) ผู้เรียนมีการวางแผนการแก้ปัญหาาร่วมกัน
- 5) ผู้สอนมีการให้คำแนะนำ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการแสวงหาแหล่งข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 7) ผู้สอนที่การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลายและพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสม
- 8) ผู้เรียนมีกากลมมือแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุป และประเมินผล
- 9) ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน และให้คำปรึกษา
- 10) ผู้สอนมีการติดตามการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งด้านผลงาน และกระบวนการ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 83) กล่าวว่าบทบาทครูว่าการสอนแบบโครงการเป็นความสนใจของเด็ก เป็นแรงจูงใจภายในที่เกิดจากความต้องการของเด็ก เด็กคิด กระทำ สืบค้น เรียนรู้ และประเมินความสำเร็จของตนเองในการสอนแบบโครงการครูมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญดังนี้

1. เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ด้วยการสนับสนุนสื่ออุปกรณ์ การนำและพาเด็กไปทัศนศึกษา นอกสถานที่ การให้คำปรึกษาแนะนำที่นำไปสู่เป้าหมายที่เด็กต้องการเรียนรู้
2. เป็นผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากการค้นพบ ด้วยการมีส่วนร่วมในการศึกษานับจากวางแผนโครงการ กำหนดจุดประสงค์ การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะผู้ประสานงาน การติดต่อวิทยากร ติดต่อกับผู้ปกครองเพื่อแจ้งแนวทางการเรียนรู้ของเด็ก การเรียนรู้ของเด็ก และผลงานที่เกิดขึ้นจากการเรียน
3. เป็นผู้กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการนำพุดสนทนา กระตุ้นความคิด และการนำเสนอที่ทำให้เด็กสามารถตั้งศักยภาพตนเองออกมาได้เต็มที่ สนับสนุนให้เด็กเกิน ช่วยเด็กก่อน
4. เป็นผู้สังเกตความก้าวหน้า บันทึกพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของเด็กรวมถึงประมวลข้อความรู้จากผลงานการเรียนรู้ของเด็ก ติดตาม ช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กให้ประสบความสำเร็จ

5. เป็นผู้กระตุ้นความคิดริเริ่ม กิจกรรมในการสอนแบบโครงการเหมือนกับการเรียนแก้ปัญหา ต้องมีการค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติม หรือค้นคว้าจากผู้มีประสบการณ์ก็ได้ ในบางครั้งอาจมีสถิติ บรรยาย หรือทบทวนประกอบกันแล้วแต่ความเหมาะสม การสอนแบบนี้ทำให้เกิดความคิดริเริ่ม ความมีเหตุผล รู้จักการค้นคว้าและสามารถปฏิบัติได้จริง

ครูจัดการเรียนการสอนแบบโครงการต้องมีความกระตือรือร้น และสนุกกับการเรียน การเดินทางและการศึกษาค้นคว้า เพราะการเรียนรู้ของเด็กจะขยายออกตลอดเวลา การให้เด็กมีประสบการณ์จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจของเด็ก

3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ งานวิจัยในต่างประเทศ

ซิลเวีย (Sylvia. 1999 : 751) ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Student – center พบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการสอนที่เด็กได้มีโอกาสที่จะทำกิจกรรมที่สำคัญและตรงกับเนื้อหาและพบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถบรรลุการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

แบริบิท (จิรภรณ์ วสุวัต. 2540 : 72 ; อ้างอิงจาก Rabitti. 1992. *Preschool at “La Villetta”*.) ได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการของโรงเรียนอนุบาลที่ La Villetta ประเทศอิตาลี พบว่าบทบาทครูมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในโครงการ กล่าวคือครูต้องแสดงให้เด็กเห็นว่าครูยอมรับในความคิดเห็นของเด็ก สนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กสามารถพัฒนา ความคิดที่มีในโครงการให้เด็กใช้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันครูส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการพึ่งพาตนเองให้กับเด็ก จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นได้ว่าบทบาทครูมีอิทธิพลต่อการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการอย่างมาก และบทบาทครูสอดคล้องกับการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมด้วย

การ์ดเนอร์ (จิรภรณ์ วสุวัต. 2540 : 71-72; อ้างอิงจาก Gardner. 1989) ได้ทำการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญา พบว่าการจัดประสบการณ์ แบบสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีที่ส่งเสริมสติปัญญาให้กับเด็กทั้ง 7 ด้าน ได้อย่างเหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่ง และพบว่าด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็น 1 ใน 7 ด้านของทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญาที่สอดคล้องกับการพัฒนาทางสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิส

งานวิจัยในประเทศ

จิรภรณ์ วสุวัต (2540 : 163) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิส โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการใช้ทดลองใช้โปรแกรมและประเมินระดับจริยธรรมทางสังคมของเด็กด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน

ระดับ 2 โดยใช้การจูงใจหรือความร่วมมือ และด้านการให้และการรับประสบการณ์ร่วมกับระดับ 2 โดยพิจารณาความเหมือนทางความคิดหรือประสบการณ์ของเด็กอนุบาลกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ผลการทดสอบสมมุติฐานการศึกษาวิจัยพบว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมระดับจริยธรรมทางสังคมทั้งสองด้านให้พัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เปลว ปุริสาร (2543 : 49-50) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่ากิจกรรมและลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ทั้ง 4 ระยะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการนั้น ส่งเสริมให้เค้าได้เผชิญกับปัญหาและเรียนรู้วิธีที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ที่พบจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจด้วยตนเอง และรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่เอื้อต่อการส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กปฐมวัยที่มีระดับความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงและต่ำหลังจากได้รับจากจัดประสบการณ์แบบโครงการมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น

ปัทมา ศุภกานิต (2545 : 80) ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยทำการสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยพบว่าการออกแบบโครงการสามารถส่งเสริมพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการทดลอง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นข้อมูลสนับสนุนให้ศึกษาวิจัยถึงการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ว่าจะมีผลต่อคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเนื่องจากประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการมีการจัดการเรียนการสอนที่เด็กจะต้องศึกษาด้วยตนเอง กำหนดประเด็นปัญหาขึ้นมาตามความสนใจ และใช้กระบวนการการแก้ปัญหาในการศึกษาความรู้ตามวิธีของตนซึ่งสภาพแวดล้อมและบรรยากาศดังกล่าวน่าจะส่งผลต่อคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย - หญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน 35 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือเด็กปฐมวัยชาย - หญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนการเลือกดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 17 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. แบบสังเกตคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1. ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดประสบการณ์

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1.2 ศึกษาคู่มือหลักสูตรจากการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1.3 สังเกตการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ณ โรงเรียนอนุบาลนครปฐม สังเกตการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1.4 วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1.5 สร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ที่ประมวลมาจากการวิเคราะห์วิธีการจากการสังเกต ซึ่งกำหนดขั้นตอนการดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะเริ่มต้นโครงการ
2. ระยะพัฒนาโครงการ
3. ระยะสรุปและประเมินโครงการ

วิธีการหาคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. นำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการ ทฤษฎี แนวคิด และรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการ รายนามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

1. ผศ.ดร.พัชรี ผลโยธิน อาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา แผนกอนุบาล
3. นางอัมพร แสนคำ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกำแพงแสน

2. ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกันของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่เหมาะสมผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่าแผนการจัดประสบการณ์ต้องครอบคลุมเด็กทั้งเด็กกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย

3. นำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการไปทดลองใช้ กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 17 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนในการสร้างแบบสังเกตคุณลักษณะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสังเคราะห์แนวคิดที่ส่งเสริมให้เกิดในเด็กปฐมวัย

2. สร้างแบบประเมินคุณลักษณะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้าน

3. กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนการสังเกตคุณลักษณะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับคะแนน 2	บันทึกเมื่อ เด็กแสดงคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเอง
ระดับคะแนน 1	บันทึกเมื่อ เด็กแสดงคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
โดยมีการเตือน
ระดับคะแนน 0	บันทึกเมื่อ เด็กไม่เกิดคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

4. นำแบบสังเกตคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจดูความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของแบบสังเกต รายนามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังต่อไปนี้

1. นายวรินทร์ เชี่ยวสะอาด ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่
2. นางสาวประไพพิศ วุฒิสุข หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา
สำนักงานเทศบาลนครนครปฐม
3. นางสุชาดา สุทธาพันธ์ อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

โดยการลงความเห็นและให้คะแนนแบบสังเกต เป็น +1, 0 และ -1 (บุญเชิด ภิญญอนันต์พงษ์.

2527 : 69)

เมื่อ +1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อรายการวัดจุดประสงค์นั้น
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อรายการวัดจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อรายการไม่วัดจุดประสงค์ข้อนั้น

แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์แบบสังเกตที่เหมาะสม มีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .85

ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำว่าถ้าคุณลักษณะบางข้อเด็กไม่เกิดคุณลักษณะผู้วิจัยจะอย่างไร

5. นำแบบสังเกตคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาทดลองใช้กับเด็กที่มีอายุ 5-6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตในลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อศึกษาความชัดเจนของแบบสังเกตคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

6. การหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ กับเด็กอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน ผู้วิจัยกับผู้ช่วยผู้วิจัย ร่วมกันสังเกตแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาความเชื่อมั่น ของผู้สังเกต 2 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996:256) ในการทดลองครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต RAI=0.82

7. นำแบบสังเกตพฤติกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบสังเกตคุณลักษณะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นสอดคล้องกันอย่างน้อย 2 ใน 3 คือว่าเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมและผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง (Quasi – Experimental Research Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการวิจัยแบบทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) มาปรับให้เหมาะสมกับงานวิจัย ดังตาราง (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538 : 249)

Pretest	Treatment	Posttest
T ₁	X	T ₂

เมื่อ	T ₁ แทน	การทดสอบคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนการทดลอง
	X แทน	การดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
	T ₂ แทน	การทดสอบคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หลังการทดลอง

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
3. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (Baseling data) ด้านการช่วยเหลือ การยอมรับ การให้ความร่วมมือโดยผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 1 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จากการจัดประสบการณ์แบบปกติของกลุ่ม จำนวน 17 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ 5 วัน ตั้งแต่เวลา 09.00 – 10.00 น. บันทึกผลการสังเกตคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย
4. แจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ให้ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนกลุ่ม ตัวอย่างทราบ ถึงกระบวนการในการดำเนินการจัดกิจกรรม และบทบาทของผู้ปกครองต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กตามแนวการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

5. ดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ

- ระยะที่ 1 ระยะสร้างความสนใจและเริ่มโครงการ
- ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ
- ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ

ตาราง 2 รูปแบบการดำเนินการจัดกิจกรรมแบบโครงการ 3 ระยะ

ระยะ	กระบวนการจัดประสบการณ์
ระยะที่ 1 วางแผนและเริ่มต้นโครงการ (ระยะเวลาดำเนินโครงการประมาณ 2 สัปดาห์) 1. สังเกตความสนใจ/สร้างสถานการณ์ 2. กำหนดหัวเรื่องโครงการ 3. เด็กเสนอความคิดแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิม	- ครูสร้างความสนใจ/สร้างสถานการณ์โดยพาเด็กๆ ไปเดินรอบๆบริเวณโรงเรียนและห้องสมุดเพื่อหาหัวข้อโครงการที่จะศึกษา - เด็กแต่ละกลุ่มกันสนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ โดยแต่ละกลุ่มเสนอหัวข้อ กลุ่มสีแดงเสนอเรื่องเสื้อ กลุ่มสีน้ำเงินเสนอเรื่องไดโนเสาร์ กลุ่มสีส้มเสนอเรื่องเงิน - เด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อลงมติเลือกหัวเรื่องคือเรื่อง เสื้อ - ครูเขียนแผนภูมิใบแมงมุม (Web) เรื่องเสื้อเพื่อนำไปขยายเนื้อหาตามที่เด็กต้องการจะศึกษา - ครูกระตุ้นด้วยการตั้งคำถามนำเพื่อให้เด็กเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเสื้อ เช่น เด็กๆมีประสบการณ์อะไรเกี่ยวกับเสื้อบ้าง

ตาราง 2 (ต่อ)

ระยะ	กระบวนการจัดประสบการณ์
	- ครูนำประสบการณ์เดิมที่เด็กเล่าเกี่ยวกับเสื้อมาเขียนแผนภูมิใบแมงมุม (web) เช่น คุณย่าเคยซักเสื้อให้หนู เคยบริจาคเสื้อให้เด็กตัวเล็กๆ หนูเคยซักเสื้อให้แม่ แม่เคยใส่เสื้อให้ หนูเคยเห็นร้านขายเสื้อใกล้โรงเรียน - ครูให้เด็กวาดรูปประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเสื้อ - เด็กและครูร่วมกันจัดแสดงอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวกับเสื้อโดยจัดไว้ที่มุมนิทรรศการ
4. กำหนดประเด็นที่จะศึกษา	- ครูให้เด็กๆช่วยกันตั้งคำถามที่เด็กอยากรู้เกี่ยวกับเรื่องเสื้อโดยครูนำมาเขียนแผนภูมิใบแมงมุม (web) เช่น เสื้อทำมาจากที่ไหน ทำไมเสื้อถึงมีกระดุม ทำไมเสื้อถึงมีลายการ์ตูน ทำไมเสื้อถึงมีคอเสื้อ - ครูให้เด็กๆช่วยกันคิดว่าเราจะทำกิจกรรมอะไรเกี่ยวกับเรื่องเสื้อบ้างโดยครูนำมาเขียนแผนภูมิใบแมงมุม (web) เช่น ทำเสื้อจากกระดาษ แต่งเพลงเสื้อ ไปบริจาคเสื้อ ไปดูการตัดเสื้อ
5. แจ้งข่าวสารให้ผู้ปกครองทราบ	- แจ้งข่าวสารให้ผู้ปกครอง ว่าเด็กเลือกหัวข้อเรื่องเสื้อในการเรียน ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการช่วยหาข้อมูลหรือสื่อวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเสื้อ

ตาราง 2 (ต่อ)

ระยะ	กระบวนการจัดประสบการณ์
ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ (ระยะดำเนินโครงการ 4 สัปดาห์) - เลือกปัญหาที่จะศึกษา - วางแผนคิดหาวิธีศึกษาหาข้อมูล - เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อศึกษาค้นหาคำตอบตามประเด็นคำถามหัวเรื่องโครงการ	บทบาทครู การดำเนินกิจกรรมโครงการในระยะเริ่มต้นครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด พิจารณา ตัดสินใจเพื่อคัดเลือกหัวเรื่องที่จะนำมาทำโครงการร่วมกัน ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวมอย่างมีเหตุผล โดยครูรับฟังและยอมรับความคิดของเด็กชมเชย ช่วยเหลือให้กำลังใจขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ สังเกต จดบันทึกความสนใจและพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน ความคิดเห็นการแสดงออกของเด็ก - เด็กๆ และครูร่วมกันอภิปรายและสรุปผลคำถามที่เด็กอยากรู้โดยจะเดินทางไปดูการตัดเสื้อที่บ้านคุณยายน้องมีนา - ครูกระตุ้นให้เด็กช่วยกันวางแผนหาวิธีศึกษาค้นคว้าในประเด็นคำถาม จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ไปดูการตัดเสื้อที่บ้านคุณยายน้องมีนา ไปดูหนังสือที่ห้องสมุด กลับไปถามคุณพ่อคุณแม่ที่บ้าน - เด็กๆ ไปดูการตัดเสื้อที่บ้านคุณยายน้องมีนา หลังจากไปดูการตัดเสื้อที่บ้านคุณยายน้องมีนา เด็กๆ และครูร่วมกันทำ ขั้นตอนการตัดเสื้อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดเสื้อและแผนที่การเดินทางไปบ้านคุณยายน้องมีนา

ตาราง 2 (ต่อ)

ระยะ	กระบวนการจัดประสบการณ์
4. สรุปความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่ได้จากการศึกษา	- เด็กและครูร่วมกันทบทวนว่าเรื่องเลื้อยข้อไหนที่เรายังไม่ได้หาคำตอบและร่วมกันหาคำตอบที่ยังไม่ได้หาคำตอบโดยการที่เด็กนำคำถามที่ยังไม่มีคำตอบไปถามคุณครูในโรงเรียน - เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมทุกกิจกรรม เด็กๆและครูทำแผนภูมิใยแมงมุม (web) ทุกกิจกรรม - ครูสังเกตว่าเด็กได้หาคำตอบได้ทุกคำถาม และทำกิจกรรมครบทุกกิจแล้ว เด็กและครูร่วมกันอภิปรายว่าเราจะอภิปรายรวบรวมงานทั้งหมดเพื่ออภิปรายไปสู่ระยะสุดท้ายของโครงการ บทบาทครู การดำเนินกิจกรรมโครงการในระยะที่สอง ครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด วางแผนและลงมือปฏิบัติสืบค้นข้อมูล ที่เป็นความรู้ความเข้าใจใหม่จากการทำโครงการ ครูให้การช่วยเหลือแนะนำ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูลความรู้ สำหรับการค้นหาคำตอบ ครูยอมรับความคิด การแสดงออกของเด็ก บันทึกพฤติกรรมขณะปฏิบัติกิจกรรม และสาระการเรียนรู้ต่างๆ ของเด็กขึ้นชม และให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวก

ตาราง 2 (ต่อ)

ระยะ	กระบวนการจัดประสบการณ์
ระยะที่ 3 สรุปและอภิปรายผล โครงการ (ระยะเวลาดำเนินโครงการประมาณ 2 สัปดาห์) - สรุปความรู้ความเข้าใจที่ได้ศึกษา - นำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากการทำโครงการ - สิ้นสุดโครงการ	- เด็กและครูร่วมกันสรุปงานทั้งหมดที่เกี่ยวกับสื่อที่ได้ไปทำการสืบค้นมา - เด็กๆและครูร่วมกันนำข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับสื่อมาจัดแสดงผลงาน - เด็กๆทำการ์ดเชิญแขกมาร่วมงานวันปิดโครงการ - เด็กๆร่วมกันนำเสนอผลงานโดยแบ่งงานกันรับผิดชอบ เช่น - ขั้นตอนการตัดสื่ออภิปรายโดย น้องกำปัน - อุปกรณ์ในการตัดสื่ออภิปรายโดย น้องบันปัน - ส่วนประกอบของสื่ออภิปรายโดย น้องป้อ - จัดแสดงวันปิดโครงการโดยมีการจัดแสดงและมีการอภิปรายผลงานต่างที่ได้ศึกษามาและมีการสาธิตการพับสื่อ - ปิดโครงการ บทบาทครู การดำเนินกิจกรรมโครงการในระยะสรุปครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด พิจารณาและตัดสินใจที่จะยุติโครงการ สังเกต ความสนใจของเด็กหันเหไประหว่างทำโครงการ กระตุ้นให้เด็กคิดหาแนวทางสรุปโครงการและการจัดแสดงผลงาน คอยช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ชื่นชมยอมรับความคิดและการแสดงออกของเด็ก

ตาราง 2 (ต่อ)

ระยะ	กระบวนการจัดประสบการณ์
	บทบาทผู้ปกครอง ขณะที่ดำเนินกิจกรรมตามโครงการในแต่ละระยะ ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการรับฟังและชื่นชมความคิดการแสดงออกของเด็ก รวมทั้งการตอบข้อซักถามหรือการให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่เด็กขอร้อง เช่น จัดหาวัสดุอุปกรณ์ หรือแหล่งข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

หมายเหตุ : ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมโครงการวันละ 60 นาที ขึ้นอยู่กับลักษณะกิจกรรมและความสนใจของเด็ก

6. ดำเนินการทดลองโดยจัดประสบการณ์แบบโครงการกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละประมาณ 60 นาทีจัดในช่วงเวลา 9.00 - 10.00 น.ซึ่งปกติเป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์และเคลื่อนไหว โดยดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อการวิจัย ดังนี้

ขั้นนำ (ปฏิบัติในระยะที่1 ระยะที่2 ระยะที่3)

ครูเตรียมเด็กให้สงบก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ ที่เด็กสนใจ เช่น ท่องคำคล้องจอง ร้องเพลง ปริศนาคำทาย สนทนาซักถาม หรืออื่นๆ เพื่อสร้างสมาธิให้เด็กและทำความเข้าใจก่อนทำกิจกรรมตามโครงการ

ขั้นดำเนินการ (ปฏิบัติในระยะที่1 และระยะที่3)

เด็กปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามแผนที่วางไว้ที่สอดคล้องกับหัวเรื่องโครงการ โดยมีครูเป็นผู้คอยกระตุ้นช่วยเหลือแนะนำ อำนวยความสะดวกต่างๆ ในเรื่องที่เด็กต้องการ ขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการครูให้การยอมรับความคิดการแสดงออกของเด็ก ชื่นชม ให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก ตลอดจนสังเกตและบันทึกพฤติกรรมรวมทั้งข้อมูลสาระการเรียนรู้ต่างๆ ของเด็กอย่างสม่ำเสมอ

ขั้นสรุป (ปฏิบัติในระยะที่1 ระยะที่2 ระยะที่3)

เด็กและครูร่วมกันสรุปบทวนเกี่ยวกับความคืบหน้าของโครงการ โดยครูใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กพูดบทวนกระบวนการทำงานในแต่ละครั้งของการทำกิจกรรมตามโครงการเพื่อเป็นข้อมูลในการทำงานครั้งต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ.

2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยคำนวณจากสูตร

(ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538 : 79)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนนักเรียนแต่ละตัวยกกำลังสอง

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา

(Content Validity) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539 : 250)

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
			การเรียนรู้ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (try out) กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 18 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Berry – Stock. 1996 : 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum^K \sum^N |R1KN - R2KN|}{KN(I-1)}$$

เมื่อ R1KN, R2KN	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
N	แทน	จำนวนเด็กปฐมวัย
K	แทน	จำนวนทักษะการพูด
I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน (1 , 2)

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตการให้คะแนนคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Dependent Sample โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538 : 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

โดย $df = N - 1$

เมื่อ t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
N	แทน	จำนวนคน
$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\bar{D}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง
Sd	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t – distribution
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 5.34 – 8.00 หมายถึง มีพฤติกรรมทางสังคมอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 2.67 – 5.33 หมายถึง มีพฤติกรรมทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 2.66 หมายถึง มีพฤติกรรมทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
3. แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบคะแนน คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อน

และหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

4. การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการการจำแนกตามรายด้าน

1. คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถแสดงผลได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	N	ก่อนการทดลอง		ระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
		$\bar{X}$	SD	
ด้านจิตใจ	17	4.47	1.28	ปานกลาง
ด้านสังคม	17	4.94	1.14	ปานกลาง
ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม	17	4.71	0.69	ปานกลาง
ด้านความรู้เทคโนโลยี	17	4.47	0.80	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และด้านความรู้เทคโนโลยีของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการอยู่ในระดับปานกลาง

2. คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหลังของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สามารถแสดงผลได้ดังตาราง 4

ตาราง 4 คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	N	หลังการทดลอง		ระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
		$\bar{X}$	SD	
ด้านจิตใจ	17	7.41	1.00	สูง
ด้านสังคม	17	7.71	0.77	สูง
ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	17	7.82	0.39	สูง
ด้านความรู้เทคโนโลยี	17	7.76	0.56	สูง

จากตาราง 4 พบว่าคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และด้านความรู้และเทคโนโลยีของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการอยู่ในระดับสูง

3. การเปรียบเทียบระดับคะแนน คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการจำแนกตามรายด้าน

ผลจากการนำ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบระดับ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการทดลอง สามารถนำเสนอได้ดังตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบระดับของ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจ ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ระดับคะแนน	ด้านจิตใจ							
	ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ				หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ			
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.1	1.2	1.3	1.4
ระดับสูง (คน)	5	3	1	3	10	16	16	16
ระดับสูง (ร้อยละ)	29.41	17.64	5.88	17.65	58.82	94.12	94.12	94.12
ระดับกลาง (คน)	10	14	16	14	7	1	1	1
ระดับกลาง(ร้อยละ)	58.82	82.35	94.12	82.35	41.18	5.88	5.88	5.88
ระดับต่ำ (คน)	2	-	-	-	-	-	-	-
ระดับต่ำ (ร้อยละ)	11.76	-	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 5 พบว่า คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่องเด็กสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งกายและวาจาก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่องเด็กสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งกายและวาจาอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 58.82) รองลงมาเป็นระดับสูง (ร้อยละ 29.41) และระดับต่ำ (ร้อยละ 11.76) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งกายและวาจาอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 58.82) รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 41.18)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่องเด็กกล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ตนทำผิดก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่องเด็กกล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ตนทำผิดอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 82.35) รองลงมาเป็นระดับสูง (ร้อยละ 17.64) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กกล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ตนทำผิดอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 94.12) รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 5.88)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่องเด็กมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่องความซื่อสัตย์ต่อตนเองอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 94.12) รองลงมาเป็นระดับสูง (ร้อยละ 5.88) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องความซื่อสัตย์ต่อตนเองอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 94.12) รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 5.88)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่องเด็กมีความเป็นเหตุเป็นผลก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่องเด็กมีความเป็นเหตุเป็นผลอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 82.35) รองลงมาเป็นระดับสูง (ร้อยละ 17.65) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กมีความเป็นเหตุเป็นผลอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 94.12) รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 5.88)

ตาราง 6 การเปรียบเทียบระดับของ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมของ
เด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ระดับคะแนน	ด้านสังคม							
	ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ				หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ			
	2.1	2.2	2.3	2.4	2.1	2.2	2.3	2.4
ระดับสูง (คน)	3	11	3	1	16	17	16	14
ระดับสูง (ร้อยละ)	17.65	64.71	17.65	5.88	94.12	100.00	94.12	82.35
ระดับกลาง (คน)	13	6	14	15	1	-	1	3
ระดับกลาง(ร้อยละ)	76.47	35.29	82.35	88.24	5.88	-	5.88	17.65
ระดับต่ำ (คน)	1	-	-	1	-	-	-	-
ระดับต่ำ (ร้อยละ)	5.88	-	-	5.88	-	-	-	-

จากตาราง6 พบว่า คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมเรื่องเด็กเคารพและปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา กฎระเบียบ การอยู่ร่วมกันในห้องเรียนก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมเรื่องเด็กเคารพและปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา กฎระเบียบ การอยู่ร่วมกันในห้องเรียนอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 76.47) รองลงมาเป็นระดับสูง (ร้อยละ 17.65) และระดับต่ำ (ร้อยละ 5.88) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กเคารพและปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา กฎระเบียบการอยู่ร่วมกันในห้องเรียนอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 64.71) รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 35.29)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมเรื่องเด็กสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมเรื่องเด็กสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 64.71) รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 35.29) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 100)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมเรื่องเด็กรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจ

พอเพียงด้านสังคมเรื่องเด็กได้รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 82.35) รองลงมา
เป็นระดับสูง (ร้อยละ 17.65) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มี
คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กได้รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ
94.12) รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 5.88)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมเรื่องเด็กพูดสนับสนุนหรือให้กำลังใจ
เพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรมก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะ
ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมเรื่องเด็กพูดสนับสนุนหรือให้กำลังใจเพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรม
อยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 88.24) รองลงมาเป็นระดับสูง (ร้อยละ 5.88) และระดับต่ำ (ร้อยละ 5.88)
หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจ
พอเพียงเรื่องเด็กพูดสนับสนุนหรือให้กำลังใจเพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 82.35)
รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 17.65)

ตาราง 7 การเปรียบเทียบระดับของ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากร
และสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ระดับคะแนน	ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม							
	ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ				หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ			
	3.1	3.2	3.3	3.4	3.1	3.2	3.3	3.4
ระดับสูง (คน)	10	3	-	-	17	17	17	14
ระดับสูง (ร้อยละ)	58.82	17.65	-	-	100.00	100.00	100.00	82.35
ระดับกลาง (คน)	7	14	17	16	-	-	-	3
ระดับกลาง (ร้อยละ)	41.18	82.35	100.00	94.12	-	-	-	17.65
ระดับต่ำ (คน)	-	-	-	1	-	-	-	-
ระดับต่ำ (ร้อยละ)	-	-	-	5.88	-	-	-	-

จากตาราง 7 พบว่า คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและ
สิ่งแวดล้อมเรื่องเด็กมีส่วนร่วมในการทำความสะอาดห้องเรียนก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและ
สิ่งแวดล้อมเรื่องเด็กมีส่วนร่วมในการทำความสะอาดห้องเรียนในระดับสูง (ร้อยละ 58.82) รองลงมา

เป็นระดับกลาง (ร้อยละ 41.18) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กมีส่วนร่วมในการทำความสะอาดห้องเรียนอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 100.00)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเรื่องเด็กรับประทานอาหารเช้าแล้วทิ้งเศษขยะลงในถังขยะก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเรื่องเด็กรับประทานอาหารเช้าแล้วทิ้งเศษขยะลงในถังขยะอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 82.35) รองลงมาเป็นระดับสูง (ร้อยละ 17.65) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กรับประทานอาหารเช้าแล้วทิ้งเศษขยะลงในถังขยะอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 100.00)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเรื่องเด็กใช้น้ำอย่างประหยัด โดยใช้อย่างพอเพียงก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเรื่องเด็กใช้น้ำอย่างประหยัด โดยใช้อย่างพอเพียงในระดับสูง (ร้อยละ 100.00) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กใช้น้ำอย่างประหยัด โดยใช้อย่างพอเพียงอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 100.00)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเรื่องเด็กรู้จักประหยัดและรู้จักวิธีการออมเงินก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเรื่องเด็กรู้จักประหยัดและรู้จักวิธีการออมเงินอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 94.12) รองลงมาเป็นระดับต่ำ (ร้อยละ 5.88) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กรู้จักประหยัดและรู้จักวิธีการออมเงินอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 82.35) รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 17.65)

ตาราง 8 การเปรียบเทียบระดับของ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้และเทคโนโลยีของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ระดับคะแนน	ด้านความรู้และเทคโนโลยี							
	ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ				หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ			
	4.1	4.2	4.3	4.4	4.1	4.2	4.3	4.4
ระดับสูง (คน)	6	2	1	17	17	16	15	16
ระดับสูง (ร้อยละ)	35.29	11.76	5.88	100.00	100.00	94.12	88.24	94.12
ระดับกลาง (คน)	11	14	16	-	-	1	2	1
ระดับกลาง(ร้อยละ)	64.71	82.35	94.12	-	-	5.88	11.76	5.88
ระดับต่ำ (คน)	-	1	-	-	-	-	-	-
ระดับต่ำ (ร้อยละ)	-	5.88	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 8 พบว่า คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้และเทคโนโลยีก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้และเทคโนโลยีเรื่องเด็กมีการกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้อยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 64.75) รองลงมาเป็นระดับสูง (ร้อยละ 35.29) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กมีการกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 100.00)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้และเทคโนโลยีก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้และเทคโนโลยีเรื่องเด็กพูดแนะนำวิธีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เพื่อนอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 82.35) รองลงมาเป็นระดับสูง (ร้อยละ 11.79) และรองลงมาเป็นระดับต่ำ (ร้อยละ 5.88) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กพูดแนะนำวิธีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เพื่อนอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 94.12) รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 5.88)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้และเทคโนโลยีก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้และเทคโนโลยีเรื่องเด็กเลือกรับฟังข้อมูลข่าวสารหรือรายการบันเทิงอยู่ในระดับกลาง

(ร้อยละ 94.12) รองลงมาเป็นระดับสูง (ร้อยละ 5.88) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กเลือกรับฟังข้อมูลข่าวสาร หรือรายการบันเทิงอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 88.24) รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 11.76)

คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้และเทคโนโลยีก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้และเทคโนโลยีเรื่องเด็กรู้จักใช้อุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัวอย่างประหยัดคุ้มค่าอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ 100.00) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องเด็กรู้จักใช้อุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัวอย่างประหยัดคุ้มค่าอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 94.12) รองลงมาเป็นระดับกลาง (ร้อยละ 5.88)

4. การเปรียบเทียบ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามรายด้าน

ผลจากการนำ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สามารถนำเสนอได้ดังตาราง 9

ตาราง 9 การเปรียบเทียบ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

คุณลักษณะตาม แนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียง	N	ก่อนการ ทดลอง		หลังการ ทดลอง		$\bar{D}$	Sd	t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
ด้านจิตใจ	17	4.47	1.28	7.41	1.00	2.94	1.14	10.60**
ด้านสังคม	17	4.94	1.14	7.71	0.77	2.76	1.25	9.10**
ด้านอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม	17	4.71	0.69	7.82	0.39	3.11	0.78	16.45**
ด้านความรู้และ เทคโนโลยี	17	4.47	0.80	7.76	0.56	3.29	1.10	12.29**

จากตาราง 9 พบว่า คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และด้านความรู้และเทคโนโลยีของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 10 การเปรียบเทียบ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจรายชื่อก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ข้อคุณลักษณะ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\bar{D}$	SD	t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
1.1 เด็กควบคุมตนเองได้	1.17	0.63	1.58	0.50	0.41	0.71	2.38*
1.2 เด็กกล้ารับผิดชอบ	1.05	0.42	1.94	0.24	0.88	0.33	10.95**
1.3 เด็กมีความซื่อสัตย์	1.05	0.24	1.94	0.24	0.88	0.33	10.95**
1.4 เด็กมีเหตุผล	1.17	0.39	1.94	0.24	0.76	0.43	7.21**
รวม	4.47	1.28	7.41	1.00	2.94	1.14	10.60**

จากตาราง 10 พบว่า คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจของเด็กปฐมวัย สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการในเรื่องเด็กสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งกายและวาจา สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องเด็กกล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ตนทำผิด เด็กมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และเด็กมีความเป็นเหตุเป็นผล สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 11 การเปรียบเทียบ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมรายชื่อก่อนและหลัง
การจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ข้อพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\bar{D}$	SD	t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
2.1 เด็กเคารพ ปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา	1.11	0.48	1.94	0.24	0.82	0.52	6.42**
2.2 เด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้	1.64	0.49	2.00	0.00	0.35	0.42	2.95**
2.3 เด็กรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	1.17	0.39	1.94	0.24	0.76	0.43	7.21**
2.4 เด็กพูดสนับสนุนหรือให้กำลังใจเพื่อน	1.00	0.35	1.82	0.39	0.82	0.52	6.42**
รวม	4.94	1.14	7.71	0.77	2.76	1.25	9.10**

จากตาราง 11 พบว่า คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการในเรื่องเด็กเคารพและปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา ภาระเบียบ การอยู่ร่วมกันในห้องเรียน เด็กสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ เด็กรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และเด็กพูดสนับสนุนหรือให้กำลังใจเพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 12 การเปรียบเทียบ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากร
และสิ่งแวดล้อมรายชื่อก่อนและหลังการทดลอง

ข้อพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\bar{D}$	SD	t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
3.1 เด็กมีส่วนร่วมในการทำความสะอาด	1.58	0.50	2.00	0.00	0.41	0.50	3.34**
3.2 เด็กรับประทาน อาหารแล้วทิ้งลงถังขยะ	1.17	0.39	2.00	0.00	0.82	0.39	8.64**
3.3 เด็กใช้น้ำอย่าง ประหยัด	1.00	0.00	2.00	0.00	1.00	0.00	-----
3.4 เด็กรู้จักประหยัดและ ออมเงิน	0.94	0.24	1.82	0.39	0.88	0.48	7.50**
รวม	4.71	0.68	7.82	0.39	3.11	1.10	16.45**

จากตาราง 12 พบว่า คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการในเรื่องเด็กใช้น้ำอย่างประหยัดและใช้อย่างพอเพียงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องเด็กมีส่วนร่วมในการทำทำความสะอาดห้องเรียน เด็กรับประทานอาหารแล้วทิ้งเศษขยะลงในถังขยะ เด็กรู้จักประหยัดและรู้จักวิธีการออมเงิน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

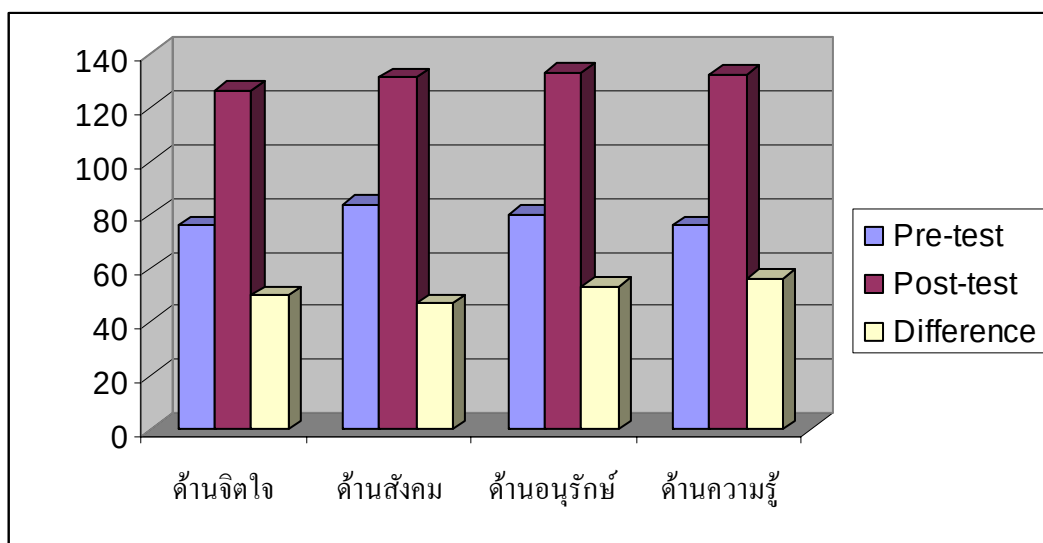
ตาราง 13 การเปรียบเทียบ คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้และเทคโนโลยี
รายชื่อก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ข้อพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\bar{D}$	SD	t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
4.1 เด็กกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้	1.35	0.49	2.00	0.00	0.64	0.49	5.41**
4.2 เด็กพูดแนะนำการปฏิบัติกิจกรรมแก่เพื่อน	1.05	0.42	1.94	0.24	0.88	0.48	7.50**
4.3 เด็กเลือกรับข้อมูลข่าวสาร	1.05	0.24	1.88	0.33	0.82	0.39	8.64**
4.4 เด็กรู้จักใช้อุปกรณ์อย่างประหยัด	1.00	0.00	1.94	0.24	0.94	0.24	16.00**
รวม	4.47	0.80	7.76	0.56	3.29	1.10	12.94**

จากตาราง 13 พบว่า คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการในเรื่องเด็กมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ เด็กพูดแนะนำวิธีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เพื่อน เด็กเลือกรับข้อมูลข่าวสารหรือรายการบันเทิง และเด็กรู้จักใช้อุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัวอย่างประหยัดคุ้มค่า สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการทดลอง

จากคะแนนคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถแสดงการเปลี่ยนแปลงของคะแนนคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้านได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

จากภาพประกอบ 2 พบว่า คะแนนคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทุกด้านของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความรู้และเทคโนโลยีมีผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรแลสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านสังคม ตามลำดับ

ตาราง 14 ตัวอย่างระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละข้อ

นักเรียนคนที่ 1	คุณลักษณะ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	2	สูง	2	สูง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	2	สูง	2	สูง
	2.3	2	สูง	2	สูง
	2.4	2	สูง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	3.1	2	สูง	2	สูง
	3.2	2	สูง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

จากตาราง 14 พบว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการทำให้นักเรียนคนที่ 1 มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่อง เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งการและวาจา เด็กกล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ตนทำผิด เด็กมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เด็กมีความเป็นเหตุเป็นผลเปลี่ยนแปลงระดับสูงจากปานกลางส่วนเรื่อง เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งการและวาจาไม่เปลี่ยนแปลง

จากตาราง 14 พบว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการทำให้นักเรียนคนที่ 1 มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่อง เด็กเคารพและปฏิบัติตามข้อตกลงกติกา กฎระเบียบ การอยู่ร่วมกันในห้องเรียนเปลี่ยนเป็นระดับสูงจากปานกลางส่วนเรื่อง เด็กสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ เด็กรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน เด็กพูดสนับสนุนหรือให้กำลังใจเพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรมไม่เปลี่ยนแปลง

จากตาราง 14 พบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการทำให้นักเรียนคนที่ 1 มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่อง เด็กมีเด็กใช้น้ำอย่างประหยัดโดยใช้อย่างพอเพียง เด็กรู้จักประหยัดและวิธีการออมเปลี่ยนเป็นระดับสูงจากปานกลางส่วนเรื่อง เด็กมีส่วนร่วมในการทำ ความสะอาดห้องเรียน เด็กรับประทานอาหารเช้าทั้งเศษขยะลงในถังขยะเปลี่ยนเป็นไม่เปลี่ยนแปลง

จากตาราง 14 พบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการทำให้นักเรียนคนที่ 1 มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจเรื่อง เด็กมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ เด็กพูดวิธีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เพื่อน เด็กเลือกรับข้อมูลข่าวสารหรือรายการบันเทิง และเด็กรู้จักใช้อุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัวประหยัดคุ้มค่าเปลี่ยนเป็นระดับสูงจากปานกลาง

ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงที่เหลือแสดงไว้ในภาคผนวก จ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับจัดประสบการณ์แบบโครงการก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ก่อนและหลังการทดลอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการวิจัยครั้งนี้ จะช่วยให้ทราบถึงผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สามารถส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยเพื่อจะเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับครู และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัย ได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาในการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย อีกประการหนึ่งเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้จัดการศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจะพื้นฐานของการผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย – หญิงอายุระหว่าง 4- 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน 35 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือเด็กปฐมวัยชาย – หญิงอายุระหว่าง 4 – 5 ปีที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนการเลือกดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มา 1 ห้องเรียนจาก จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 17 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยกัน
- 4 ด้าน 1) คือ ด้านจิตใจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านความรู้และเทคโนโลยี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. แบบสังเกตคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินการค้นคว้า

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง เป็นเวลา 1 สัปดาห์
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
3. จัดเตรียมข้อมูลพื้นฐาน (Base line data) ด้านการจิตใจ ด้านสังคม ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านความรู้และเทคโนโลยี โดยผู้ช่วยวิจัย จำนวน 1 คน ทำการสังเกตคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จากการจัดประสบการณ์แบบปกติของกลุ่ม จำนวน 17 คน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ตั้งแต่เวลา 09.30 - 10.30 น. ที่กผลการศึกษาสังเกตคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย
4. ดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ
 - ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ
 - ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ
 - ระยะที่ 3 สรุป และอภิปรายผลโครงการ
5. ดำเนินการทดลองโดยการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน โดยจัดในรูปบูรณาการกับ 6 กิจกรรมหลักตามความเหมาะสมภายใต้กรอบลักษณะ 5 ประการ คือ การอภิปราย การนำเสนอประสบการณ์เดิม การสืบค้น การทำงานภาคสนาม และการแสดงผลงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการทดลอง โดยอาศัยการแจกแจงของ ที (t – test for Dependent Sample)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ และคุณลักษณะในแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาพฤติกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยมีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยให้พัฒนาสูงขึ้น

เด็กปฐมวัยที่มีระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเด็กปฐมวัยที่มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงและปานกลาง ให้พัฒนาสูงขึ้นได้ เนื่องจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child centered) เป็นการดำเนินการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างเสริมประสบการณ์ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีอิสระในการคิดจินตนาการ พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ผู้เรียนสนใจ และนำไปสู่การกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะทำการศึกษากลุ่มเล็ก เด็กได้ใช้ประสบการณ์เดิมของแต่ละคน มากำหนดวางแผนพัฒนาการซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจ โดยเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม กับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายจากการกำหนดหัวข้อเรื่องตั้งคำถามที่เด็กสนใจเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้ววางแผนการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบที่เด็ก

ต้องการ โดยลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ ดิวอี้ (Dewey) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากการที่เด็กสนใจที่จะเรียนรู้และลงมือปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ในตัวผู้เรียน นอกจากนี้การจัดประสบการณ์แบบโครงการยังเปิดโอกาสให้เด็กได้เผชิญกับปัญหาด้วยตนเอง ทำให้เด็กต้องคิดหาวิธีในการแก้ปัญหาที่เด็กสนใจเรียนรู้สอดคล้องกับ ฉันทนา ภาคบงกช (2528 : 53 – 55) ที่กล่าวว่า ครูจำเป็นต้องปลูกฝัง ส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้ฝึกคิดอยู่เสมอ เพื่อจะทำให้เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมและลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการนั้น ส่งเสริมให้เด็กได้เผชิญกับปัญหา และเรียนรู้วิธีที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พบจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ตามความสนใจด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากการเรียนในระยะที่ 1 ขั้นเริ่มโครงการเป็นระยะที่เด็กแต่ละคนต้องค้นหาความสนใจของตนเอง แสดงความคิดเห็นจากความสนใจ เด็กได้เผชิญกับปัญหาในการค้นหาหัวข้อที่น่าสนใจในการทำโครงการร่วมกัน โดยเด็กอาศัยประสบการณ์เดิม ในระยะนี้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมของแต่ละคนที่มีเกี่ยวกับหัวข้อ โดยนำความรู้ความเข้าใจ และความประทับใจของตนเองที่เกี่ยวกับหัวข้อมาร่วมกันสร้างแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ จากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องเสื้อและเด็กได้ออกมาเล่าความประทับใจเกี่ยวกับการหยิบเสื้อให้แม่ และเด็กได้นำเรื่องเสื้อมาเป็นประเด็นในการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และเด็กเสนอให้ไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ห้องสมุด ร้านตัดเสื้อ ทำให้เด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด และนำความรู้เกี่ยวกับเสื้อที่ได้ค้นคว้ามาจากห้องสมุดและแหล่งอื่นๆ มาสร้างแผนภูมิใยแมงมุม (web) การเรียนรู้ร่วมกัน

ระยะเริ่มต้นโครงการ เด็กได้ร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับโครงการเสื้อในการศึกษา และร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับโครงการเสื้อ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจในการเรียนรู้ และการรับรู้ เข้าใจถึงสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเพื่อนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาในขั้นต่อไป ซึ่งการตั้งคำถามในขั้นเริ่มต้นโครงการนี้ เพื่อกำหนดแนวทางจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของเด็ก จากนั้นจึงเริ่มเข้าสู่ระยะที่ 2 ขั้นพัฒนาโครงการ ในระยะนี้เด็กได้ร่วมกันคิดหาวิธีการ ค้นหาคำตอบว่าจะสามารถหาคำตอบได้จากแหล่งข้อมูลใด และมีวิธีหาคำตอบอย่างไร จากการดำเนินกิจกรรมในโครงการเสื้อ เด็กร่วมกันตั้งคำถามว่า ทำไมเสื้อถึงมีลายการ์ตูน เด็กช่วยกันเสนอหาวิธีการในการหาคำตอบว่า ควรหาคำตอบจากช่างคุณพ่อคุณแม่ จากคุณครู และนำไปสู่ความสนใจในการพันธ์เสื้อ และในระยะนี้เด็กมีโอกาสได้เผชิญกับปัญหาต่างๆ ในการทำดำเนินกิจกรรม เช่น เอาเสื้ออะไรมาพันธ์ เพื่อนบางคนลืมเอาเสื้อมาและสีพันธ์เสื้อไม่พอกับจำนวนเด็ก จากปัญหาดังกล่าวเด็กได้ร่วมกันแสดง

ความคิดเห็น วางแผนการและปฏิบัติกิจกรรมที่ซับซ้อนตามความสามารถและความสนใจ เพื่อให้กิจกรรมบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ สอดคล้องกับทัศนะของ เมย์ (May. 1970 : 266) ที่กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนทางสมอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการหยั่งเห็น การจินตนาการ การจัดกระทำ และการรวบรวมความคิด ระยะที่ 3 ระยะสรุป และอธิบายผลโครงการเลื้อ เป็นระยะที่เด็กได้ผ่านการศึกษา ซึ่งได้ร่วมกันค้นหาคำตอบจากการร่วมกันตั้งคำถามในระยะที่ 1 หมดทุกคำถาม และมีความพอใจในการศึกษาค้นคว้าในโครงการเลื้อ ซึ่งสังเกตได้จากเด็กไม่สนใจที่จะตั้งคำถามใหม่เพิ่มขึ้นเด็กได้ร่วมกันสรุปความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่ได้รับ จากการทำโครงการเลื้อ การส่งเสริมกระบวนการคิดในระยะสรุป และอธิบายผลในโครงการนี้ เด็กได้มีโอกาสถ่ายทอดกระบวนการในการทำกิจกรรม ได้รวบรวมความคิด ความสนใจของตนเอง ซึ่งเด็กได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องเลื้อ ในการวิจัยในระยะนี้ เด็กได้เล่าถึงกระบวนการตัดสินใจ ที่เป็นกระบวนการที่เด็กประทับใจ โดยเล่าเรื่องเกี่ยวกับผลงาน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดการทบทวนความคิดตั้งแต่ก่อนดำเนินกิจกรรม ขณะดำเนินกิจกรรม และผลของการดำเนินกิจกรรม เด็กต้องลำดับความคิดของตนเองให้เชื่อมโยงกับการนำเสนอของเพื่อน ในระยะนี้ยังมีการจัดแสดงผลงานให้ผู้ปกครอง ครู และเพื่อนๆ ได้เห็นกระบวนการการดำเนินกิจกรรมในโครงการเลื้อ

จากลำดับขั้นในการจัดกิจกรรมโครงการเลื้อทั้ง 3 ระยะ สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ (Process Oriented Model) มากกว่าที่จะเน้นเนื้อหา โดยการศึกษาครั้งนี้เด็กได้เกิดกระบวนการคิด การพัฒนาตนเอง ได้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม และส่งเสริมพฤติกรรมด้านต่างๆ ของเด็ก ส่วนเนื้อหาในการทำกิจกรรมโครงการ จะเกิดมาจากความสนใจจากตัวเด็กเอง และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบโครงการส่งเสริมให้เด็กกลุ่มตัวอย่างเกิดคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเนื่องจากเด็กได้ฝึกฝนพฤติกรรมที่คาดหวังอย่างซ้ำๆ ในบรรยากาศของกิจกรรมที่หลากหลาย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการ โดยเป็นผู้ช่วยเหลือ สนับสนุนเด็ก ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำกิจกรรมของโครงการ รวมทั้งให้ความรู้และคำแนะนำ เกี่ยวกับกิจกรรมโครงการที่เด็กสนใจ ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่กว้างขวาง มีผลทำให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่หลากหลายขึ้น จากการนำเสนอประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่มาเชื่อมโยงความคิด นอกจากผู้ปกครองแล้ว บทบาทครูถือว่ามีความสำคัญต่อคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กด้วยเช่นกัน โดยการทำโครงการครั้งนี้ครูได้มีการยอมรับความคิดเห็น ข้อเสนอ และมีความเชื่อมั่นในการกระทำของเด็ก ตามความสามารถของแต่ละคนที่เกิดจากความสนใจและความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน และกระตือรือร้นในการเรียนรู้ โดยเลือกเรื่องที่จะเรียน เลือกวิธีการที่จะเรียนรู้ เลือกผู้ร่วมงาน มีอิสระในการวางแผนการ

จัดกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และแสดงความสนใจยอมรับความคิด การกระทำของเด็ก ส่งเสริมและให้กำลังใจในการทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ตามความคิด และวิธีการของตนเอง ตัวอย่างเช่น ในโครงการเลื้อย เด็กร่วมกันตั้งคำถามว่า ทำไมเลื้อยถึงมีรายการ์ตูน เมื่อเกิดคำถามร่วมกันเด็กได้เสนอวิธีการในการค้นหาคำตอบ โดยไปถามคุณพ่อคุณแม่ ค้นหาจากหนังสือ ซึ่งในกระบวนการค้นหาคำตอบของเด็กดังกล่าว ครูได้แสดงบทบาทเป็นผู้คอยกระตุ้นให้เด็กได้คิดวางแผน ในการเตรียมการก่อนออกค้นคว้าหาคำตอบจากข้าง เช่น เด็กๆ ต้องการถามอะไรจากข้างตัดเลื้อย เด็กๆ ต้องเตรียมตัวอย่างใดบ้างในการไปดูการตัดเลื้อยและหาคำตอบ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้กระบวนการคิด วางแผนในการหาข้อมูล ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งข้อมูล ดูแลความปลอดภัย รวมทั้งยกย่องชมเชยในความคิดของเด็ก ทำให้เด็กมีอิสระทางความคิด กล้าที่จะคิด และทำสิ่งใหม่

การส่งเสริมให้คนมีความรู้ ความคิด มีปัญญา มีวิถีคิด รู้จริง รู้แจ้ง รู้ตลอดรู้เท่าทัน ตามเหตุผลความเป็นจริงรู้จักวิเคราะห์ บุรณาการองค์ความรู้ (สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. 2526 : 67 – 71) ครูจึงต้องมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ รวมทั้งให้คำแนะนำ และกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาพร้อมกับเพื่อน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือในขณะปฏิบัติกิจกรรม เป็นการขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง เด็กจะเกิดการเรียนรู้ และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมพับเลื้อย ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมสำหรับเด็ก เด็กบางคนไม่สามารถพับเลื้อยได้แต่มีเพื่อนบางคนพับได้ทำให้สามารถช่วยเพื่อนโดยการสอนให้เพื่อนพับ ซึ่งสอดคล้องกับไวทือตสกี (เปลว ปุริสาร. 2543 : 7; อ้างอิงจาก Berk ;& Winsler. 1995) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นใน Zone of Proximal Development เป็นสถานะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทาย แต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการช่วยเหลือ แนะนำจากผู้ใหญ่ หรือจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า เด็กจะสามารถแก้ปัญหานั้นได้ และเกิดการเรียนรู้ขึ้น ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ดังนั้นการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่เปิดโอกาสในการทำกิจกรรมที่เอื้อต่อการให้เด็กเผชิญกับปัญหาต่างๆ และบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย โดยครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก และส่งเสริมการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้โอกาสเด็กในการวางแผน การแก้ปัญหาตามความสนใจ และความสามารถของเด็กอย่างอิสระ และเด็กได้ประสบความสำเร็จจากการคิดแก้ปัญหาในการทำกิจกรรม ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และสนุกสนานในการทำกิจกรรม มีผลให้เด็กกล้าคิด และกล้าแสดงออกในการคิดแก้ปัญหาเพิ่มสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยที่มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงและต่ำ โดยดูจากคะแนนเฉลี่ยพบว่า ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มมีระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมาก โดยเด็กปฐมวัยที่มีระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสูง มีคะแนนเฉลี่ย 30.64 ส่วนเด็กปฐมวัยที่มีระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีคะแนนเฉลี่ยเพียง 18.59 แต่หลังจากเด็กทั้งสองกลุ่มได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการแล้ว เด็กปฐมวัยที่มีระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงปานกลาง สามารถพัฒนาคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้สูงขึ้นใกล้เคียงกับเด็กปฐมวัยที่มีระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง อย่างอิสระ ตามความสามารถ และความสนใจจากตัวเด็กเอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก บรรยากาศในการทำกิจกรรมเอื้อต่อการส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย โดยเด็กได้อาศัยประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่แล้วเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้จากครู ผู้ปกครองและเพื่อนๆ จากการทำกิจกรรมโครงการ

ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจในการศึกษาจัดการศึกษาสามารถส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก รวมทั้งบริบท และสภาพแวดล้อม ของโรงเรียนและสังคมนั้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. การส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็ก จากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการเรียนรู้ โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง การทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็กนั้น ทำให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน มีอิสระในด้านการคิด และการแสดงออก เด็กมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ซึ่งเด็กเป็นผู้วางแผนด้วยตนเอง และเด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมซ้ำๆ และบ่อยๆทำให้เกิดคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2. ในระยะแรกของการทดลองเด็กไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น การระดมความคิดจะมีน้อยมากสังเกตได้จากเมื่อครูตั้งคำถาม เด็กจะไม่กล้าเนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในขณะที่เด็กยังไม่คุ้นเคยกับผู้วิจัยในฐานะครูสอน แต่เมื่อการทดลองดำเนินไปถึงระยะที่ 2 ขึ้นเริ่มต้นโครงการ เด็กมีความคุ้นเคยกับผู้วิจัยทำให้เด็กกล้าแสดงออกมากขึ้นและมีคำตอบที่หลากหลายมากขึ้น

3. การเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากสื่อของจริง ได้ใช้อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ซึ่งบางชนิดเด็กยังไม่ค่อยเคยใช้มาก่อน ทำให้เด็กเกิดความสนใจ อยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วย

ความกระตือรือร้นและเฟลิดเฟลิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปกรณ์ที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการทำงาน เมื่อเด็กสามารถใช้อุปกรณ์นั้นได้ เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความสุขในการทำกิจกรรม

4. การจัดประสบการณ์แบบโครงการในระยะแรก ผู้ปกครองมีส่วนร่วมร่วมกับเด็ก และให้ความสนใจกับกิจกรรมในโครงการของเด็กน้อย แต่ในระยะต่อมาจะเห็นได้ว่า ผู้ปกครองเริ่มสนใจและมีส่วนร่วมพูดคุยกับเด็ก ช่วยเหลือ แนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมในโครงการที่เด็กร่วมกันทำมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นเร้าความสนใจในการทำกิจกรรมในโครงการของเด็กเพิ่มมากขึ้น

5. ในช่วงระยะแรกของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กปฐมวัยที่มีระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงปานกลาง จะไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น และแสดงออกมากนัก แต่เมื่อดำเนินกิจกรรมผ่านไประยะหนึ่งพบว่า เด็กปฐมวัยที่มีระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงปานกลาง มีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. กระบวนการจัดประสบการณ์แบบโครงการไม่ใช่สิ่งที่ง่ายสำหรับครู หรือผู้ที่สนใจจะนำไปปฏิบัติ แต่ก่อนนำไปปฏิบัติ ต้องมีความเชื่อมั่นว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สามารถส่งเสริมและพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ได้ เมื่อมีความเชื่อมั่นแล้ว ต้องศึกษาและกล้าที่จะลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง เมื่อลงมือปฏิบัติแล้ว สิ่งที่สำคัญคือ ครูจะต้องประเมินผลเพื่อปรับปรุง และวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเด็ก และบริบทของสังคมนั้นๆ ต่อไป

2. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ควรเริ่มต้นจากการให้เด็กเป็นผู้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ และความสามารถของตนเองจะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น และมีความสุขในการทำกิจกรรม โดยครูมีบทบาทในการเชื่อมโยงจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่คาดหวัง

3. ในการส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยครูต้องยอมรับในความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำ และเรียนรู้ตามความคิดเห็นของเด็ก

4. ครูควรให้ความช่วยเหลือ แนะนำในการทำกิจกรรมของเด็ก เมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือในระดับที่เหมาะสมกับความสามารถ และความต้องการของเด็กแต่ละคน จะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น

5. การจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก และเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่นในการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

6. ครูที่จะดำเนินกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ควรทำความเข้าใจในรูปแบบเทคนิคและวิธีดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการให้เข้าใจ เนื่องจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีลักษณะของความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก ในแต่ละระยะไม่มีการวางแผนการจัดกิจกรรมไว้ล่วงหน้า ระยะในการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงระยะ และในแต่ละวันไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรม และความสนใจของเด็ก

7. ครูควรอธิบายถึงลักษณะ และกระบวนการจัดประสบการณ์แบบโครงการให้ผู้ปกครองเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการ เพื่อกระตุ้นเร้าในการทำกิจกรรม และการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในโครงการของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาลักษณะการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาการด้านจิตใจ เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางภาษา ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ และทักษะทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

2. ควรมีการศึกษาถึงวิธีการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในรูปแบบอื่นๆ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ลงปฏิบัติ และทบทวนเป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2549). *รูปแบบการเรียนรู้ปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส์
- คณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2548). *การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง
- คณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน. สำนักงาน. (2534). *คู่มือการจัดกิจกรรมเกม และการเล่นกลางแจ้งสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- จิราภรณ์ วสุวัต. (2540). *การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2528). *เขียนให้เด็กคิด : โมเดลกับการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถวัลย์ มาศจรัส; และ มณี เรืองขำ. (2549). *แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน Project*. กรุงเทพฯ : ดวงกลมสมัย
- ทองเรียม อมรรักษ์กุล. (2526). *ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น*. พิษณุโลก : ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ทีศนา แหมมณี และคณะ. (2536). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____. (2543). *กิจกรรมปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กปฐมวัยและประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : เมธีทีปส์.
- _____. (2548). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประเวศ วะสี. (2549). *พระเจ้าอยู่หัวรหัสพัฒนาใหม่*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน
- ประมวล คิตตินัน. (2520). *วัยวัฒนาจิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ : แพรวพิตยา
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมสื่อกรุงเทพ

- ปัทมา ศุภกานีเนต. (2545). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เปลว ปุริสาร. (2543). *การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระขวัญชัย ศรีพรรณ. (2546). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรา พุ่มพชาติ. (2548). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- พัชรี ผลโยธิน. (2543). *การสอนแบบโครงการและหลักสูตรไยแมงมุม ในเอกสารการอบรมหมายเลข3 สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช _____ . (2526). *เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา* หน่วยที่ 1- 7 พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัตนา ต้นบุเต็ง. (2530). *ปรัชญาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2536). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วนิดา ฐปะเตมี. (2546). *ในหลวงกับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ :
- วัฒนา มัคคสมัน. (2544). *รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา.
- ศรีเรื่อน แก้วกังวาล. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สายชล วงศานน. (2547). *ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางพฤติกรรม*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์; และ ธิดา พัทธกษิณสุข. (2543). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทยตามแนวเรกจิโอเอมีเลีย*. กรุงเทพฯ : พรักหวาน กราฟฟิค.

- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2540, มกราคม). *การจัดการศึกษาแบบเรกจิโอ เอมีเลีย การศึกษาปฐมวัย*. 1(1):52 – 58.
- _____. (2549). *นวัตกรรมสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย เอกสารประกอบการสอนการบรรยายโครงการพัฒนานักบริหารและผู้จัดการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารโรเนียว.
- สุนัย เศรษฐบุญสร้าง. (2549). *7 ขั้นตอนของการประพจน์ปฏิบัติสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : สานร่วมหอ.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2543). *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์นันท์. (2550). *การศึกษาความพอเพียงตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : ซี.ซี.นอลลิติจิส.
- สุวิทย์ มูลคำ; และ อรทัย มูลคำ. (2545). *20 วิธีการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- อุดมพร อมรรวม. (2547). *ปรัชญาการศึกษาพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว.
- Gardner, H. (1989). *Zero-based arts education : An introduction to arts people*. Studies, in Art Education. 30 : 71-83.
- Katz, L.G. (1993). *What can we learn from Reggio Emilia?* Edwards ; L. Gandini ; and G. Forman (Eds.) *The hundred languages of children : The Reggio Emilia approach to early childhood education*. Norwood. New York : Ablex.
- Katz, L.G.; & Chard, S.C (1994). *Engaging Children's Minds : The project approach* Norwood, NJ : Ablex.
- Knoll, M. (1996). Faking a dissertation : Ellsworth Collings, William H. Kilpatrick and the "Project Curriculum", *Curriculum Studies*. 28(2):193-223.
- May, L.J.. (1970). *Teacher Elementary School Mathematics in the Elementary School*. New York : The Free Press.
- Sylvia, C. (1999). *Documenting Children's learning : Assessment and evaluation in the Project Approach*. Abstract from : Pro Quest 734108151.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

คู่มือการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

หลักการและเหตุผล

คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคุณลักษณะที่เด็กปฐมวัยทุกคนควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมเพื่อเป็นพื้นฐานในอนาคต สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การส่งเสริมคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะได้หลายวิธี การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนและครู มีอิสระในการตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ตนเองพึงพอใจและต้องการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจากสถานการณ์จริงได้ค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และจากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเด็กได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้ ได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การปลูกฝังกรอบความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันที่ดีทั้งเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมจะถูกบูรณาการในการจัดประสบการณ์บรรลุเป้าหมายที่วางแผนส่วนครูมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในเรื่องของการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมและแหล่งข้อมูลที่สอดคล้องกับการเรียนรู้การเตรียมสื่ออุปกรณ์ รวมทั้งการสังเกต บันทึก สรุปการเรียนรู้ และประเมินความก้าวหน้าในทุกด้านของเด็ก สำหรับผู้ปกครองนั้นมีบทบาทในการช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก โดยเป็นผู้ให้และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเด็กและเป็นผู้เชี่ยวชาญให้กับเด็ก ดังนั้นการทำงานร่วมกันของครูและผู้ปกครองส่งผลให้เด็กมีคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์รูปแบบโครงการนั้น มีลักษณะสำคัญดังนี้ (Edward. 1993; Gandini. 1993 ; Katz 1993 ; New. 1990)

1. การจัดประสบการณ์แบบโครงการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของเด็กส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในสิ่งที่เด็กสนใจอย่างลุ่มลึก โดยการทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการค้นคว้า ได้คิด พุดคุย เรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสังเกต การเก็บข้อมูล จากผู้ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ห้องสมุด และแหล่งค้นคว้าอื่นๆ ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับครู ผู้ปกครอง เพื่อน วัสดุ สถานที่ บุคคลภายในชุมชน และที่สำคัญเด็กมีส่วนร่วมกำหนดรายละเอียดเนื้อหาในการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มที่วางแผนในการทำงาน และศึกษาข้อมูลร่วมกัน

ระยะทำโครงการซึ่งการวิจัยครั้งนี้กำหนดหัวข้อละ 1 เดือน ประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ เป็นระยะที่หาความสนใจของเด็ก โดยมีการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจ และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวเรื่อง สำหรับทำโครงการร่วมกัน ทบทวนประสบการณ์เดิม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหัวเรื่องโครงการ

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ เป็นระยะที่วางแผนการทำงาน และทำการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติม

ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ เป็นระยะสรุปเหตุการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้ และมีการเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดงประเมินผลการเรียนรู้ในโครงการและเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการใหม่

ในแต่ละระยะของโครงการ เด็กจะพัฒนาสิ่งที่น่าสนใจจากการพูดคุยสนทนา การปฏิบัติภาคสนาม การแสดงออก การค้นคว้า และการนำเสนอร่วมกัน โดยใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมตามความสนใจ และกระบวนการการจัดประสบการณ์แบบโครงการเข้าในกิจกรรมประจำวัน ตามกระบวนการศึกษาค้นคว้าของเด็ก

2. คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความจำเป็นที่จะต้องมีการมีภูมิคุ้มกันในตัวเด็กพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ด้วยกันคือ

ด้านจิตใจ หมายถึง การที่เด็กมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ มีเหตุผล

ด้านสังคม หมายถึง การที่เด็กมีการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสามัคคี เสียสละ

ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การที่เด็กยึดหลักความประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อ และช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากร ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ด้านความรู้และเทคโนโลยี หมายถึง การที่เด็กมีทักษะการสืบค้นความรู้ความสามารถในการนำเสนอความรู้ ความเข้าใจ และมีการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับตัวเองและชุมชน

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

การสอนแบบโครงการเป็นการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการสอนที่เด็กได้มีโอกาสที่จะทำกิจกรรมด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรรอบตัวเด็ก และเด็กได้มีโอกาสเลือก คิด ตัดสินใจในการทำกิจกรรม ดังนั้นการสอนแบบโครงการสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้าน

สมมุติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีคุณลักษณะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านความรู้และเทคโนโลยีสูงขึ้นจากก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

หลักของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. ครูมีบทบาททั้งเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ช่วยเหลือและผู้ร่วมงานของเด็ก
2. หัวเรื่องสำหรับศึกษาทำโครงการควรมาจากความสนใจและประสบการณ์ของเด็ก
3. เนื้อหาของโครงการเกิดขึ้นจากความเข้าใจของเด็ก และพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้จากความสนใจและความต้องการของเด็กว่าจะศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องใด
4. ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ความหลากหลายของสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้เป็นเครื่องมือของเด็กในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่มีเกี่ยวกับโครงการที่เด็กทำ
5. การจัดกิจกรรมในโครงการที่เป็นกลุ่มเล็ก เด็กสามารถศึกษาได้ลึกซึ้งกว่าการทำโครงการกับเด็กที่เป็นกลุ่มใหญ่
6. การยืดหยุ่นเวลาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในโครงการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในโครงการ เพื่อการศึกษาที่ลุ่มลึกและการทำงานที่สมบูรณ์
7. การรายงานขั้นตอนการทำกิจกรรมให้เด็กรับรู้ เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กสามารถประเมินความก้าวหน้าของโครงการ และมีส่วนช่วยกันพัฒนาโครงการต่อไปได้ดีขึ้น
8. โครงการสำเร็จได้ด้วยดีต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างเด็ก ครู และความช่วยเหลือจากผู้ปกครองและชุมชน

แนวการจัดประสบการณ์แบบโครงการประกอบด้วย

1. เวลาในการจัดประสบการณ์ที่เรียนรู้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความสนใจและความต้องการของเด็ก
2. พื้นที่ในการทำกิจกรรมควรกว้างขวางพอเหมาะ สะอาด และมีแสงสว่างเพียงพอ
3. วัสดุอุปกรณ์ ควรมีหลากหลายให้เด็กสามารถเลือกใช้ได้
4. บรรยากาศของการเรียนรู้ควรเป็นแบบร่วมมือ
5. โอกาสในการเรียนรู้ควรให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าจากการลงมือปฏิบัติจริงด้วยการทดลองสำรวจ ทดนะศึกษา ฯลฯ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

หลักการเลือกหัวเรื่อง

1. เป็นหัวเรื่องทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจต้องการเรียนรู้
2. มีแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมตามโครงการนี้ได้
3. เป็นหัวเรื่องเด็กพอจะมีประสบการณ์อยู่บ้างแล้ว เช่น รถยนต์ บ้าน รองเท้า ดอกไม้
ม้า
4. เป็นหัวเรื่องที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงได้
5. เป็นเรื่องที่เป็นจริงสามารถให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนั้นได้
6. เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้มีการร่วมกันคิด พิจารณา วางแผน และร่วมมือกันทำงาน
7. เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ สร้างสิ่งของหรือเล่นสมมติ
8. เป็นหัวเรื่องที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
9. เด็กมีโอกาสใช้ทักษะต่างๆ ในการสืบค้นข้อมูลเพื่อนให้เกิดการเรียนรู้
10. ผู้ปกครองและชุมชนมีโอกาสร่วมกิจกรรมตามโครงการ

ลักษณะสำคัญในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. กิจกรรมพูดคุยสนทนา เป็นกิจกรรมที่ทุกระยะของการทำโครงการจะต้องใช้เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและช่วยให้เด็กได้พัฒนาจากความคิดและการเรียนรู้
2. กิจกรรมการนำเสนอ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การวาดภาพ การประดิษฐ์ การแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ

3. กิจกรรมค้นคว้า เป็นกิจกรรมที่นำเด็กไปสู่การแสวงหาความรู้ ข้อมูลที่สนใจในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องของโครงการ โดยมีวิธีการ เช่น การตั้งคำถาม การทดสอบ การสังเกต การอ่าน การฟัง เป็นต้น

4. กิจกรรมปฏิบัติภาคสนาม เป็นกิจกรรมที่นำเด็กไปสู่ประสบการณ์ตรง โดยการได้ลงมือปฏิบัติและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการทัศนศึกษาซึ่งเด็กจะได้ใช้ประสาทในการรับรู้ทั้ง 5 เพื่อไปสู่ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ในการเรียนรู้

5. กิจกรรมการจัดแสดง เป็นกิจกรรมที่เด็กได้นำเสนอและเผยแพร่ผลงาน เพื่อถ่ายทอดและสะท้อนการเรียนรู้ของตนให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจได้เข้าใจการเรียนรู้ในโครงการ โดยจัดในรูปแบบนิทรรศการ การแสดงผลงาน การสาธิตผลงาน

การจัดสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมในการสอนแบบโครงการ ครูและเด็กจะเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กเกิดแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้และข้อมูลต่างๆ มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับหัวข้อของโครงการและนำผลงานหรือร่องรอยการเรียนรู้มาจัดแสดงไว้ในห้องเรียนในรูปแบบของนิทรรศการ มุมประสบการณ์ให้เด็กหรือผู้ปกครองเข้าเยี่ยมชมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้นสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและนอกห้องเรียนครูสามารถจัดเพื่อให้เด็กได้ค้นคว้าความรู้และปฏิบัติในรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ศิลปะ นิทาน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา เป็นต้น

ตารางกิจกรรม

7.30 – 8.30	รับเด็ก
8.30 – 9.00	เข้าแถวเคารพธงชาติ กายบริหาร
9.00 – 9.20	ตื่นนม เข้าห้องน้ำทำภารกิจส่วนตัว
9.20 – 10.00	กิจกรรมวงกลม
10.00 – 10.30	กิจกรรมเคลื่อนไหว
10.30 – 11.00	กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเล่นตามมุม
11.00 – 12.00	รับประทานอาหารกลางวัน แปร่งฟันทำภารกิจส่วนตัว
12.00 – 14.00	นอนพักกลางวัน
14.00 – 14.30	ตื่นนอน รับประทานอาหารว่างบ่าย
14.30 – 15.00	เกมการศึกษา เล่นอิสระ เตรียมตัวกลับบ้าน

บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. วางแผนร่วมกันกับเด็กในการกำหนดการดำเนินโครงการ
2. กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและกระตือรือร้น
3. ร่วมจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ เช่น หนังสือ กระดาษ อุปกรณ์ วัสดุสื่อต่าง ๆ
4. ให้คำแนะนำการดำเนินงานของเด็ก
5. ร่วมแก้ปัญหาต่างๆ อันอาจเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการ
6. ประสานงานกับโรงเรียนในการส่งเสริมกิจกรรมโครงการ
7. สังเกตความก้าวหน้า และบันทึกพฤติกรรมเด็กแต่ละคน รวบรวมผลงาน
8. ประเมินความก้าวหน้า และสรุปการเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
9. ร่วมแสดงผลงานของเด็ก รวบรวมเก็บไว้อย่างเป็นระบบ

บทบาทของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. ผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญในการให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเด็ก
2. ผู้ปกครองมีส่วนในการกระตุ้นความสนใจของเด็ก
3. ผู้ปกครองเป็นผู้เชี่ยวชาญ และผู้ช่วยในการจัดหาสื่ออุปกรณ์ให้เด็ก
4. ผู้ปกครองเป็นแขกสำคัญและเป็นกำลังใจในการทำกิจกรรมโครงการของเด็ก

บทบาทเด็ก

1. แสดงความคิดเห็นและร่วมกันเสนอหัวเรื่องที่จะทำโครงการ
2. ร่วมกันวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ
3. กำหนดกติกาตกลงในการทำกิจกรรม และร่วมมือปฏิบัติตาม
4. ลงมือปฏิบัติกรรรมด้วยวิธีการต่างๆ ตามที่กลุ่มวางแผนไว้
5. ร่วมสรุปกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมในโครงการ
6. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้ได้ผลสำเร็จในการทำโครงการ
7. ร่วมกันวางแผนจัดแสดงผลงานที่ได้จากการทำโครงการ
8. ทบทวน ประเมินความรู้จากโครงการ และร่วมกันนำเสนอแนวทางแก้ไข

แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
3. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักการแสวงหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่างๆ
4. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สติปัญญา สังคม และภาษาของเด็ก

เนื้อหา

การจัดประสบการณ์แบบโครงการคือการจัดกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่มุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรงในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล วัตถุ สิ่งของ หรือสิ่งแวดล้อมที่เด็กสนใจต้องการเรียนรู้ โดยเด็กจะมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ และศึกษาอย่างลุ่มลึกตามวิธีการของเด็กเองโดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือ แนะนำสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ชื่นชม และให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวกในการทำงานของเด็ก

กระบวนการจัดกิจกรรม

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบโครงการประกอบด้วยขั้นตอนการสอนและการดำเนินกิจกรรมตามแต่ละระยะของโครงการ ซึ่งมี 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ

ขั้นตอนการสอน	การดำเนินกิจกรรม
1. สังเกตความสนใจ/สร้าง สถานการณ์	1.1 ครูสังเกตความสนใจของเด็กเพื่อหาข้อมูลในการเรียนรู้ 1.2 สร้างสถานการณ์ กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การหาหัวเรื่อง
2. การกำหนดหัวเรื่อง	2.1 เด็กและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่กลุ่มต้องการเรียนรู้ 2.2 ครูสังเกต จดบันทึก ยอมรับความคิดเห็น การแสดงออกของเด็ก 2.3 เด็กร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจกำหนดหัวเรื่องโครงการ ที่จะ ศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ
3. เด็กนำเสนอ ประสบการณ์เดิม	3.1 ครูตั้งคำถามนำเกี่ยวกับหัวเรื่องที่ต้องการศึกษาเพื่อค้นหาความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์เดิมของเด็กที่มีเกี่ยวกับหัวเรื่อง 3.2 เด็กร่วมกันนำเสนอความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์เดิม เกี่ยวกับหัวเรื่องในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการ เช่น การวาด การ ปั้น แสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น 3.3 ครูยอมรับ และชื่นชมเด็ก จดบันทึกสาระเกี่ยวกับประสบการณ์ เดิมของเด็ก และช่วยกันนำผลงานบางส่วนจัดตกแต่งชั้นเรียนเพื่อ กระตุ้นความสนใจเด็ก
4. การตั้งคำถามเพื่อการ สืบค้น	4.1 ครูตั้งคำถามนำ หรือเชิญชวนให้เด็กตั้งคำถาม เพื่อให้ได้ประเด็น ที่จะศึกษาปัญหาเกี่ยวกับหัวเรื่องที่เด็กต้องการศึกษา 4.2 นำหัวเรื่องที่จะศึกษามากำหนดประเด็นสำคัญและทำแผนภูมิ แมงมุม (WEB) เพื่อนำไปสู่การขยายเนื้อหาตามที่ต้องการศึกษา 4.3 ครูรวบรวมคำถามและประเด็นปัญหานั้นที่ลงในแผนภูมิ
5. แจ้งข่าวสารถึงผู้ปกครอง	5.1 แจ้งข่าวถึงผู้ปกครองเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับหัวเรื่องโครงการและขอ ความร่วมมือผู้ปกครองในการให้ข้อมูลแก่เด็กเกี่ยวกับหัวเรื่องหรือ ประเด็นปัญหาที่เด็กกำลังศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้เด็กได้ศึกษา ค้นคว้าในประเด็นที่ลึกซึ้งต่อไป

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

ขั้นตอนการสอน	การดำเนินกิจกรรม
1. ร่วมกันคิดวิธีแก้ปัญหา และหาความรู้ความเข้าใจใหม่	1. ค้นหาความรู้และความเข้าใจใหม่โดยร่วมวางแผนและหาวิธีการเรียนรู้โดยครูคอยช่วยเหลือแนะนำตามที่ได้ต้องการ 2. ร่วมกันระดมสมองวางแผนการศึกษาค้นคว้าโดยการทบทวนคำถามหรือประเด็นปัญหาที่ต้องการจะศึกษาลึกซึ้งจากแผนใยแมงมุม 3. ครูบันทึกการวางแผนงานของเด็กลงในแผนงานวางแผนกิจกรรม 4. เด็กและครูร่วมกันจัดหา เตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อการทำงานตามแผนงานที่วางไว้ 5. ครูแนะนำเกี่ยวกับวิธีการบันทึกการเรียนรู้ เพื่อแสดงถึงความรู้ความเข้าใจของเด็กที่ได้จากการทำกิจกรรมตามโครงการ 6. เด็กดำเนินการค้นหาความรู้ความเข้าใจใหม่ ตามแผนที่เตรียมการไว้และร่วมกันแก้ไขแผนงานเมื่อพบอุปสรรค 7. ครูคอยช่วยเหลือแนะนำ อำนวยความสะดวกในการทำงาน บันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ของเด็ก ชื่นชม และให้ข้อมูลย้อนหลังกลับทางบวก 8. เด็กนำความรู้ใหม่หรือประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนางานโครงการเพื่อแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจใหม่ที่ได้จากการทำงานโครงการ 9. ร่วมกันทบทวนการเรียนรู้ในหัวเรื่องโครงการที่ผ่านมาจากผลงานภาพถ่ายการทำงาน หรือการรายงานขั้นตอนการทำกิจกรรมของเด็กจากการจัดทำบอร์ดสารนิทัศน์ เพื่อค้นหาสิ่งที่ควรแก้ไข 10. เมื่อสังเกตเห็นว่าเด็กทุกคนพอใจในผลการศึกษาค้นคว้า ครูเชิญชวนให้เด็กร่วมกันสรุปแผนความรู้ความเข้าใจใหม่ ซึ่งจะนำไปสู่ระยะสุดท้ายของการทำกิจกรรมตามโครงการ

ระยะที่ 3 ระยะสรุป อภิปรายผล และนำเสนอผลงาน

ขั้นตอนการสอน	การดำเนินกิจกรรม
1. ทบทวนการเรียนรู้ทั้งหมด	1.1 เด็กร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำงานโครงการ เพื่อจะนำไปสู่การยุติโครงการ 1.2 เด็กร่วมกันพิจารณา และตัดสินใจที่ยุติโครงการ ทุกคนยอมรับความคิดและการตัดสินใจร่วมกัน ครูแนะนำเกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลงานโครงการ 1.3 ร่วมกันวางแผนการจัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานที่ทำในโครงการ
2. นำเสนอผลงาน	2.1 ช่วยกันจัดเตรียมสถานที่และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆ เช่น การทำการ์ดเชิญผู้ปกครอง ครู นักเรียน และบุคคลที่สนใจเข้าร่วมชมนิทรรศการ ผู้นำเสนออธิบายงาน เป็นต้น 2.2 ครูช่วยเหลือเด็กในการตกแต่ง หรือเสริมผลงานให้ดูโดดเด่นเพื่อทำให้งานของเด็กมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น 2.3 เด็กร่วมกันนำเสนอผลงานตามแผนที่วางไว้
3. สิ้นสุดโครงการ	3.1 เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอผลงาน ครูและเด็กร่วมกันประเมินความสำเร็จของโครงการ พร้อมทั้งร่วมกันเสนอปัญหาและข้อแก้ไขต่างๆ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาโครงการในครั้งต่อไป 3.2 เด็กและครูร่วมกันวางแผนจัดนิทรรศการ เพื่อแสดงขั้นตอนการเรียนรู้โครงการและผลงานต่างๆ ให้ผู้สนใจทราบ 3.3 เมื่อเสร็จสิ้นการจัดนิทรรศการ เด็กช่วยกันเก็บงาน 3.4 ปิดโครงการ

ภาคผนวก ข

- คู่มือการสังเกตคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- แบบสังเกตคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

คู่มือการใช้แบบสังเกตคุณลักษณะ ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง

1. คุณลักษณะที่สังเกตและบันทึกในแบบสังเกตคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ 8 ข้อ ด้านสังคม 8 ข้อ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 8 ข้อ ด้านความรู้และเทคโนโลยี รวมจำนวน 32 ข้อ

2. แบบสังเกตคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการบันทึกระดับคุณภาพของคุณลักษณะจัดเป็น 3 ระดับคะแนน

การบันทึกแบบสังเกต

เมื่อเด็กแสดงคุณลักษณะ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตรงกับด้านใดให้ทำ (✓) ลงใน

ช่องนั้น

ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเอง

ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กแสดงคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดย

ผู้อื่น

ช่องระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อเด็กไม่เกิดคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดย

ผู้อื่น

การเตรียมในการสังเกต

1. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมไว้เรียบร้อยแล้วก่อนล่วงหน้า
2. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสังเกต
3. ผู้สังเกตสร้างความคุ้นเคยกับผู้ถูกสังเกตก่อนที่จะทำการสังเกต และพยายามจำชื่อของผู้ถูกสังเกตทุกคน

แบบสังเกตคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ชื่อ

ชื่อผู้สังเกต.....

วัน เวลา สถานที่

คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับคุณลักษณะของเด็กปฐมวัย		
	0	1	2
ด้านจิตใจ 1. เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่ดีขึ้นเด็กสามารถควบคุมสติอารมณ์ได้ 2. เด็กกล้ารับผิดชอบ ในสิ่งที่ตนทำผิด 3. เด็กเก็บสิ่งของของคนอื่นได้และนำมาให้ครู 4. เด็กสามารถแก้ปัญหาด้วยเหตุผล			
ด้านสังคม 1. เด็กสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. เด็กสามารถช่วยเหลือเพื่อนเมื่อมีปัญหา 3. เด็กสามารถเล่นกันโดยไม่รังแกกัน 4. เด็กในห้องเรียนมีความสามัคคี			
ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 1. เด็กมีส่วนร่วมในการทำความสะอาด ทั้งภายในโรงเรียนและบริเวณชุมชน 2. เด็กทิ้งขยะในถังขยะทุกครั้งถึงแม้จะไม่มีใครเห็น 3. เด็กใช้น้ำอย่างประหยัด โดยใช้อย่างพอเพียง 4. เด็กสามารถแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีกครั้ง			
ด้านความรู้และเทคโนโลยี 1. เด็กมีการแสวงหาความรู้ 2. เด็กสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น 3. เด็กสามารถใช้เทคโนโลยีให้ได้ประโยชน์สูงสุด 4. เด็กสามารถนำวัสดุธรรมชาติมาประดิษฐ์แทนวัสดุสังเคราะห์			

คำอธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
ด้านจิตใจ		
1. เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่ดีขึ้น เด็กสามารถควบคุมสติ อารมณ์ได้	2 1 0	เด็กไม่ร้องไห้เหตุผลและแก้ไขได้ด้วยตนเอง เด็กร้องไห้ เด็กร้องไห้ ร้องกรี๊ด ควบคุมตนได้ไม่ได้
2. เด็กกล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ ตนทำผิด	2 1 0	เด็กกล้ารับผิดชอบด้วยตนเอง เด็กรับผิดชอบโดยครูต้องบอก เด็กไม่รับผิดชอบและปฏิเสธ
3. เด็กเก็บสิ่งของของคนอื่นได้ และนำมาให้ครู	2 1 0	เด็กเก็บได้แล้วนำมาให้ครู เด็กเก็บของได้แล้วนำมาให้ครูโดยมีผู้อื่นบอก หรือนำมาให้เป็นครั้งคราว เด็กเก็บของไว้เป็นของของตัวเอง
4. เด็กสามารถแก้ไขด้วย เหตุผล	2 1 0	เด็กสามารถแก้ไขสถานการณ์ด้วยเหตุผล เด็กสามารถแก้ไขสถานการณ์ด้วยเหตุผลและมี ครูหรือผู้อื่นช่วย เด็กไม่สามารถแก้ไขด้วยเหตุผลและมีการใช้ กำลัง
ด้านสังคม		
1. เด็กสามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้	2 1 0	เด็กสามารถทำงานกับผู้อื่นได้ เด็กสามารถทำงานกับผู้อื่นได้เป็นครั้งคราว เด็กไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
2. เด็กสามารถช่วยเหลือเพื่อน เมื่อมีปัญหา	2 1 0	เด็กสามารถช่วยเหลือเพื่อนเมื่อมีปัญหาได้ด้วย ตนเอง เด็กสามารถช่วยเหลือเพื่อนเมื่อมีปัญหาโดยมีครู หรือเพื่อช่วยเหลือ เด็กไม่สามารถช่วยเหลือเพื่อนได้

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
3. เด็กสามารถเล่นกันโดยไม่ รังแกกัน	2 1 0	เด็กเล่นกับเพื่อนโดยไม่รังแกกัน เด็กเล่นกับเพื่อนโดยไม่รังแกกันได้เป็นครั้งคราว เด็กเล่นกับเพื่อนและรังแกเพื่อนทุกครั้ง
4. เด็กในห้องเรียนมีความ สามัคคี	2 1 0	เด็กร่วมกิจกรรมด้วยความสามัคคี เด็กร่วมกิจกรรมด้วยความสามัคคีแต่มีผู้อื่นคอย เตือน เด็กไม่ทำพฤติกรรมนี้
ด้านอนุรักษทรัพย์ากรและ สิ่งแวดล้อม 1. เด็กมีส่วนร่วมในการทำ ความสะอาดทั้งภายใน โรงเรียนและบริเวณชุมชน	2 1 0	เด็กมีส่วนร่วมในการทำความสะอาดทั้งภายใน โรงเรียนและบริเวณชุมชน เด็กมีส่วนร่วมในการทำความสะอาดทั้งภายใน โรงเรียนและบริเวณชุมชนเป็นครั้งคราว เด็กไม่ทำพฤติกรรมนี้
2. เด็กทิ้งขยะในถังขยะทุกครั้ง	2 1 0	เด็กทิ้งขยะในถังขยะทุกครั้งถึงแม้จะไม่มีใครเห็น เด็กทิ้งขยะในถังขยะเป็นครั้งคราวหรือมีผู้อื่น คอยเตือน เด็กไม่ทำพฤติกรรมนี้
3. เด็กใช้น้ำอย่างประหยัดโดย ใช้อย่างพอเพียง	2 1 0	เด็กใช้น้ำอย่างประหยัดโดยนำน้ำมาใช้อย่าง พอประมาณและไม่เหลือทิ้ง เด็กใช้น้ำโดยเหลือทิ้งเป็นครั้งคราว เด็กใช้น้ำโดยเหลือทิ้งเป็นประจำ
4. เด็กสามารถแยกขยะที่ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ ได้อีกครั้ง	2 1 0	เด็กสามารถแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ ใหม่ได้อีกครั้ง เด็กสามารถแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ ใหม่ได้อีกครั้งเป็นครั้งคราว เด็กไม่ทำพฤติกรรมนี้

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
ด้านความรู้และเทคโนโลยี 1. เด็กมีการแสวงหาความรู้	2 1 0	เด็กมีการซักถามเพื่อแสวงหาความรู้เป็นประจำ เด็กมีการซักถามเป็นบางครั้ง เด็กไม่ทำพฤติกรรมนี้
2. เด็กสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น	2 1 0	เด็กสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้ด้วยตนเอง เด็กสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้ด้วยตนเองเป็นครั้งคราว เด็กไม่ทำพฤติกรรมนี้
3. เด็กสามารถใช้เทคโนโลยีให้ได้ประโยชน์สูงสุด	2 1 0	เด็กสามารถใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด เด็กใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์แต่มีผู้อื่นคอยเตือน เด็กไม่ทำพฤติกรรมนี้
4. เด็กสามารถนำวัสดุธรรมชาติมาประดิษฐ์แทนวัสดุสังเคราะห์	2 1 0	เด็กใช้วัสดุธรรมชาติแทนวัสดุสังเคราะห์ด้วยตนเอง เด็กใช้วัสดุธรรมชาติแทนวัสดุสังเคราะห์โดยมีผู้อื่นคอยเตือน เด็กไม่สามารถใช้วัสดุธรรมชาติ

ภาคผนวก ค
แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

แผนการสอนรายสัปดาห์

สัปดาห์ที่ 1 วันที่ 19 – 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 (ระยะเริ่มต้นโครงการ)

ผู้บันทึก.....

มูมบล็อก ต่อสิ่งก่อสร้าง ต่ออิสระ	ศิลปะ วาดรูปสีน้ำ สีเทียน ตัดปะ ปั้นแป้งโด	เกมการศึกษา เกมต่อภาพ เกมจับคู่
มูมบทบาทสมมุติ เล่นขายของเล่นอิสระ เครื่องเล่นสัมผัส ร้อยลูกปัด บล็อกโต๊ะทรงเรขาคณิต	สิ่งที่เกิดขึ้นในการจัดประสบการณ์ ระยะเริ่มต้นโครงการ เสนอหัวข้อโครงการ นำเสนอประสบการณ์เดิม	มูมหนังสือ อ่านหนังสือหัวข้อที่ตนสนใจ ธนาคารคำ เขียนคำที่สนใจ
มูมคณิตศาสตร์และมูมวิทยาศาสตร์ ทำปฏิทินวันที่ ทอรินาได้นำ แวนชยาย	พื้นที่จัดเตรียมนิทรรศการ (มูมเสริมประสบการณ์) นำเสนอสารนิทัศน์การสังเกตและการสืบค้นข้อมูล เช่น น้องป้อ : เคยช่วยคุณแม่ซักเสื้อผ้า น้องปัน ปัน : คุณย่าเคยเย็บเสื้อผ้าให้	
ปรับปรุงแก้ไขเด็กเฉพาะบุคคล น้องค้อป : ต้องมีการถามซ้ำเพื่อให้เพื่อกระตุ้นให้คิด		

กิจกรรมเคลื่อนไหว เคลื่อนไหวประกอบจังหวะ ผู้นำผู้ตาม		กิจกรรมนอกห้องเรียน เดินทัศนศึกษารอบชั้นเรียนและบริเวณสนามเด็กเล่น งานวันลอยกระทง เล่นสนามเด็กเล่น			
พฤติกรรมการเป็นผู้นำ ฝึกการช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในห้องเรียน เช่นเด็กปกติช่วยเหลือเพื่อน เด็กพิเศษ		คำถาม (ครูริเริ่ม / เด็กริเริ่ม) 1 หลังจากเดินที่สนามแล้ว เด็กๆสนใจที่จะเรียนเรื่อง อะไรบ้าง บอกเหตุผลประกอบ 2 ให้เด็กๆทบทวนเรื่องที่เคยเรียนเรื่องโครงการมาแล้วตั้งแต่อนุบาล 1 3 ทำไมเด็กถึงสนใจเรื่องเสื้อ			
พฤติกรรมเด็กกลุ่มใหญ่	วันจันทร์ที่ 19 พ.ย. 2550	วันอังคารที่ 20 พ.ย. 2550	วันพุธที่ 21 พ.ย. 2550	วันที่พฤหัสบดี 22 พ.ย. 2550	วันศุกร์ที่ 23 พ.ย. 2550
	โยคะเด็ก อ่านร่วมกัน เดินรอบๆโรงเรียนเพื่อหา หัวข้อโครงการ	พูดคุยหัวข้อที่สนใจ เสนอหัวข้อโครงการ	กิจกรรมกลางแจ้ง และ เรียนพลศึกษา นำเสนอประสบการณ์เดิม	นำเสนอคำถามที่เด็กๆ อยากรู้	นำเสนอคำถามที่เด็กๆ อยากรู้ต่อ งานลอยกระทง
พฤติกรรมกลุ่มย่อย รายบุคคล	อ่านหนังสือกลุ่มย่อย เขียนแบบชี้แนะ	วาดรูปตามจินตนาการ	วาดรูปเล่าตามจินตนาการ	ทำกระทงวันลอยกระทง	กลับไปถามผู้ปกครอง เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องเสื้อ

แผนการสอนรายสัปดาห์

สัปดาห์ที่ 2 วันที่ 26- 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 (ระยะเริ่มต้นโครงการ)

ผู้บันทึก.....

มุมนักบล็อก ต่อสิ่งก่อสร้าง ต่ออิสระเพิ่มสัญญาณจราจร จำลอง	ศิลปะ วาดรูปสีน้ำ สีเทียน ตัดปะ แบ่งโด (เด็กวาดรูปประสบการณ์เดิม)ทำโมบายรูปเสื้อ	เกมการศึกษา โดมิโนตัวเลข1-10 เกมภาพตัดต่อ
มุมนิทาน เล่นอิสระ เล่นขายของ ห้องสมุดหาหนังสือเพิ่มเติม เครื่องเล่นสัมผัส ร้อยลูกปัด โต๊ะเรขาคณิต ชุดฝึกกล้ามเนื้อเล็ก เช่น ชุดรูดชิป	สิ่งที่เกิดขึ้นในการจัดประสบการณ์ ระยะพัฒนาโรงการ นำเสนอประสบการณ์เดิม คำถามที่เด็กๆ อยากรู้ ไปดการตัดเสื้อที่บ้านมีนา	มุมหนังสือ อ่านหนังสือที่สนใจและไป ธนาคารคำ เขียนคำที่สนใจ
มุมนคณิตศาสตร์และมุมนวิทยาศาสตร์ ปฏิทินวันที่ จำนวนวันที่มาเรียน ทอรินาโดน้ำ แวนขยาย เครื่องชั่ง ทดลองเกี่ยวกับอากาศ	พื้นที่จัดเตรียมนิทรรศการ (มุมเสริมประสบการณ์) จัดแสดงผลงานที่สื่อถึงประสบการณ์เดิม และคำถามที่เด็กอยากรู้	
ปรับปรุงแก้ไขเด็กเฉพาะบุคคล น้องกำป็น - ยังไม่สนใจกิจกรรมสีเทียนต้องคอยกระตุ้น		

กิจกรรมเคลื่อนไหว ปฏิบัติตามคำสั่ง ปฏิบัติตามสัญญาณ ประกอบอุปกรณ์เช่นตะกร้า ลูกบอล		กิจกรรมนอกห้องเรียน ไปร้านตัดเสื้อที่บ้านน้องมีนา เล่นสนามเด็กเล่น			
พฤติกรรมกรเป็นผู้รู้ ฝึกความสามัคคีการทำงานเป็นกลุ่ม (ศิลปะร่วมมือ) วาดค้นหาประวัติเครื่องแต่งการจากอินเทอร์เน็ตมาแล้วให้เพื่อนฟัง		คำถาม (ครูริเริ่ม / เด็กริเริ่ม) เด็กๆอยากรู้อะไรเกี่ยวกับเรื่องเสื้อบ้าง			
พฤติกรรมเด็กกลุ่มใหญ่	วันจันทร์ที่ 26 พ.ย. 2550	วันอังคารที่ 27 พ.ย. 2550	วันพุธ 28 พ.ย. 2550	วันพฤหัสบดี 29 พ.ย. 2550	วันศุกร์ที่ 30 พ.ย. 2550
	โยคะเด็ก คำถามที่เด็กๆอยาก	กิจกรรมที่เด็กอยากทำ การแต่งกายออกงานสังคม	กิจกรรมพลศึกษา อ่านนิทานชุดพิเศษของฉัน	อ่านนิทานคุณแม่ซักผ้า อ่านการแต่งกายประจำชาติ	เดินทางไปดูการตัดเสื้อ ที่บ้านน้องมีนา
พฤติกรรมเด็กกลุ่มย่อย / รายบุคคล	ทำโมบายรูปเสื้อ อ่านแบบชี้นะ	ฝึกความสามัคคี โดยการใช้อุปกรณ์ร่วมกัน	อ่านหนังสือตามที่เด็ก สนใจ	เล่นเกมการศึกษาที่ยังไม่ คล่อง	ทบทวนคำถามที่เด็กๆ อยากรู้

แผนการสอนรายสัปดาห์

สัปดาห์ที่ 3 วันที่ 3 – 7 ธันวาคม พ.ศ. 2550 (ระยะเวลาโครงการ)

ผู้บันทึก.....

มุมบล็อก ต่ออิสระ เพิ่มสัญญาณจราจรจำลอง ตึกตาคคน	ศิลปะ วาดรูปสีน้ำ สีเทียน ตัดปะ แบ่งโด	เกมการศึกษา ลืตโต้ได้ เกมตัดต่อ
มุมบทบาทสมมุติ เล่นอิสระ เล่นบทบาทสมมุติบุคคลในบ้าน	สิ่งที่เกิดขึ้นในการจัดประสบการณ์ ระยะพัฒนาโครงการ ทบทวนการขั้นตอนการตัดเสื้อ และการเดินทาง ไปบ้านน้องมีนา	มุมหนังสือ อ่านหนังสือตามความสนใจและจัดหาหนังสือที่ สอดคล้องกับหัวเรื่อง ธนาคารคำ คำที่สอดคล้องกับหัวเรื่อง
เครื่องเล่นสัมผัส ร้อยลูกปัด ทำเครื่องดนตรี ต่างๆเพื่อใช้ในกิจกรรม เคลื่อนไหวประกอบจังหวะ ทำกระทง		
มุมคณิตศาสตร์และมุมวิทยาศาสตร์ ปฏิทินวันที่ การนับจำนวนเพิ่มทีละ1 แวนชยาย เมล็ดพืช เครื่องชั่ง		พื้นที่จัดเตรียมนิทรรศการ (มุมเสริมประสบการณ์) จัดแสดงประสบการณ์เดิม แผนภูมิใบแมงมุม
ปรับปรุงแก้ไขเด็กเฉพาะบุคคล ฝึกความซื่อสัตย์โดยบอกให้เด็กทำกิจกรรมวางแผนให้ครบ3กิจกรรม และใครว่ากิจกรรมไหนต้องทำตามที่ตนเองวางไว้ การตักอาหารจะให้เด็กอาหารตักข้าวเองโดยเด็กต้องคิดว่าตัวเองทานแค่ไหนตักแค่นั้น		

กิจกรรมเคลื่อนไหว ปฏิบัติตามคำสั่งเคลื่อนไหวอิสระตามจินตนาการประกอบอุปกรณ์เช่นห่วง หวาย		กิจกรรมนอกห้องเรียน หาข้อมูลเพิ่มเติมภายในห้องสมุดและบริเวณโรงเรียน ทำการ์ดวันพ่อ และดอกพุดรักษา			
พฤติกรรมกรเป็นผู้นำ ฝึกความซื่อสัตย์ จากการวางแผนโดยเด็กต้องทำให้ครบ3 กิจกรรม		คำถาม (ครูริเริ่ม/เด็กริเริ่ม) ครูริเริ่มเช่น เด็กๆวันที่เราไปบ้านน้องมีนาเราเริ่มต้นจากที่ไหนผ่านอะไรมาบ้าง			
พฤติกรรมเด็กกลุ่มใหญ่	วันจันทร์ที่ 3 ธ.ค. 2550	วันอังคารที่ 4 ธ.ค. 2550	วันพุธที่ 5 ธ.ค. 2550	วันพฤหัสบดี 6 ธ.ค. 2550	วันศุกร์ที่ 7 ธ.ค. 2550
	โยคะเด็ก ทำการ์ดวันพ่อ	งานวันพ่อ	วันหยุด	ทำแผนที่การเดินทางไป บ้านน้องมีนา	วันหยุด
พฤติกรรมเด็กกลุ่มย่อย / รายบุคคล	ฝึกความซื่อสัตย์จาก การทำกิจกรรมโดยต้อง ทำให้ครบ3กิจกรรม	งานวันพ่อ	วันหยุด	ตกแต่ทำเสื้อจากเศษ กระดาษ	วันหยุด

แผนการสอนรายสัปดาห์

สัปดาห์ที่ 4 วันที่ 10-14 ธันวาคม พ.ศ. 2550 (ระยะพัฒนาโครงการ)

ผู้บันทึก.....

มุมนักสืบ ต่ออิสระ ต่อประกอบอุปกรณ์ เช่น สัตว์ ยานพาหนะและตุ๊กตาคน มุมนักวาด เล่นอิสระ เล่นเลียนแบบอาชีพ อ่านหนังสือที่สอดคล้องกับหัวเรื่อง เครื่องเล่นสัมผัส เครื่องดนตรีจากวัสดุเหลือใช้เพื่อใช้เล่นใน ประโยคที่สนใจ มุมนดนตรี	ศิลปะ วาดรูปสีน้ำ สีเทียน ตัดปะ แป้งโด ปั้นแป้งโดตามหัวเรื่อง หน้ากากแฟนซี สิ่งที่เกิดขึ้นในการจัดประสบการณ์ ระยะพัฒนาโครงการ พิจารณาและวางแผนทำกิจกรรมเพื่อหาคำตอบ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้	เกมการศึกษา จับคู่ภาพที่มีจำนวนเท่ากัน ล้อตโต้ เกมเรียงลำดับเหตุการณ์ มุมหนังสือ นิทานเพื่อนรัก ธนาคารคำ เขียน
มุมคณิตศาสตร์และมุมวิทยาศาสตร์ ทำปฏิทินวันที่ แบ่งจำนวนสิ่งของที่จัดนิทรรศการศึกษารวมชาติรอบตัว	พื้นที่จัดเตรียมนิทรรศการ (มุมเสริมประสบการณ์) จัดแสดงแผนผังการทำงานและคำถามทั้งหมด (web)	
ปรับปรุงแก้ไขเด็กเฉพาะบุคคล ฝึกการทบทวนการเล่าเรื่องย้อนกลับในนิทานที่ครูเล่า		

กิจกรรมเคลื่อนไหว ปฏิบัติตามสัญญาณ แสดงท่าทางตามจินตนาการประกอบการเล่านิทาน		กิจกรรมนอกห้องเรียน เล่นเครื่องเล่นสนามเด็กเล่น			
พฤติกรรมกรเป็นผู้นำ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ให้ช่วยกันสร้าง model ที่สอดคล้องกับหัวเรื่อง โดยยึดหลัก Reuse Reduce และ Recycle โดยเด็กต้องล้างกล่องนมเพื่อนำไปขาย		คำถาม (ครูริเริ่ม – เด็กริเริ่ม) ฝึกการอนุรักษ์ - เด็กๆเสื่อยึดมีลักษณะอย่างไร - เด็กเสื่อยึดคอปกมีลักษณะอย่างไรและแตกต่างจากเสื่อยึดคอกลมอย่างไร			
พฤติกรรมเด็กกลุ่มใหญ่	วันจันทร์ที่ 10 ธ.ค. 2550	วันอังคารที่ 11 ธ.ค. 2550	วันพุธที่ 12 ธ.ค. 2550	วันพฤหัสบดีที่ 13 ธ.ค. 2550	วันศุกร์ที่ 14 ธ.ค. 2550
	วันหยุด	ลักษณะของเสื่อยึดคอกลม (เสื่อยึด)	กิจกรรมพลศึกษา ลักษณะของเสื่อยึดคอปก	ผ้าแต่ละชนิดในการตัดเสื่อยึด	อุปกรณ์ในการตัดเสื่อยึด
พฤติกรรมเด็กกลุ่มย่อย / รายบุคคล	วันหยุด	วาดรูปเสื่อยึดคอกลม (เสื่อยึด)	อ่านหนังสือแบบชี้แนะ	จดบันทึกการสำรวจข้อมูล	ทำกิจกรรมจากเม็ดข้าวเหนียวหุบสี่

แผนการสอนรายสัปดาห์

สัปดาห์ที่ 5 วันที่ 17 -21 ธันวาคม พ.ศ. 2550(ระยะเวลาโครงการ)

ผู้บันทึก.....

มุมบล็อก ต่ออิสระ และบันทึกสิ่งที่ต่อ(ถ่ายทอด2มิติ) มุมบทบาทสมมุติ เล่นอิสระ เล่นเลียนแบบอาชีพที่สนใจ เครื่องเล่นสัมผัส ร้อยหลอด หัดสังเกตสัญญาณจราจร	ศิลปะ วาดรูปสีน้ำ สีเทียน ตัดปะ แบ่งโด วาดรูปประสบการณ์ที่ได้สืบค้น แฟนท์เสื้อ สิ่งที่เกิดขึ้นในการจัดประสบการณ์ ระยะเวลาโครงการ สืบค้นข้อมูลและการการสืบค้นข้อมูลภาคสนาม	เกมการศึกษา เกมต่อภาพให้สมบูรณ์ เกมบันไดงู มุมหนังสือ นิทานเพื่อนรัก อ่านร่วมกันเป็นกลุ่ม ธนาคารคำ เขียนประโยคที่สอดคล้องกับหัวเรื่องในการแต่ง
มุมคณิตศาสตร์และมุมวิทยาศาสตร์ แผ่นกระดานรูปทรง ทดสอบการลอยจมและทดลองในหัวเรื่องที่สนใจ	พื้นที่จัดเตรียมนิทรรศการ (มุมเสริมประสบการณ์) จัดแสดงข้อมูลที่ได้สืบค้นเช่น งานศิลปะ รูปถ่าย ของจำลองที่ประดิษฐ์ขึ้น รวมทั้งหนังสือที่เกี่ยวข้อง	
ปรับปรุงแก้ไขเด็กเฉพาะบุคคล ฝึกการทบทวนการเล่าเรื่องย้อนกลับในนิทานที่ครูเล่า		

กิจกรรมเคลื่อนไหว ปฏิบัติตามสัญญาณ ทำท่าทางตามบทบาทที่ได้รับ และประกอบอุปกรณ์		กิจกรรมนอกห้องเรียน เครื่องเล่นสนาม			
พฤติกรรมกำเนินผู้นำ ฝึกความมีเหตุผล ตัวอย่างเช่น - เด็กนำกรรไกรตัดผ้ามาเล่นได้ไหมเพราะอะไร - สีที่ใช้พันท์เสื้อมีไม่พอกับจำนวนเด็กๆเราจะทำอย่างไร		คำถาม(ครูริเริ่ม- เด็กริเริ่ม) - ผ้าแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันอย่างไร - เราจะแต่งเพลงเสื้อโดยใช้ทำนองเพลงอะไรดี			
พฤติกรรมเด็กกลุ่มใหญ่	วันจันทร์ที่17 ธ.ค. 2550	วันอังคารที่18 ธ.ค.2550	วันพุธที่ 19 ธ.ค. 2550	วันพฤหัสบดีที่20 ธ.ค.2550	วันศุกร์ที่21 ธ.ค.2550
	โยคะเด็ก อุปกรณ์ตัดผ้า	ทำขั้นตอนการตัดเสื้อ	แต่งเพลงเสื้อ	พันท์เสื้อ	เขียนคำเชิญชวนคุณพ่อคุณแม่ไปเลือกตั้ง
พฤติกรรมเด็กกลุ่มย่อย / รายบุคคล	อ่านร่วมกัน	ประดิษฐ์งานศิลปะจากกระดุม	อ่านแบบชี้แนะ	การแบ่งปันสำหรับเด็กที่ไม่ได้นำเสื้อมา	ตกแต่งการเชิญชวนไปเลือกตั้ง

แผนการสอนรายสัปดาห์

สัปดาห์ที่ 6 วันที่ 24- 28 ธันวาคม พ.ศ. 2550 (ระยะเวลาโครงการ) ผู้บันทึก.....

มุมบล็อก ต่ออิสระ ต่อประกอบอุปกรณ์ สำรวจจำนวนอุปกรณ์รูปทรงต่างๆ มุมบทบาทสมมุติ เล่นอิสระ และร่วมกันจัดร้านอาหาร เครื่องเล่นสัมผัส สิ่งของรูปทรงต่างๆ ร้อยดอกไม้	ศิลปะ วาดรูปสีน้ำ สีเทียน ตัดปะ แบ่งโด งานศิลปะจากกระดุมที่ผลิตเอง สิ่งที่เกิดขึ้นในการจัดประสบการณ์ ระยะเวลาโครงการ สัปดาห์ภาคสนาม	เกมการศึกษา ตารางสัมพันธ์ ล้อตโต้ มุมหนังสือ นิทานเพื่อนรัก อ่านหนังสือร่วมกัน ธนาคารคำ เขียนประโยคจากคำที่มีอยู่
มุมคณิตศาสตร์และมุมวิทยาศาสตร์ ทำปฏิทินวันที่และนับจำนวนวันที่มาโรงเรียนโดยนับจำนวนหลอดรู้	พื้นที่จัดเตรียมนิทรรศการ (มุมเสริมประสบการณ์) จัดนิทรรศการตามระยะของโครงการจาก ระยะเริ่มต้นถึงระยะพัฒนา เพื่อให้ ผู้ปกครองทดลองห้วงเรื่องที่สนใจและสรุปผล	
ปรับปรุงแก้ไขเด็กเฉพาะบุคคล ฝึกการรอคอยโดยต้องเข้าแถวก่อนทำกิจกรรม		

กิจกรรมเคลื่อนไหว ปฏิบัติตามสัญญาณ ปฏิบัติตามผู้นำผู้ตาม และประกอบเพลงเลื้อย		กิจกรรมนอกห้องเรียน เดินทางไปบริจาคเลือดที่คลองเตย			
พฤติกรรมกรเป็นผู้นำ ฝึกความสามัคคีโดยการเดินทางไปทัศนศึกษาภายนอก		คำถามที่เด็กสงสัย - ทบทวนคำถามที่ยังไม่ได้หาคำตอบ - แบ่งคำถามเป็นกลุ่มเพื่อไปหาสืบค้นข้อมูลนอกห้องเรียน			
พฤติกรรมเด็กกลุ่มใหญ่	วันจันทร์ที่ 24 ธ.ค. 25550	วันอังคารที่ 25 ธ.ค. 2550	วันพุธที่ 26 ธ.ค. 2550	วันพฤหัสบดีที่ 27 ธ.ค. 2550	วันศุกร์ที่ 28 ธ.ค. 2550
	วันหยุดชดเชยการเลือกตั้ง	การผลิตกระดุม	ทบทวนคำถามที่ยังไม่ได้คำตอบ	ไปบริจาคเลือดที่คลองเตย	จัดงานปีใหม่
พฤติกรรมเด็กกลุ่มย่อย / รายบุคคล	วันหยุดชดเชยการเลือกตั้ง	อ่านแบบชี้แนะ	นำกระดุมที่ทำมาประดิษฐ์งานศิลปะ	อ่านแบบชี้แนะ	จัดงานปีใหม่

แผนการสอนรายสัปดาห์

สัปดาห์ที่ 7 วันที่ 2-4 มกราคม พ.ศ. 2551 (ระยะเวลาและประเมินโครงการ)

ผู้บันทึก.....

มูมบล็อก ต่อสิ่งก่อสร้าง สร้างสิ่งที่สอดคล้องกับหัวเรื่อง		ศิลปะ วาดรูปสีน้ำ สีเทียน ตัดปะ แบ่งโด โมบายรูปทรงต่างๆ	เกมการศึกษา เกมต่อภาพ เกมลำดับเหตุการณ์
มูมบทบาทสมมุติ ข้อมูลบทบาทที่ได้รับจากการจัดนิทรรศการ เครื่องเล่นสัมผัส ฝึกการฟังเสียง และกลิ่นต่างๆ	สิ่งที่เกิดขึ้นในการจัดประสบการณ์ ระยะสรุปและประเมินโครงการ จัดทำสารนิทัศน์ประเภทต่างๆ	มูมหนังสือ จัดทำหนังสือที่ร่วมกันแต่ง ธนาคารคำ เรียงคำตามลำดับตัวอักษร	
มูมคณิตศาสตร์และมูมวิทยาศาสตร์ จัดมูมที่สอดคล้องกับหัวเรื่องที่สนใจ		พื้นที่จัดเตรียมนิทรรศการ (มูมเสริมประสบการณ์) เตรียมจัดนิทรรศการเพื่อที่จะจัดแสดงจริง นำเสนอสารนิทัศน์บทสรุปโครงการ	
ปรับปรุงแก้ไขเด็กเฉพาะบุคคล ฝึกการเป็นผู้นำโดยน้องคือปมาเล่นิทานเรื่องไดโนเสาร์ให้เพื่อนฟัง			

กิจกรรมเคลื่อนไหว ฝึกซ้อมการร้องเพลงที่ร่วมกันแต่ง		กิจกรรมนอกห้องเรียน การหาคำตอบจากบุคคลต่างๆภายในโรงเรียน			
พฤติกรรมการเป็นผู้นำ ฝึกการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น		คำถามที่เด็กสงสัย นำคำถามที่เด็กๆอยากรู้ทั้งหมดไปหาคำตอบ			
พฤติกรรมเด็กกลุ่มใหญ่	วันจันทร์ที่ 31 ม.ค.2550	วันอังคารที่ 1 ม.ค. 2550	วันพุธ 2 ม.ค.2550	วันพฤหัสบดีที่ 3 ม.ค.2550	วันศุกร์ 4 ม.ค.2550
	หยุดปีใหม่	หยุดปีใหม่	ทบทวนกิจกรรม	หาคำตอบคำถามที่เด็ก อยากรู้ที่ยังไม่ได้คำตอบ	นำคำตอบคำถามที่เด็ก อยากรู้ทำ web
พฤติกรรมเด็กกลุ่มย่อย / รายบุคคล	หยุดปีใหม่	หยุดปีใหม่	ทบทวนกิจกรรม	หาคำตอบคำถามที่เด็ก	เล่าคำตอบที่ตนเอง ได้มาอยากรู้ ให้เพื่อนฟัง

แผนการสอนรายสัปดาห์

สัปดาห์ที่ 8 วันที่ 7-11 มกราคม พ.ศ. 2551 (ระยะเวลาและประเมินโครงการ) ผู้บันทึก.....

มุมนลิ้อก จัดแสดงสิ่งทีต่อกที่สอดคล้องกับหัวเรื่อง มุมนบทบาทสมมุติ แสดงตามบทบาทที่ได้รับงานปิดโครงการ สอดคล้องกับหัวเรื่อง เครื่องเล่นสัมผัส ทดลองการแยกแยะ ร้อยลูกปัดตามรูปแบบ	ศิลปะ แสดงผลงานศิลปะทั้งหมด สิ่งที่เกิดขึ้นในการจัดประสบการณ์ ระยะสรุปและประเมินโครงการ จัดนิทรรศการ	เกมการศึกษา เกมที่สอดคล้องกับหัวเรื่อง มุมหนังสือ จัดแสดงหนังสือที่ร่วมกันทำและหนังสือที่ ธนาคารคำ จัดเรียงประโยคและคำที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง
มุมนคณิตศาสตร์และมุมนวิทยาศาสตร์ จัดแสดงผลงานที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง	พื้นที่จัดเตรียมนิทรรศการ (มุมเสริมประสบการณ์) แสดงผลงานความก้าวหน้าและผลงานต่างๆ นำเสนอ : สารนิทัศน์ผลงานเด็ก (รายบุคคล)	
ปรับปรุงแก้ไขเด็กเฉพาะบุคคล ฝึกการใช้ภาษาของน้องนุกโดยการนำสิ่งของที่น้องชอบมากที่สุดมาแล้วให้เพื่อนๆฟังพร้อมตอบคำถาม		

กิจกรรมเคลื่อนไหว การแสดงประกอบเพลงที่ร่วมกันแต่ง		กิจกรรมนอกห้องเรียน เชิญแขกมาร่วมงานปิดโครงการ
พฤติกรรมการเป็นผู้นำ ฝึกการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น		คำถามที่เด็กสงสัย นำเสนอคำถามและข้อความรู้ต่างๆที่ได้รับ
พฤติกรรมเด็กกลุ่มใหญ่	วันจันทร์ 7 ม.ค. 2550	วันอังคาร 8 ม.ค. 2550 วันพุธ 9 ม.ค. 2550 วันพฤหัสบดี 10 ม.ค. 2550 วันศุกร์ 11 ม.ค. 2550
	โยคะ	นำเสนอนิทรรศการ
พฤติกรรมเด็กกลุ่มย่อย / รายบุคคล	เรียนเชิญผู้เข้ามณิทรรศการ	นำเสนอนิทรรศการ

ภาคผนวก ง

บันทึกการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่อง เสือ

บันทึกการเรียนรู้

โครงการเสือ

ระยะที่1 ระยะเริ่มต้นโครงการ

วันที่1 (วันจันทร์ที่ 19 พฤศจิกายน 2550)

ครูพูดคุยกับเด็กว่าเราจะเรียนโปรเจกต์กันแล้ว เด็กอยากเรียนเรื่องอะไรตอนเรายังไม่บอกเด็กๆ ก็ยกไว้ก่อนเดี๋ยวเราเดี๋ยวครูจะพาเด็กๆ ไปดูรอบๆ บริเวณรอบๆ โรงเรียน

ครู : เด็กๆ สังเกตบริเวณสนามเด็กเล่นมีอะไรที่เด็กๆ สนใจบ้าง

ปิงปอนด์ : มีของเล่นเยอะ

มีนา : บนต้นไม้มีรังผึ้ง

โซนาม : มีกระรอกอยู่บนต้นไม้ด้วย

ครู : เดี่ยวเราเดินไปฝั่งพี่ประถม

ฮัสวานี : ทำไมไม่มีดอกไม้อยู่กับต้นไม้

ครูสังเกตว่าเด็กยังไม่ค่อยสนใจเรื่องที่จะเรียนแต่สนใจของเล่นที่สนามเด็กเล่นและเล่นกันเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อกลับไปบนห้องคุณครูให้เด็กคิดว่าเราจะเรียนโปรเจกต์เรื่องอะไรโดยครูให้เด็กๆ กลับไปคิดที่บ้าน และพูดคุยกับคุณพ่อคุณแม่ที่บ้านแล้วพรุ่งนี้จะมานำเสนอร่วมกัน

วันที่ 2 (วันอังคารที่ 20 พฤศจิกายน 2550)

ครูทบทวนเกี่ยวกับเมื่อวานที่เราเดินดูรอบๆ บริเวณโรงเรียนเด็กๆ ได้หัวข้ออะไรบ้างหรือใครบางคนกลับไปถามคุณพ่อคุณแม่ที่บ้านใครมีหัวข้อที่จะทำโปรเจกต์แต่คุณครูมีกติกาว่าครูจะให้เด็กๆ แย่งกลุ่มและตกลงกับกลุ่มของเด็กๆ จะเสนอเรื่องอะไร

กลุ่มสีแดง : เสนอเรื่อง เสือ

กลุ่มสีน้ำเงิน : เสนอเรื่อง ไดโนเสาร์

กลุ่มสีส้ม : เสนอเรื่อง เงิน

ครู : ทำไมกลุ่มสีส้มเสนอเรื่องสตางค์

กลุ่มสีส้ม : เพราะจะเอาเงินไปซื้อขนม

ครู : ทำไมกลุ่มน้ำเงินเสนอเรื่องไดโนเสาร์

กลุ่มสีน้ำเงิน : อยากเห็นไดโนเสาร์

ครู : ทำไมสีแดงถึงชอบเรื่องเสือ

กลุ่มสีแดง : อยากรู้ว่าเสือมาจากที่ไหน

ครู : เรื่องเงินของกลุ่มสีส้มได้ใช้เงินบางไหม

เด็ก : ไม่ได้ใช้

ครู : เรื่องเงินไว้เรียนในชั้นประถมศึกษาดีกว่าไหมหรือไม่เดี๋ยวครูจัดไว้ที่มุมเสริม

ประสบการณ์ให้เด็กฯศึกษาดีกว่าไหม

ครู : เรื่องไดโนเสาร์เด็กเคยเห็นไดโนเสาร์ที่ไหนบ้าง

เด็ก : เห็นในหนังสือ เห็นในวิดีโอ

ครู : เรื่องไดโนเสาร์ยังมีชีวิตไม่ได้เพราะมันเป็นสัตว์ที่ตายมานานแล้วเดี๋ยวครูจัดไว้ที่มุมเสริม

ประสบการณ์ให้เด็กฯศึกษาดีกว่าไหม

ครู : ทำไมสีแดงถึงอยากเรียนเรื่องเสือ

เด็ก : อยากรู้ว่าเสือมาจากที่ไหน

บัน บัน : ถามคุณพ่อ

ฮัสวานี : ไปบ้านคุณย่า

คุณครูและเด็กร่วมกันสรุปว่าจะเรียนเรื่องเสือเนื่องจากเด็กฯจะไปหาข้อมูลตามที่ต่างๆได้ และเรื่องที่ไม่ได้เลือกจะจัดข้อมูลให้เด็กฯไว้ที่มุมหนังสือ

วันที่ 3 (วันพุธที่ 21 พฤศจิกายน 2550)

เด็กและครูสนทนาทบทวนเกี่ยวกับหัวข้อที่เราจะเรียน เรื่องเสือ และเด็กฯเล่าถึงประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับหัวเรื่อง

ครู : ใครมีประสบการณ์เกี่ยวกับเสือบ้าง

บันบัน : คุณย่าเคยเียบเสือให้หนู

ฮัสวานี คุณย่าเคยซื้อเสือให้สีม่วงลายหัวใจ

โซนาม : แม่ซื้อเสือสีชมพูให้หนู

มินา : คุณแม่ซื้อเสือขนอนให้หนู

วาเลด : เคยบริจาคเสือให้เด็กตัวเล็กๆ

ครู : วาเลดเอาเสือใครไปบริจาค

วาเลด ; เอาเสือวาเลดกับแม่ไปบริจาค

ครู: เอาไปบริจาคที่ไหน

วาเลด : อิสลามกลาง

ครู : ใครมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเสืออีก

กำปั่น : แม่เคยใส่เสือให้

ซาเนีย : หนูเคยรัดเสือให้แม่

เอิร์น : หนูเคยหยิบเสือให้คุณแม่สีเสือตามวันคะ

ปอนด์ : หนูเคยชักเสือให้แม่

เมื่อสนทนากับครูให้เด็กที่ยังไม่ได้เล่ามาแล้วต่อในวันพรุ่งนี้ จากนั้นเด็กทำกิจกรรมนำเสนอ
ประสบการณ์เดิม โดยการวาดรูป การปั้น เป็นต้น
ครูบอกเด็กๆ ให้ไปหาข้อมูลเช่น หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเสื้อ เพื่อนำมาจัด ในมุมเสริม
ประสบการณ์

วันที่ 4 (วันพฤหัสบดีที่ 22 พฤศจิกายน 2550)

ครูและเด็กร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมเพราะเด็กบางคนยังไม่ได้เล่า

ครู : ไหนใครยังไม่ได้เล่าประสบการณ์เดิม

เมย์ : หนูเคยเห็นร้านขายเสื้อใกล้โรงเรียน

นิก : เคยไปร้านซักเสื้อของแม่ในซอย39

นิค : เคยแขวนเสื้อให้แม่

ป้อ : เคยช่วยคุณแม่ซักเสื้อ

ค้อป : เคยซักเสื้อสีแดง

เด็กทุกคนเล่าประสบการณ์เดิมทุกคนแล้ว เด็กๆไปวาดรูปประสบการณ์เดิมของตัวเองเกี่ยวกับเสื้อ
ครูบอกเด็กๆ ให้เด็กกลับไปที่บ้านสนทนากับคุณพ่อคุณแม่ว่าเด็กๆอยากรู้อะไรเกี่ยวกับเสื้อ

วันที่ 5 (วันศุกร์ที่ 23 พฤศจิกายน 2550)

เด็กๆสนทนากับครูว่าวันนี้จะมาคิดกันว่าเด็กๆอยากรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับเสื้อ

ครู : ใครอยากรู้อะไรเกี่ยวกับเรื่องเสื้อบ้าง

เอิร์น : ทำไมเสื้อถึงมีหลายแบบ

ฮัซรี่ : ทำไมเสื้อถึงมีหลายสี

ป้อ : ทำไมเสื้อถึงมีกระดุม

ชาเนีย : เสื้อทำมาจากที่ไหน

มินา : ทำไมเสื้อต้องมีลาย

วาไลด : ทำไมเสื้อถึงมีปก

วันนี้เด็กๆไม่ค่อยตอบคำถามเนื่องจากห้วงงานวันลอยกระทงครูจึงให้เด็กกลับไปหาข้อมูลเกี่ยวกับ
เรื่องเสื้อที่บ้านโดยกลับไปพูดคุยกับคุณพ่อคุณแม่

ครูทำจดหมายแจ้งไปให้ผู้ปกครองทราบว่าเด็กๆกำลังเรียนโปรเจกต์เรื่องเสื้อให้ผู้ปกครองช่วยหาข้อมูล
และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเสื้อมาให้เด็กจัดนิทรรศการ

วันที่ 6 (วันจันทร์ที่ 26 พฤศจิกายน 2550)

เด็กๆ สนทนากับครูว่า ในวันหยุดที่ผ่านมาเด็กๆ ไปหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเสื้อผ้าอะไรบ้าง

ครู : ใครยังไม่ได้ออกคำถามที่เด็กๆ อยากรู้

ปิ่น ปิ่น : ทำไมเสื้อบางตัวถึงมีเพชร

ปังปอนด์ : ทำไมเสื้อถึงมีลายการ์ตูน

นูก : ทำไมมีเสื้ออยู่ในร้านซักเสื้อ

โซนาม : คุณพ่อคุณแม่ซื้อเสื้อที่ไหนให้หนู

เมย์ : ทำไมถึงมีร้านขายเสื้อ

นิค : ทำไมเสื้อบางตัวไม่มีกระดุม

หมว : ทำไมมีตัวแมวอยู่ในเสื้อ

กำปั่น : ทำไมเสื้อถึงมีคอเสื้อ

เด็กๆ นำเสนอคำถามที่ตนเองอยากรู้ครบทุกคน ครูให้เด็กๆ ช่วยกันจัดมุมเสริมประสบการณ์โดยนำ

ข้อมูลต่างๆ ที่เด็กนำมาจัดแสดงไว้ที่มุมจัดแสดง

วันที่ 7 (วันอังคารที่ 27 พฤศจิกายน 2550)

เด็กๆ และครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กอยากทำ

ครู : เด็กๆ อยากทำกิจกรรมอะไรเกี่ยวกับเสื้อผ้า

ป้อ : อยากทำเสื้อ

ครู : ทำเสื้อจากอะไร

ป้อ : ทำเสื้อจากกระดาษ

โซนาม : อยากไปดูร้านขายเสื้อ

ครู : โปรเจกต์ที่แล้วเราทำหนังสือนิทานกันแล้วโปรเจกต์เสื้อเด็กๆ อยากทำอะไรดี

ปิ่น ปิ่น : แต่งเพลง

ครู : ครูจำได้ว่าวาไลเคยบริจาคเสื้อเราจะนำเสื้อที่เราใส่ไม่ได้ไปทำอะไรดี

วาไล : เอาไปบริจาคที่อิสลามกลาง

ครู : อีกหนึ่งกิจกรรมที่เราจะทำคือรับบริจาคเสื้อ

เด็กได้วางแผนเกี่ยวกับการรับบริจาคเสื้อโดยร่วมกันคิดว่าจะนำอะไรมาใส่เสื้อที่รับบริจาคและจะ

นำไปไว้ที่ไหนจะได้มีคนเห็น โดยมีข้อสรุปว่าจะนำกล่องมาใส่แล้วนำไปวางไว้ตรงมุมผู้ปกครองตรงทางเข้า

วันที่ 8 (วันพุธที่ 28 พฤศจิกายน 2550)

ครูเล่านิทาน เรื่อง ชุติเศษของฉัน ให้เด็กๆ ฟังเพื่อให้เด็กนึกถึงชุดโปรดของตัวเองเมื่อเล่านิทานจบ

ครู : เด็กๆ ใครมีชุดที่ตัวเองชอบบ้าง

มีนา : ชุดเจ้าหญิงค่ะ

อัสนี : ชุดสไปเดอร์แมน

ครู : แล้วคนอื่นมีชุดอะไรบ้าง

ปอนด์ : เป็นเสื้อลายการ์ตูนมะขี้ให้

ครู : ถ้าเด็กๆ ยังคิดไม่ออกเดี๋ยวพุงนี้ให้เด็กๆ นำเสื้อหรือชุดที่ตัวเองชอบมาจัดไว้ที่มุมเสริมประสบการณ์

ครูให้เด็กๆ กลับไปบ้านแล้วไปพูดคุยกับคุณพ่อคุณแม่เกี่ยวกับชุดที่เด็กๆ ชอบมากที่สุด แล้วนำมาจัดแสดงไว้ที่มุมเสริมประสบการณ์

หมายเหตุ ดร.วรรณภา รักสกุลไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา แผนกอนุบาลได้ให้คำแนะนำว่า ให้พาเด็กออกไปหาแหล่งข้อมูลภายนอกอาจจะกระตุ้นความสนใจของเด็กได้มากกว่าอยู่ในห้องเรียน

วันที่ 9 (วันพฤหัสบดีที่ 29 พฤศจิกายน 2550)

ครูเล่านิทานเรื่องคุณแม่ซักผ้าให้เด็กๆ

ครู : วันนี้มีเพื่อนของเล่าหาข้อมูลมาให้เล่าฟังด้วย

ครู : วาเลิดหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติเครื่องแต่งกาย วาเลิดเอาข้อมูลมาจากไหนใครหาให้

วาเลิด : คุณป้าหาให้จากอินเทอร์เน็ต

ครู : วาเลิดเอาข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายตั้งแต่สมัยโบราณที่บางครั้งยังไม่ค่อยมีเสื้อผ้าใส่จนมาใส่ผ้าแถบจนมีเสื้อใส่จนถึงปัจจุบัน เมื่อครูเล่าจบให้เพื่อนชอบคุณวาเลิดที่นำข้อมูลมาเล่าให้เพื่อนฟัง และครูบอกเด็กๆ ว่า พุงนี้เราจะไปบ้านคุณยายน้องมีนาเพื่อไปดูคุณยายตัดเสื้อให้เด็กๆ ดู

วันที่ 10 (วันศุกร์ที่ 30 พฤศจิกายน 2550)

วันนี้เด็กๆ เดินทางไปดูการตัดเสื้อที่บ้านคุณยายน้องมีนาเด็กดีได้ไหมคะ

เด็กๆ : ไม่ได้

ครู : พอไปถึงบ้านคุณยายน้องมีนาเด็กๆ จับสิ่งของหรือวิ่งเล่นในบ้านคุณยายได้ไหม

เด็กๆ : ไม่ได้ค่ะ

ครูสรุปให้เด็กๆ ฟังว่าเวลาไปถึงบ้านคุณยายเด็กห้ามวิ่งหรือจับสิ่งของของคุณยาย ที่คุณยายยังไม่ได้อนุญาต ห้ามส่งเสียงดังและไม่แย่งกันมองดูหรือทะเลาะกัน เมื่อไปถึงบ้านคุณยาย แล้วคุณยายให้เด็กๆ นั่งบริเวณห้องโถงและคุณยายอธิบายอุปกรณในการตัดเสื้อให้เด็กๆ ดูทีละชิ้น เริ่มจาก กรรไกร ซอลัก ลูกกลิ้ง กระดาษคาร์บอน สายวัด สมุดกับดินสอไว้จด เริ่มจากให้น้องมีนา ออกมาโดยคุณยายเริ่มวัดตัวน้องมีนา โดยเริ่มจากวัดเอว วัดแขน วัดความยาว โดยคุณยายวัดและให้เด็กๆ ช่วยดูตัวเลขให้ และคุณยายให้น้องปอนด์ออกมาวัดโดยน้องปอนด์เป็นผู้ชายและตัวใหญ่กว่า ทำให้เด็กๆ ได้เปรียบเทียบเวลาวัดว่าใครมีขนาดใหญ่กว่าระหว่างน้องมีนา กับน้องปอนด์ คุณยายเริ่มวัดผ้าและใช้กรรไกรตัดแล้วนำมาเย็บโดยเด็กๆ สนใจมากกว่าจะเป็นชุดได้อย่างไร ชุดเริ่มใกล้เสร็จสมบูรณ์แล้ว แต่เด็กๆ ต้องกลับโรงเรียน ดังนั้นคุณยายบอกว่าตอนเด็กๆ ใกล้จะกลับบ้านคุณยายจะเอาชุดที่ตัดเสร็จแล้วไปให้เด็กๆ ที่โรงเรียน เด็กๆ และคุณครูขอบคุณคุณยายที่มาเป็นวิทยากรสอนการตัดเสื้อให้เด็กๆ

สรุปการเรียนรู้ระยะที่ 1

โครงการ เสื้อ เริ่มจากครูพาเด็กๆ ไปเดินบริเวณรอบๆ โรงเรียนเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและให้เด็กๆ แต่ละกลุ่มเสนอเรื่องที่ยากเรียนมากกลุ่มละ 1 เรื่อง โดยกลุ่มสีแดงเสนอเรื่องเสื้อ กลุ่มสีน้ำเงินเสนอเรื่องไดโนเสาร์ กลุ่มสีส้มเสนอเรื่องเงิน โดยครูปล่อยให้เด็กๆ หาราคำตอบกันเองภายในกลุ่มว่าจะเรียนเรื่องอะไร วิธีการนี้เป็นการสอดแทรกหลักประชาธิปไตยให้เด็ก เมื่อได้ทั้งสามหัวข้อแล้วมาสรุปร่วมกันว่าจะเรียนเรื่องเสื้อ เนื่องจากเด็กยังไม่เคยเรียน และมีแหล่งข้อมูลให้สืบค้นมากมาย ส่วนเรื่องเงินเป็นนามธรรมสำหรับเด็กและเด็กบางคนอาจจะไม่ได้ใช้เงินหรือเกี่ยวข้องกับเงินทุกวัน ส่วนเรื่องไดโนเสาร์บางครั้งแหล่งข้อมูลอาจมีไม่เพียงพอสำหรับเด็ก เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิม คำถามที่เด็กๆ อยากรู้และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ อย่างสนใจ

บทบาทครู

ครูเป็นผู้จัดเตรียมสถานการณ์ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศ เพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็กสังเกตความสนใจและความต้องการของเด็ก ครูจะต้องใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กนำเสนอประสบการณ์เดิมในรูปแบบต่างๆ บันทึกการเรียนรู้ของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทั้งทางด้านความคิดเห็นและการกระทำ ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก และจัดเตรียมกิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงพัฒนาการ ความสนใจ และความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และสามารถสื่อความหมายของเด็กได้

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

วันที่ 11 (วันจันทร์ที่ 3 ธันวาคม 2550)

ทบทวนอุปกรณ์ในการตัดเสื้อ

ครู : ที่เราไปดูการตัดเสื้อที่บ้านคุณยาย เด็กๆจำได้ไหมว่ามีอุปกรณ์อะไรบ้าง

เมย์ : กรรไกร

นุ๊ก : ดินสอกับสมุด

ซาเนีย : ซอลค์

ครู : ครบหรือยังคะ

เด็กๆ : ครบแล้ว

ครู : ยังขาดกระดาษคาร์บอนอีก 1 อย่างไง ครบหรือยัง

เด็กๆ : ครบแล้ว

ครู : เด็กๆ พรุ่งนี้เป็นวันพ่อเราจะทำอะไรให้คุณพ่อดีคะ

ปิ่นปิ่น : ทำของขวัญให้คุณพ่อ

ป้อ : ทำการ์ดให้คุณพ่อ

ครู : ถ้าเราให้ของขวัญคุณพ่อเราอาจจะทำไม่ทันพรุ่งนี้เพราะเราต้องไปหาของมาก่อนแต่ถ้าเราทำการ์ด เด็กๆก็จะทำได้เลย สรุปเด็กๆจะทำอะไรดี

เด็กๆ : การ์ด

เด็กๆได้ทบทวนอุปกรณ์การตัดผ้าที่ได้ไปบ้านคุณยายน้องมีนาและมีการทำการ์ดวันพ่อ เนื่องจากพรุ่งนี้จะมีกิจกรรมงานวันพ่อ

วันที่ 12 (วันอังคารที่ 4 ธันวาคม 2550)

วันนี้มีกิจกรรมงานวันพ่อ เด็กได้นำการ์ดที่ทำเมื่อวานมาให้คุณพ่อ

วันที่ 13 (วันพฤหัสบดีที่ 6 ธันวาคม 2550)

เด็กๆและครูร่วมกันสนทนากับเส้นทางการเดินทางไปบ้านคุณยายน้องมีนา

ครู : วันนี้จะมาทำแผนที่การเดินทางไปบ้านคุณยายน้องมีนา เราเริ่มออกเดินทางจากไหน

เด็ก : โรงเรียนเกษมพิทยา ใครจะออกมาวาดโรงเรียน

มีนา : หนูออกมาวาด

ครู : ระหว่างการเดินทางเด็กเห็นอะไรบ้าง

นุ๊ก : เห็นร้านขายของ

ครู : นุ๊กช่วยครูวาดร้านขายของได้ไหมคะ

ครู : เรามีโรงเรียน มีร้านขายของ แล้วออกจากโรงเรียนเจออะไรอีกคะ

ปอนด์ : เจอสี่แยกคลองตัน

ครู : ปอนด์ช่วยครูวาดสี่แยกคลองตัน

ฮัสวานี : เจอโรงแรม

ป้อ : มีรถบนถนน

เมย์ : มีปั้มน้ำมัน

เด็กที่ยังไม่ได้ตอบว่าทางไปบ้านคุณยายน้องมีนาต้องผ่านอะไรอีกหรือเจออะไรบ้าง
ให้ออกมาช่วยตกแต่ง เช่น วาดตึกข้างถนน วาดรถยนต์ หลังจากที่ทำร่วมกันทำแผนที่การเดินทางเสร็จ
เด็กและครูร่วมกันสรุปเส้นทางการเดินทางอีกครั้งหนึ่ง

วันที่ 14 (วันอังคารที่ 11 ธันวาคม 2550)

เด็กๆและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับเสื้อคอกกลม (เสื้อยืด)

ครู : เด็กๆรู้จักเสื้ออะไรบ้าง

เมย์ : เสื้อกันฝน

ปิ่นปิ่น : ชุดซานตาคลอส

ครู : วันนี้ครูมีเสื้อมาให้เด็กๆดู ใครรู้จักบ้างว่าเขาเรียกว่าเสื้ออะไร

นิด : เสื้อยืด

ครู : ใช่ค่ะ เขาเรียกว่าเสื้อยืด หรือเสื้อคอกกลม เสื้อคอกกลมมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

เด็กๆ : มีแขนเสื้อกับคอเสื้อ

ครู : มีแขนเสื้อ คอเสื้อ และตัวเสื้อ

ครูและเด็กๆร่วมกันวาดรูปเสื้อคอกกลม และเด็กๆช่วยกันตกแต่งและเขียน
ส่วนประกอบต่างๆของเสื้อยืด

วันที่ 15 (วันพุธที่ 12 ธันวาคม 2550)

เด็กๆและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับเสื้อเชิ้ต (เสื้อคอปก) โดยครูทบทวนเกี่ยวกับเสื้อ
คอกกลม (เสื้อยืด)

ครู : เด็กๆ เมื่อวานเราเรียนส่วนประกอบของเสื้อคอกกลม(เสื้อยืด) มี
ส่วนประกอบอะไรบ้าง

เด็กๆ : มีคอเสื้อ แขนเสื้อ และตัวเสื้อ

ครู : วันนี้ครูมีเสื้อมาให้เด็กๆดู ใครรู้บ้างว่าเป็นเสื้ออะไร

ป้อ : เสื้อเชิ้ต

ครู : เสื้อเชิ้ตหรือเสื้อคอปกมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

เด็กๆ : มีปกเสื้อ คอเสื้อ แขนเสื้อ มีกระดุม

ครู : ระหว่างเสื้อคอกกลมและเสื้อเชิ้ตมีอะไรที่แตกต่างกันบ้าง

ชาเนีย : เสื้อเชิ้ตมีกระดุมเสื้อคอกลมไม่มีกระดุม

ครู : แล้วมีอะไรที่แตกต่างกันอีกบ้าง

โซนาม : คอเสื้อไม่เหมือนกัน

เด็กๆและครูร่วมกันสรุปส่วนประกอบของเสื้อเชิ้ตโดยเสื้อเชิ้ตเป็นเสื้อที่มีคอปก และมีกระดุมแตกต่างจากเสื้อคอกลม และร่วมกันทำชาร์ตเสื้อเชิ้ต

วันที่ 16 (วันพฤหัสบดีที่ 13 ธันวาคม 2550)

เด็กๆและครูร่วมกันอภิปรายผ้าแต่ละชนิดที่นำมาตัดเสื้อ โดนครูหยิบผ้าแต่ละชนิดส่งให้เด็กสัมผัส และสังเกตดูความแตกต่างของผ้าแต่ละชนิดโดยเริ่มจาก

ผ้าดิบ

ครู : ผ้าสีขาวที่ครูหยิบขึ้นมาใครรู้บ้างว่าเรียกว่าผ้าอะไร

เด็กๆ : ไม่รู้

ครู : เรียกว่า ผ้าดิบ เราสามารถนำไปย้อมสีและนำมาตัดเสื้อหรือทำผ้าหม่านก็ได้

ผ้าฝ้าย

ครู : เด็กๆรู้ไหมว่าเขาเรียกว่าผ้าอะไร

เด็กๆ : ไม่รู้

ครู : ผ้าชนิดนี้เรียกว่าผ้าฝ้าย ทำมาจากดอกของต้นฝ้าย ผ้าฝ้ายเป็นผ้าที่เขานิยมนำมาตัดเสื้อ และชุดให้เด็กๆใส่

ผ้าต่วน

ครู : เด็กๆรู้ไหมว่าเขาเรียกว่าผ้าอะไร

เด็กๆ : ไม่รู้

ครู : เขาเรียกว่าผ้าต่วน เอาไว้ตัดชุดการแสดงที่เด็กๆใส่ในการเต้นหรือแสดงบนเวที

ผ้าลูกไม้

ครู : เด็กๆรู้ไหมว่าเขาเรียกว่าผ้าอะไร

ฮัสวานี : ผ้าลูกไม้

ครู : ใช่ค่ะ เขาเรียกว่าผ้าลูกไม้ นำมาตัดเสื้อหรือนำมาตกแต่งเสื้อ

ผ้าไหม

ครู : เด็กๆรู้ไหมว่าเขาเรียกว่าผ้าอะไร

ปิ่นปิ่น : ผ้าไหม

ครู : ผ้าไหมเป็นผ้าที่ทำมาจากรังของหนอนไหม จะเอารังไปต้มแล้วออกมาเป็นเส้นแล้วจึงนำเส้นไหมมาทอเป็นผ้าแล้วนำมาตัดชุดเด็กๆและครูร่วมกันสรุปและทำ Web ของผ้าแต่ละชนิด

วันที่ 17 (วันศุกร์ที่ 14 ธันวาคม 2550)

เด็กๆและครูทบทวนชื่ออุปกรณ์ในการตัดเสื้อ โดยครูหยิบอุปกรณ์มาทีละชิ้น

ครู : ที่ครูหยิบขึ้นมาเขาเรียกว่าอะไร

เด็กๆ : กรรไกร

ครู : เอาไว้ทำอะไร

เด็กๆ : เอาไว้ตัดผ้า

ครู : ครูหยิบขึ้นมาเรียกว่า

เด็กๆ : กระดาษคาร์บอน

ครู : ครูหยิบขึ้นมาเรียกว่า

เด็กๆ : ซอล์ก

ครู : ซอล์กเอาไว้ขีดผ้าไว้สำหรับตัด แล้วครูหยิบขึ้นมาเรียกว่าอะไร

เด็กๆ : ลูกกลิ้ง

ครู : ลูกกลิ้งไว้กลิ้งบนผ้าโดยใช้กระดาษคาร์บอนวางข้างล่าง เพื่อสร้างแบบ

ตัดผ้าเด็กๆและครูร่วมกันทำ Web อุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดเสื้อและนำอุปกรณ์มาติดบน Web

วันที่ 18 (วันจันทร์ที่ 17 ธันวาคม 2550)

เด็กและครูร่วมกันทบทวนเกี่ยวกับผ้าที่นำมาตัดเสื้อและทบทวนอุปกรณ์ในการตัดผ้า

และมีกิจกรรมศิลปะให้เด็กวาดรูปและให้เด็กตกแต่งชุดโดยให้เด็กตัดเศษกระดาษมาตกแต่งเป็นชุด

วันที่ 19 (วันที่ 18 ธันวาคม 2550)

เด็กๆและครูร่วมกันอภิปรายขั้นตอนการตัดเสื้อ

ครู : วันนี้เราจะมาทำขั้นตอนการตัดเสื้อ ตอนที่เราไปบ้านคุณยายน้องมี

นาเด็กๆลองนึกว่าคุณยายเริ่มทำอะไรก่อน ต้องเตรียมอะไรก่อน

เด็กๆ : กรรไกร ผ้า ดินสอ

ครู : ขั้นตอนที่ 1 เตรียมอุปกรณ์ครูเขียนขั้นตอนให้เด็กๆแล้วให้เด็กๆ

ออกมาวาดรูปอุปกรณ์

ขั้นตอนที่ 2 หลังจากที่เตรียมอุปกรณ์แล้วคุณยายทำอะไรต่อ

เด็กๆยังตอบไม่ได้คุณครูก็เลยหยิบรูปมาให้เด็กดู

เด็กๆ : วัดตัว

ครู : ขั้นตอนที่ 2 วัดตัว ครูเขียนลง Web ให้เด็กๆ ขั้นตอนที่ 1 เมื่อเตรียมอุปกรณ์

วัดตัวแล้ว คุณยายทำอะไรต่อ เด็กก็ยังนึกไม่ออกครูก็เลยหยิบรูปที่ไปดูการตัดเสื้อมาให้ดู

เด็กๆ : สร้างแบบ

ครู : ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบ ครูเขียนลง Web ให้เด็กๆ เมื่ออุปกรณ์พร้อม แล้ววัดตัวแล้วสร้างแบบแล้วคุณยายทำอะไรต่อ

เอิร์น : ตัดเสื้อ

ครู : ขั้นตอนที่ 4 ตัดเสื้อครูเขียนแบบลง Web และให้เด็กๆ มาช่วยวาด ภาพประกอบขั้นตอนการตัดเสื้อ ครูและเด็กร่วมกันทำ Web ขั้นตอนการตัดเสื้อ

วันที่ 20 (วันพุธที่ 19 ธันวาคม 2550)

ครูทบทวนขั้นตอนการตัดเสื้อกับเด็กๆ และบอกว่าวันนี้เราจะแต่งเพลง

ครู : วันนี้เราจะแต่งเพลงเสื้อ ตอนโปรเจ็คบ้านเราใช้ทำนองเด็กมีปัญหา เด็กๆ ช่วยกันคิดว่าถ้าเราแต่งเพลงเสื้อแล้วเราจะใช้ทำนองเพลงอะไรดี

เมย์ : ใช้เพลงเด็กมีปัญหา

ครู : โปรเจ็คบ้านเราใช้แล้วเปลี่ยนดีกว่าไหม

เด็กๆ : สรุปได้ใช้ทำนองเพลงช้าง

เสื้อ เสื้อ เสื้อ น้องเคยเห็นเสื้อหรือเปล่า

เสื้อมีทั้งแขนสั้น แขนยาว

มีสี มีลาย ตั้งมากมาย

เรามาใส่เสื้อด้วยกัน

ครูฝึกให้เด็กๆ ร้องเพลงเสื้อที่ร่วมกันแต่ง และให้เด็กๆ นำเสื้อของเด็กๆ พันท์เสื้อในวันพรุ่งนี้

วันที่ 21 (วันพฤหัสบดีที่ 20 ธันวาคม 2550)

เด็กได้นำเสื้อมาพันท์โดยใช้เสื้อเก่า

ครู : วันนี้เราจะมาพันท์เสื้อกัน แต่คุณครูมีสีเทากับจำนวนเด็กเราจะทำ อย่างไรกันดี เพราะเราอาจจะใช้มากกว่า 1 สี

เด็กๆ : แบ่งกันใช้

ครู : แบ่งกันอย่างไร หักสี่ หรือทำอย่างไร

เด็กๆ : หักสี่แบ่งกัน

ครู : ถ้าหักแล้วจะมีพอกับเพื่อนคนอื่นหรือ เพราะสีมันแบ่งเล็กลง

เด็กๆ : เอาสีไปแลกกับเพื่อน

ครู : ในการทำกิจกรรมครั้งนี้เราจะพันท์เสื้อ โดยถ้าใครอยากใช้สีไหนให้ไป ขอแลกเปลี่ยนกับเพื่อนและห้ามทะเลาะกัน เด็กทำกิจกรรมที่ฝึกการรอยค้อยและการแบ่งปันทำให้เด็ก บางคนรู้จักการรอยค้อยมากขึ้น

วันที่ 22 (วันศุกร์ที่ 21 ธันวาคม 2550)

เนื่องจากในวันอาทิตย์ที่ 23 ธันวาคม 2550 ตรงกับวันเลือกตั้งจึงทำกิจกรรม เพื่อให้เด็กรู้จักการเลือกตั้ง ครูเขียนคำรณรงค์การเลือกตั้ง

เชิญคุณพ่อ คุณแม่ไปเลือกตั้งวันที่ 23 ธันวาคม 2550 โดยเขียนบนกระดาษ แล้วให้เด็กเขียนตาม นำไปตักแต่งและนำกลับไปให้คุณพ่อ คุณแม่

วันที่ 23 (วันอังคารที่ 25 ธันวาคม 2550)

ครูนำเครื่องปั้นกระดุมให้เด็กๆทำกระดุม

ครู : วันนี้ครูนำกระดุมมาให้เด็กๆรู้จักและวันนี้เราจะมาปั้นกระดุมกันโดย กระดุมที่เราปั้นจะเป็นกระดุมที่มีลายเดียวกับเสื้อ

อัสนี : ที่บ้านยายหนูก็มีที่ปั้นกระดุม

ครู : ให้เด็กๆเลือกผ้าคนละ 1 ชิ้นแล้วนำมาทำกระดุม

หลังจากทุกคนได้ปั้นกระดุมครบแล้วครูให้เด็กไปช่วยกันชนเสื้อที่มีคนมาบริจาค เพื่อหามาคัดแยกโดยเด็กๆช่วยกันนับเสื้อผ้าเด็กและเสื้อผ้าผู้ใหญ่เพื่อนำไปบริจาคที่สมาคมเด็ก ในสลัมคลองเตย

วันที่ 24 (วันพุธที่ 26 ธันวาคม 2550)

วันนี้ไปบริจาคเสื้อที่สมาคมเด็กในสลัมคลองเตย เด็กๆช่วยกันชนเสื้อขึ้นรถและ ช่วยกันขนไปบริจาคที่สมาคมการบริจาค

วันที่ 25 (วันพฤหัสบดีที่ 27 ธันวาคม 2550)

ทบทวนคำถามที่เด็กๆอยากรู้โดยให้เด็กๆลอกคำถามของตัวเองลงกระดาษแล้ว นำไปถามครูในแผนกอนุบาล โดยเด็กจะนำกระดาษคำถามไปถามคุณครูและให้คุณครูเขียนคำตอบ มาให้

วันที่ 26 (วันศุกร์ที่ 28 ธันวาคม 2550)

จัดกิจกรรมปีใหม่

สรุปการเรียนรู้ระยะที่ 2

เด็กได้แลกเปลี่ยนข้อมูลใหม่เกี่ยวกับโครงการกับเพื่อน โดยร่วมกันแสดงความคิดเห็นจากการที่เด็กได้กลับไปสนทนากับผู้ปกครอง เด็กบางคนได้ข้อมูลความรู้จากการดูโทรทัศน์ แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนและครูฟัง ครูจึงกระตุ้นความสนใจเด็กโดยการตั้งคำถามจากข้อมูลที่เด็กนำมา เล่าและกำลังเป็นที่สนใจในขณะนั้นเพื่อค้นหาคำตอบจากนั้นครูกระตุ้นให้เด็กช่วยกันคิดว่า จะหา คำตอบได้จากไหน ซึ่งเด็กส่วนใหญ่บอกว่าให้ไปถามครูในโรงเรียน ดังนั้นเด็กจึงช่วยกันเลือกตัวแทน หองเพื่อไปถามแล้วนำคำตอบมาเล่าให้เพื่อนฟัง จากนั้นเด็กได้เรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์โดยครู

เป็นผู้จัดเตรียมกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความสนใจและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งได้บูรณาการทักษะการเรียนรู้ต่างๆ มาให้เด็กได้ปฏิบัติและฝึกฝนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ขณะที่เด็กเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนั้นเด็กได้ร่วมกันวางแผนกิจกรรมเพื่อหาคำตอบว่า “ข้างในไข่” มีอะไรอยู่ ซึ่งเด็กหลายคนบอกว่ามีลูกเจี๊ยบอยู่ข้างใน บางคนบอกว่าไม่มีแต่เคยกินไข่ที่อยู่ข้างใน ครูจึงกระตุ้นเด็กว่าเราจะรู้ได้อย่างไร เด็กเริ่มเสนอวิธีการหาคำตอบว่าต้องตอกไข่ดูถึงจะเห็นว่าอะไรอยู่ และในที่สุดเด็กทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่าจะไปสำรวจแล้วเปิดไก่เล็กๆ ไข่โรงเรียน ซึ่งเป็นการหาคำตอบที่มีแหล่งข้อมูลของคนในห้องถิ่น นอกเหนือไปจากการดูรูปภาพจากหนังสือหรือการสอบถามจากครูและผู้ปกครอง ประการสำคัญคือเป็นการที่เด็กและครูได้ วางแผนร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม เช่น การสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างเด็กและครูว่าเราจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไรและต้องเตรียมอะไรบ้างในการไปทัศนศึกษาที่ไข่เปิด

บทบาทครู

ครูเป็นผู้วางแผนและจัดเตรียมกิจกรรมให้สอดคล้องและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก คอยดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอยู่ตลอดเวลาและร่วมกันเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กทั้งคำพูดและการกระทำ ให้เวลาและให้โอกาสเด็กในการเรียนรู้ตามความสามารถของแต่ละบุคคลตามความสมัครใจ เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นครูจะต้องรับฟัง ยอมรับความคิดเห็นและคอยอำนวยความสะดวกให้เด็กกิจกรรมที่ได้ร่วมกันวางแผนเพื่อเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น โดยครูจะต้องเป็นผู้จัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์บรรยากาศ และติดต่อประสานงานกับแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายอีกทั้งเป็นการตอบสนองความต้องการของเด็ก นอกจากนี้ครูจะต้องสังเกต บันทึกสาระการเรียนรู้ ข้อมูลในด้านต่างๆ ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา รวมทั้งเชื่อมโยงประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ

วันที่ 27 (วันพุธที่ 3 มกราคม 2551)

เด็กๆนำคำถามที่เด็กๆอยากรู้ไปหาคำตอบเพิ่มเติมและนำคำตอบมาทำ Web

วันที่ 28 (วันพฤหัสบดีที่ 4 มกราคม 2550)

เด็กและครูร่วมกันอภิปรายว่ายังมีกิจกรรมไหนที่เด็กๆยังไม่ทำเด็กๆร่วมกันคิด แล้วเด็กๆทำครบกิจกรรมทุกกิจกรรมแล้ว

ครู : เราทำกิจกรรมครบทุกกิจกรรมแล้วเราจะทำอะไรต่อ

เด็กๆ : ปิดโปรเจ็ค

ครู : วันนี้เรามาช่วยจัดสถานที่สอบเด็กๆและครูร่วมกับจัดสถานที่เพื่องานจัด ปิดโปรเจ็ค

วันที่ 29 (วันศุกร์ที่ 5 มกราคม 2551)

เด็กๆและครูร่วมกันแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

ครู : วันนี้เรามาแบ่งหน้าที่ว่าใครจะพูดเรื่องอะไร

คำถามที่เด็กๆอยากรู้ โซนาม กับ เอิร์น

ขั้นตอนการตัดเสื้อ กำปั่น

การเดินทางไปบ้านคุณยายน้องมีนา มีนา

อุปกรณ์การตัดเสื้อ บันปัน กับ เมย์

ส่วนประกอบของเสื้อยืด ป้อ

ผ้าแต่ละชนิด ฮัสวานี กับ นุ๊ก

ร้องเพลงเสื้อ บังปอนด์ กับ หมวย

พิธีกร ซาเนีย

เด็กๆทุกคนรู้หน้าที่ของตัวเองแล้วเด็กๆซ้อมหน้าที่ของตัวเอง

วันที่ 30 (วันจันทร์ที่ 7 มกราคม 2550)

เด็กๆซ้อมหน้าที่ที่ตัวเองได้รับและร่วมกันทำการัดเชิญแขกมาร่วมงานวันปิด โปรเจ็ค

วันที่ 31 – 34 (วันอังคารที่ 8 มกราคม 2550 – วันศุกร์ที่ 11 มกราคม 2550)

นำเสนอนิทรรศการ

สรุปการเรียนรู้ระยะที่ 3

หลังจากที่เด็กๆ ได้ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนในระยะที่ 2 เพื่อค้นหาคำตอบของแต่ละข้อมูลคำถามที่เด็กสนใจแล้ว ครูสังเกตเห็นว่าเด็กๆ เริ่มหมดความสนใจในหัวเรื่องของโครงการที่เรียน ครูจึงชักชวนเด็กๆ ให้ร่วมกันสรุปการเรียนรู้โดยร่วมกันอภิปรายถึงข้อมูลความรู้ต่างๆ ของเด็กที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมของโครงการ จากนั้นครูเชิญชวนเด็กๆ ให้ร่วมกันวางแผนที่จะแสดงนิทรรศการโดยนำผลงานที่เด็กทำโครงการมาแสดง เด็กแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ในการจัดตกแต่งสถานที่และจัดแสดงผลงานให้เพื่อนและน้องๆ ที่สนใจรวมทั้งผู้ปกครองเข้าชม

บทบาทครู

ครูร่วมทบทวนและสรุปการเรียนรู้กับเด็ก ร่วมวางแผน อำนวยความสะดวก และแจ้งข่าวสารกับผู้ปกครองในการจัดแสดงนิทรรศการ ครูร่วมประเมินผลการทำโครงการกับเด็ก และสังเกตความสนใจของเด็กเพื่อเตรียมหาหัวเรื่องในการทำโครงการใหม่ต่อไป

- ปิดโครงการ -

ภาคผนวก จ

ระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยรายบุคคล

ตาราง 15 ระดับคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละข้อ

นักเรียนคนที่ 1	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	0	ต่ำ	1	ปานกลาง
	1.2	0	ต่ำ	1	ปานกลาง
	1.3	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	1.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	2.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	2.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
3.ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.2	2	สูง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	2	สูง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 2	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	0	ต่ำ	1	ปานกลาง
	1.2	0	ต่ำ	1	ปานกลาง
	1.3	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	1.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	2.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	2.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
3.ด้านอนุรักษทรัพย์ากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.2	2	สูง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	2	สูง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	4.3	2	สูง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 3	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.2	2	สูง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	2	สูง	2	สูง
	2.2	2	สูง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
3.ด้านอนุรักษทรัพย์ากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.2	2	สูง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 4	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	2	สูง	2	สูง
	2.2	2	สูง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	2	สูง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 5	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	2	สูง	2	สูง
	2.3	2	สูง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษทรัพย์ากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	2	สูง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 6	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	2	สูง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษทรัพย์ากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	2	สูง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 7	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	2	สูง	2	สูง
	1.2	2	สูง	2	สูง
	1.3	2	สูง	2	สูง
	1.4	2	สูง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	2	สูง	2	สูง
	2.2	2	สูง	2	สูง
	2.3	2	สูง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษทรัพย์ากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	2	สูง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	2	สูง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 8	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	2	สูง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	2	สูง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษทรัพย์ากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	2	สูง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	2	สูง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 9	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษัรทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 10	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	2	สูง	2	สูง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	2	สูง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	2	สูง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	2	สูง	2	สูง
	4.2	2	สูง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 11	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	0	ต่ำ	1	ปานกลาง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	0	ต่ำ	2	สูง
	2.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษัรทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 12	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	2	สูง	1	ปานกลาง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	2	สูง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	2	สูง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	2	สูง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษัรทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.2	2	สูง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 13	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	2	สูง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษัรทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	2	สูง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	2	สูง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 14	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษทรัพย์ากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 15	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	2	สูง	1	ปานกลาง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	2	สูง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	2	สูง
3.ด้านอนุรักษทรัพย์ากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	2	สูง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	2	สูง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 16	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	1	ปานกลาง	1	ปานกลาง
3.ด้านอนุรักษทรัพย์ากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	2	สูง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	1	ปานกลาง	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	2	สูง	2	สูง
	4.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่ 17	ข้อที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
1.ด้านจิตใจ	1.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	1.4	1	ปานกลาง	2	สูง
2.ด้านสังคม	2.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	2.4	0	ต่ำ	2	
3.ด้านอนุรักษทรัพย์ากรและ สิ่งแวดล้อม	3.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.2	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	3.4	0	ต่ำ	2	สูง
4.ด้านความรู้และเทคโนโลยี	4.1	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.2	0	ต่ำ	2	สูง
	4.3	1	ปานกลาง	2	สูง
	4.4	1	ปานกลาง	2	สูง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล
วันเดือนปีเกิด
สถานที่เกิด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน

นางสาวนุชจริย์ ม่วงอยู่
16 มีนาคม 2523
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
89/ 2 หมู่ 5 ตำบลกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน
จังหวัดนครปฐม

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2539

มัธยมศึกษาตอนต้น
จากโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

พ.ศ. 2542

มัธยมศึกษาตอนปลาย
จากโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

พ.ศ. 2546

ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ (การศึกษาปฐมวัย)
จากสถาบันราชภัฏจันทรเกษม

พ.ศ. 2551

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ